

LATVIJAS UNIVERSITĀTES
BIZNESA, VADĪBAS UN EKONOMIKAS FAKULTĀTE
Globālās ekonomikas starpdisciplināro studiju nodaļa

**EIROPAS SAVIENĪBAS FONDU IETEKME UZ EKONOMISKO
ATTĪSTĪBU LATVIJAS NOVADOS NO 2007. LĪDZ 2013.GADAM**

European Union fund impact on economic development
of regions in Latvia from 2007 to 2013

DIPLOMDARBS

Starptautisko ekonomisko attiecību profesionālā augstākā
bakalaura studiju programma

Autors: **Paula Glāzere**

Studenta apliecības Nr.: pg13014

Darba vadītājs: Viesturs Pauls Karnups , Asoc.prof.

RĪGA 2017

ANOTĀCIJA

Diplomdarba mērķis ir izpētīt Eiropas Savienības struktūrfondu ietekmi uz Garkalnes novada ekonomisko attīstību, kā arī analizēt ES finansējuma sadali pa Latvijas novadiem un republikas nozīmes pilsētām kopumā. Izvēlēta tēma ir aktuāla, jo vairāku ES fondu mērķis ir attīstīt valsts reģionus, tieši tāpēc ir aktuāli noskaidrot, kā attīstās un darbojas reģionālās attīstības politika Latvijā, vai tiek nodrošināta aktīva ES fondu piesaiste un vai šo fondu piesaiste ir ietekmējusi novadu ekonomisko attīstību, šajā darbā koncentrējoties vairāk tieši uz Garkalnes novadu.

Darba pirmajā daļā autore apraksta ekonomisko attīstību, pašvaldības, reģionālo politiku, kā arī ES struktūrfondus no teorētiskā aspekta.

Otrajā daļā autore analizē kopējos ieguldītos ES fondu līdzekļus Latvijas reģionos, konkrētāk novados, laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam.

Un darba trešajā daļā autore detalizētāk apraksta Garkalnes novada ekonomiskās attīstības faktorus, kā arī veic kopējo analīzi, ņemot vērā gan viedokļus, gan datus par ES fondu ietekmi uz ekonomisko attīstību Garkalnes novadā.

Atslēgvārdi: Eiropas Savienība, struktūrfondi, ekonomiskā attīstība, reģionālā attīstība, novadu attīstība.

ANNOTATION

Diploma aims to explore the impact of the EU structural funds on Garkalne district economic development, as well as to analyze the distribution of the EU funding over the Latvian regions and cities. This theme is topical, because the aim of several EU funds is to develop the regions of countries and that is why it is up to date to find out how regional development policy is developing and working in Latvia, is the allocation of funds active enough and has it had some effect on economic development of regions, more directly to be focused on Garkalne district.

In the first part author describes economic development, local municipalities, regional policy and EU structural funds from theoretical aspect.

In the second part, author analyses the total EU funds invested in Latvian regions in the period of 2007 till 2013.

And in the third part, author describes in detail Garkalne district economic development factors, as well as perform an overall analysis, taking into account both views and data on the impact of EU funds on economic development in Garkalne district.

Keywords: European Union, structural funds, economic development, regional development

Saturs

APZĪMĒJUMU SARAKSTS	5
IEVADS	6
1. EKONOMISKĀ ATTĪSTĪBA.....	8
1.1. Ekonomiskās attīstības jēdziens un to ietekmējošie faktori	8
2. NOVADU UN PAŠVALDĪBU RAKSTUROJUMS	14
2.1. Novadu definīcija	14
2.2. Pašvaldību jēdziens (Pašvaldību nošķiršana no valsts)	15
3.PAŠVALDĪBU BUDŽETS	19
3.1. Budžeta veidošanas principi	19
3.2. Pašvaldības budžeta nošķiršana no valsts budžeta	21
4.REĢIONĀLĀS POLITIKAS ATTĪSTĪBA	22
4.1. Reģionālās politikas jēdziens	22
4.2. ES reģionālā politika	26
5. ES KOHĒZIJAS POLITIKA UN STRUKTŪRFONDI.....	28
5.1.ES kohēzijas politikas likumdošana un stratēģija.....	28
5.2. 2007.-2013.g. plānošanas periods.....	29
5.3. Eiropas Reģionālās attīstības fonds	30
5.4. Eiropas Sociālais fonds.....	31
5.5. Kohēzijas fonds	32
6. ES STRUKTŪRFONDU PROJEKTU ANALĪZE LATVIJAS REĢIONOS UN NOVADOS.....	33
6.1. Eiropas fondu izlietojums un īstenotie projekti Latvijas reģionos	33
6.2. Eiropas fondu izlietojums un īstenotie projekti Latvijas novados.....	36
7.GARKALNES NOVADA EKONOMISKĀ ATTĪSTĪBA	53
7.1. Par pašvaldību	53
7.2. Īstenotie projekti Garkalnes novadā , izmantojot ES struktūrfondu finansējumu.....	54
7.3. Ekonomiskās attīstības raksturojošo datu analīze Garkalnes novadā.....	60
7.4. Aptauja ar Garkalnes novada domes deputātiem par ES fondu ietekmi uz novada ekonomisko attīstību.....	65
SECINĀJUMI	73
PRIEKŠLIKUMI	75
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI.....	76
1. pielikums	80
2. pielikums	92
3. pielikums	98

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

ES – Eiropas Savienība

NSID - Nacionālais stratēģiskais ietvardokuments

OP - Operacionālās programmas

ERAF – Eiropas Reģionālās attīstības fonds

ESF – Eiropas Sociālais fonds

KF – Kohēzijas fonds

IKT – Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas

LED - Light-Emitting Diode (gaismu izstarojoša diode - angļu val.).

KPFI – Klimata pārmaiņu finanšu instruments

IK – Individuālais komersants

IEVADS

Latvija kā ES dalībvalsts iepriekšējos gados saņēma un šobrīd turpina saņemt ievērojamus finanšu līdzekļus, vērstus uz infrastruktūras uzlabošanu, energoefektivitātes veicināšanu, sociālās nevienlīdzības samazināšanu un ražošanas efektivitātes palielināšanu. Saņemtie līdzekļi tiek investēti dažādās tautsaimniecības nozarēs.

ES fondu (Eiropas Sociālā fonda, Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda) finansējums 2007. – 2013.gadā Latvijā bija 4,530 mljrd. EUR, kas ir visnozīmīgākās investīcijas Latvijā un kopumā ES fondi veido aptuveni 70% no kopējā publiskā finansējuma.¹

Temata izvēle ir **aktuāla**, jo tiek realizēti ES fondu līdzfinansētie projekti, gan lieli un nozīmīgi valsts mēroga projekti, gan arī infrastruktūras uzlabošanas projekti vietējās pašvaldībās. Tieši tādēļ ir aktuāli izpētīt, kuri novadi izmanto vairāk šīs ES dotās iespējas un kuri iesaistās šo finanšu saņemšanā mazāk. Kā arī, ja tiek veikti ES projekti, ir aktuāli izpētīt vai šie projekti ir ietekmējuši ekonomisko attīstību novadā, kopš to realizēšanas. Jo šādi pētījumi, piemēram, konkrēti par Garkalnes novadu pirms tam nav veikti.

Pētāmā **problēma** ir - kā ES fondu finansējuma izmantošana un projektu realizācija ietekmē ekonomisko attīstību Latvijas novados? Darbā izvirzītā **hipotēze** ir – ES projekti ir ietekmējuši ekonomisko attīstību Garkalnes novadā laikā posmā no 2007. līdz 2013. gadam.

Diplomdarba **mērķis** ir, pamatojoties uz datu analīzi, izvērtēt ES finansējumu izlietošanu Latvijas novados un izvērtēt realizēto ES projektu ietekmi uz novadu ekonomisko attīstību.

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, autore izvirzīja šādus **uzdevumus**:

- iepazīties ar ekonomiskās attīstības noteicošo rādītāju aspektiem un būtību;
- veikt pētījumu par ES finanšu izlietotajiem līdzekļiem Latvijas reģionos un novados iepriekšējā plānošanas periodā;
- veikt pētījumu par Garkalnes novada ekonomiskās attīstības noteicošo faktoru datu analīzi;
- noskaidrot Garkalnes novada domes deputātu un ekspertu viedokļus par realizētiem Garkalnes novada projektiem;
- veikt secinājumus par Garkalnes projektu ES fondu līdzekļu izlietojumu un projektu ieguldījumu novada ekonomiskajā attīstībā un izteikt priekšlikumus turpmākajai novada darbībai šajā jomā.

¹ ES fondu ietekme uz Latvijas tautsaimniecību, pieejams: <http://www.esfondi.lv/es-fondu-ietekme>, Skatīts 05.05.2017

Pirmajā daļā, tiks aplūkoti ekonomiskās attīstības faktori no teorētiskā aspekta, lai pēc tam veiktu šo attīstības faktoru analīzi Garkalnes novadā. Tiks aplūkoti ES fondi un ES reģionālā politika, lai analizētu reģionālo un novadu attīstību Latvijā un ES fondu finansējuma sadalījumu tajos. Kā arī tiks aplūkota teorija par pašvaldībām un to budžetu, jo, analizējot Garkalnes novadu, autore pētīs tieši konkrētās pašvaldības budžetu, finanšu līdzekļus un ieņēmumus. Otrajā daļā autore analizēs, kuri novadi un pilsētas Latvijā visaktīvāk izmanto Eiropas Savienības finansējumu, lai analizētu reģionālo attīstību Latvijā, un veiktu secinājumus arī par Garkalnes novadu pēc šiem datiem. Trešajā daļā autore analizēs Garkalnes novada ekonomisko attīstību, aptaujās deputātus par viņu viedokli šajā jautājumā un saistībā ar realizētajiem ES projektiem Garkalnes novadā, veiks eksperta interviju šajā jautājumā, kā arī izdarīs secinājumus, vai šo projektu realizācija ir veicinājusi kādu no ekonomiskās attīstības faktoriem, kā rezultātā novadā tika sekmēta ekonomiskā izaugsme.

Darba gaitā izmantotas sekojošas **pētniecības metodes**:

- analītiskā metode – informācijas analīze, apkopojot un analizējot pieejamo literatūru, zinātniskos rakstus, publikācijas internetā, LR likumus un citus materiālus;
- empīriskā metode – tika vākti un analizēti dati par novadiem;
- statistiskā analīze – analizēti statistikas dati, gan par Garkalnes novadu, gan novadiem kopumā;
- aptauja;
- eksperta intervija;
- salīdzinošā metode – tika salīdzināti aptaujas rezultāti ar reālajiem datiem.

Autore kā **pētījuma periodu** izvēlējās Eiropas Savienības fondu plānošanas periodu no 2007. līdz 2013. gadam, jo tas ir pēdējais no plānošanas periodiem, kas uz doto brīdi ir noslēgts un projekti ir realizēti.

Kopējais darba temats aptver ES fondu ietekmi uz ekonomisko attīstību Latvijas novados, kas tiek aprakstīts darba otrajā daļā, jo tajā tiek analizēti ES fondu ieguldītie līdzekļi visos Latvijas novados. Tomēr darba galvenajā, trešajā, daļā autore izvēlējās rakstīt tieši par Garkalnes novadu, jo specifiskāk analizējot pilnīgi visus Latvijas novadus, autore krietni pārsniegtu nepieciešamo darba formātu.

Studiju noslēguma darba sagatavošanā veiktā analīze un pētījums pamatojas un Latvijas un ārvalstu autoru darbiem, zinātniskajiem rakstiem, internetā pieejamajiem materiāliem, kā arī Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes un citu autoru darbu datiem.

1. EKONOMISKĀ ATTĪSTĪBA

1.1. Ekonomiskās attīstības jēdziens un to ietekmējošie faktori

Valstis, reģioni un novadi ir ieinteresēti veicināt ekonomisko izaugsmi, pielietojot dažādas stratēģijas, piemēram, sekmējot uzņēmējdarbību, attīstot un atbalstot jaunus uzņēmumus, uzlabojot vidi un infrastruktūru reģionā, piesaistot gan vietējās, gan ārvalstu investīcijas. Kopš Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā 2004. gadā arvien vairāk tiek piesaistīts ES Struktūrfondu finansējums, lai uzlabotu ne tikai dzīves kvalitāti valstī un reģionos, bet arī veicinātu ekonomisko attīstību.

Pēc autoru Mihaela P. Todaro un Stefana C. Smita domām ekonomiskā attīstība ir viena no aizraujošākajām, sarežģītākajām un jaunākajām ekonomikas un politikas pētniecības nozarēm. Ekonomiskā attīstība ir saistīta ar ražīgo resursu efektīvu sadali un to noturīgu izaugsmi laika gaitā.

Pēc autora Mustafa Dinc teiktā, reģionālā un vietējā ekonomiskā attīstība ir daudzpusīgs un sarežģīts process, kas pārveido pieejamos resursus vēlamajos rezultātos ekonomiskajā un sociālajā jomā, kas ir ilgtspējīgi un atbilst visu iesaistīto pušu vajadzībām un vērtībām. Tas ietver visus attiecīgos ekonomiskos un sociālos procesus un prasa ilgtermiņa saistības un labu izpratni par reģionu, attiecināmajām teorijām un analītiskajām metodēm.²

Ekonomiskā attīstība ietver sevī ekonomisko izaugsmi, kas skar kvalitatīvās, kvantitatīvās un strukturālās ekonomikas izmaiņas. Ekonomiskā izaugsme nodrošina iespējas palielināt valsts, reģionu, novadu ražīgumu.

Terminu “ekonomiskā attīstība” mēdz uztvert vispārīgi, jo tas ir plašs jēdziens ar vairākiem ietekmējošiem faktoriem.

Pasaules ekonomisti izdala četrus veiksmīgas ekonomiskas izaugsmes ietekmējošus faktorus:

1. Lauksaimniecības loma. Lauksaimniecības nozare ieņem vadošu lomu ekonomiskajā izaugsmē, nodrošinot produkcijas pārpalikumu realizāciju, pieaug lauksaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju ienākumi.

² Dinc M., *Introduction to Regional Economic Development*, Edward Elgar Publishing, 2015, 7. lpp

2. Tirgus loma. Tirgus sistēma ir nozīmīga eksporta paplašināšanai un ekonomiskajai izaugsmei. Pieredze tomēr liecina, ka tirgus sistēmas nostiprināšana ne vienmēr nodrošina ieguvumus izaugsmei.

3. Eksporta paplašināšana. Eksporta paplašināšana noved pie ekonomiskajām izmaiņām, bet ir daudz ietekmējošu faktoru, kā piemēram, valsts ekonomika kopumā, ražošana, u.c.

4. Politiskās institūcijas. Politiskajām institūcijām ir būtiska nozīme. Vēsture liecina, ka tikai tad, ja valdība ir gatava investēt sabiedrības izglītošanā, tautsaimniecības paplašināšanā un attīstībā, ir labvēlīga un veiksmīga ekonomiskā izaugsme³.

Lai arī domāšanas virziens ir samērā līdzīgs, tomēr ekonomisti Latvijā balstās uz mazliet citādākiem ekonomiskās attīstības faktoriem. Latvijas kopējās ekonomiskās attīstības situācijas raksturošanai un plānošanas reģionu atšķirību vērtēšanai Valsts reģionālās attīstības aģentūras pārskatā izmantoti ilggadējai salīdzināšanai piemērotie rādītāji:

- iekšzemes kopprodukts (IKP);
- kopējā pievienotā vērtība atbilstoši darbības veidiem;
- nefinanšu investīcijas;
- ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības sadalījumā pa komercdarbības formām, lieluma grupām un darbības veidiem;
- ekonomiski aktīvie individuālie komersanti un komercsabiedrības;
- iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetos;
- nodarbinātības un bezdarba rādītāji.⁴

1.1.1. Iekšzemes kopprodukts

Iekšzemes kopprodukts tiek izmantots kā ekonomiskās attīstības pamatrādītājs. Valsts reģionālās attīstības aģentūras dokumentā tas definēts šādi - IKP ir valsts teritorijā saražoto gala produktu un pakalpojumu summārā vērtība gada laikā, ieskaitot Latvijas iedzīvotāju ārpus Latvijas robežām saražoto IKP. IKP apjoms tiek aprēķināts salīdzināmajās, gan faktiskajās cenās. IKP aprēķinā salīdzināmajās cenās netiek ņemta vērā cenu svārstību ietekme, un tas dod iespēju kvalitatīvāk novērtēt IKP izmaiņas attīstības salīdzināšanai un pilnīgāk raksturo ekonomiskās pārmaiņas.⁵

³ Barbara Ingham, *Economics and development*, Mcgraw-hill book company. 1995, 37. lpp

⁴ Reģionu attīstība Latvijā, Valsts reģionālās attīstības aģentūra, Rīga 2011, 24. lpp

⁵ Turpat, 24.lpp

Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes mājaslapā tiek atspoguļotas vairākas IKP definīcijas, kā arī atrodams plašs datu klāsts par IKP izmaiņām Latvijā.

Iekšzemes kopprodukts ir valsts teritorijā saražoto gala produktu un pakalpojumu summārā vērtība gada laikā. To aprēķina, izmantojot datus par iekšzemes ražošanu (salīdzināmajās un faktiskajās cenās), izlietojumu (faktiskajās un salīdzināmajās cenās) un ienākumiem (tikai faktiskajās cenās).⁶

Iekšzemes kopproduktu no ražošanas aspekta aprēķina kā visu ekonomiskās darbības veidu vai institucionālo sektoru kopējās pievienotās vērtības (bāzes cenās) un produktu nodokļu (atskaitot subsīdijas) summu.

Iekšzemes kopproduktu no izlietojuma puses veido valsts iekšējais izlietojums (valsts pārvaldes iestāžu un māsaimniecību, un bezpeļņas organizāciju, kas apkalpo māsaimniecības, galapatēriņa izdevumi, kā arī bruto kapitāla veidošana) un starpība starp preču un pakalpojumu eksportu un importu.

Iekšzemes kopprodukts no ienākumu puses apkopo informāciju par ekonomiskās darbības primārajiem ienākumiem (darbinieku atalgojums + bruto ienesa/jauktais ienākums + ražošanas un importa nodokļi – subsīdijas)⁷

1.1.2. Investīcijas

Investīcijas ieņem būtisku lomu ekonomiskajā izaugsmē un attīstībā. Efektīva ārvalstu investīciju piesaiste ir viens no svarīgākajiem ekonomiskās attīstības faktoriem, kas ietekmē IKP un ir viens no mainīgākajiem faktoriem. Investīciju apjomu makroekonomiskā līmenī ir ļoti grūti prognozēt, to lietojums ir funkcionāli saistīts ar ienākumiem, kas var strauji attīstīties vai arī samazināties valstī. Investīcijas ir svarīgas ekonomiskajā attīstībā, jo tās veicina valsts kapitāla uzkrāšanos, kā arī zinātnes un tehnoloģisko inovāciju ieviešanu. Tādējādi paplašinot valsts rasošanas iespējas un ekonomisko attīstību kopumā.⁸

Autore uzskata, ka Latvijai ir jāveicina investīcijas, piesaistot gan vairāk investorus no ārvalstīm, gan arī izmantojot vairāk tieši ES finanšu atbalsta instrumentus. Latvijas interesēs ir

⁶ Centrālā Statistikas Pārvalde, Iekšzemes kopprodukts Latvijā Kopā (EKS-95), pieejams: <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/metodologija/iekszemes-kopprodukts-latvija-kopa-eks-95-34403.html>,

⁷ Centrālā Statistikas Pārvalde, Iekšzemes kopprodukts Latvijā Kopā (EKS-95), pieejams: <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/metodologija/iekszemes-kopprodukts-latvija-kopa-eks-95-34403.html>, Skatīts 25.04.2017

⁸ Aleksandr V. Menshikov Yelena V. Kalabashkina Sergey A. Zverev, *Investment as a Factor of Economic Growth*, Mari State University, 2015

piesaistīt ārvalstu tiešo investīciju plūsmas, kuras ir orientētas uz ilgtspējīgu uzņēmuma darbību. Ārvalstu tiešo investīciju piesaiste nodrošina maksājumu bilances ilgtspēju, kā arī sekmē piesaistītā ārvalstu kapitāla struktūras.

1.1.3. Nefinanšu investīcijas

Nefinanšu investīcijās ir ietverti ilgtermiņa nemateriālie ieguldījumi, dzīvojamās mājas, citas būves, ēkas un celtnes, ilggadīgie stādījumi, tehnoloģiskās mašīnas un iekārtas, pārējie pamatlīdzekļi un inventārs, kā arī pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto būvobjektu un kapitālā remonta izmaksas.⁹

Par vienu no teritorijas ekonomiskās izaugsmes un attīstības potenciāla rādītājiem izmanto nefinanšu investīcijas – to izmaiņas un apjomu laika gaitā.

Ekonomikas krīze izraisīja būtiskas izmaiņas nefinanšu investīciju struktūrā. 2009. gadā ietekmi kopējā investīciju plūsmā nostiprināja investīcijas nekustamajā īpašumā, īpatsvara pieaugums bija vērojams arī valsts pārvaldē, aizsardzībā un obligātajā sociālajā apdrošināšanā, savukārt nozīmīgu kritumu pieredzēja apstrādes rūpniecība, izmitināšanas un ēdināšanas, administratīvo un apkalpojošo dienestu, izglītības, mākslas un izklaides, finanšu un apdrošināšanas nozares.¹⁰

1.1.4. Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības

Par ekonomiskās aktivitātes struktūru un raksturu var spriest pēc ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaita un to sadalījuma pēc komercdarbības formas. Šis rādītājs, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, tiek izmantots ekonomiskās aktivitātes salīdzināšanai gan vietējā līmenī, gan starptautiski. Sabiedrības ar ierobežotu atbildību, akciju sabiedrības, individuālie komersanti, zemnieku un zvejnieku saimniecības, kā arī pašnodarbinātie veido Latvijas tautsaimniecībā aktīvo komersantu struktūru.¹¹

⁹ Centrālā Statistikas Pārvalde, Nefinanšu investīcijas (gada dati), pieejams: <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/metodologija/nefinansu-investicijas-gada-dati-36282.html#Definicijas>, Skatīts 28.04.2017

¹⁰ Reģionu attīstība Latvijā, Valsts reģionālās attīstības aģentūra, Rīga 2011, 27. lpp

¹¹ Turpat, 28. lpp

Dati par ekonomiski aktīvajiem uzņēmumiem tiek izmantoti, lai iegūtu informāciju par uzņēmumiem, kas visā vai tikai daļā no pārskata perioda ražoja produkciju, sniedza pakalpojumus vai nodarbināja cilvēkus.¹²

1.1.5. Nodarbinātības līmenis

Nodarbinātība netieši raksturo iedzīvotāju aktivitātes līmeni, kā arī ekonomisko attīstību. Nodarbinātības līmeni Latvijā aprēķina pēc nodarbināto iedzīvotāju skaita procentos no darbspējīgo iedzīvotāju (vecumā no 15 līdz 74 gadiem) kopskaita, un nodarbinātības līmenis parāda, kāda daļa no darbspējīgiem iedzīvotājiem attiecīgajā laika periodā tiek reāli nodarbināta tautsaimniecībā.¹³

Nodarbinātie iedzīvotāji ir visas tās 15–74 gadus vecās personas, kas pārskata nedēļā veikušas jebkuru darbu vai nu par samaksu naudā, vai arī par atlīdzību precēs vai pakalpojumos. Par nodarbinātiem uzskata arī pašnodarbinātās personas uzņēmējdarbībā, lauku saimniecībā vai profesionālajā praksē. Nodarbināto skaitā ietver arī tās personas, kuras strādā savā lauku saimniecībā (zemnieku vai piemājas), lai saražotu produkciju pašu patēriņam vai arī pārdošanai.¹⁴

1.1.6. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību pamatbudžetos netieši liecina par iedzīvotāju pastāvīgo ienākumu apjomu, kā arī caurmērā veido būtiskāko pašvaldību budžetu ienākumu daļu.¹⁵ Jo lielāks IIN ieņēmumos, jo attīstītāks novads.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (turpmāk — nodoklis) ir nodoklis, ar ko apliek fiziskās personas gūtos ienākumus, un tas sastāv no:

- 1) algas nodokļa, ko par darbinieka gūtajiem ienākumiem aprēķina un maksā darba devējs;
- 2) nodokļa par ienākumiem no saimnieciskās darbības, ja tie nav uzņēmumu ienākuma nodokļa objekts, un nodokļa no citiem ienākuma avotiem;

¹² Centrālā Statistikas pārvalde, Ekonomiski aktīvie uzņēmumi, <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/metodologija/ekonomiski-aktive-uznemumi-37230.html>, Skatīts 25.04.2017

¹³ Reģionu attīstība Latvijā, Valsts reģionālās attīstības aģentūra, Rīga 2011, 31. lpp

¹⁴ turpat

¹⁵ turpat, 35. lpp

- 3) nodokļa par ienākumu no kapitāla, tajā skaitā nodokļa no kapitāla pieauguma;
- 4) patentmaksas par atsevišķu veidu saimnieciskās darbības veikšanu;
- 5) mikrouzņēmumu nodokļa daļas atbilstoši Mikrouzņēmumu nodokļa likumam;
- 6) sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokļa.¹⁶

Nodokli maksā fiziskās personas. Ar nodokli tiek aplikts iekšzemes nodokļa maksātāja taksācijas perioda (kalendārā gada) aplikamo ienākumu apjoms. Algas nodokļa objekts ir maksātāja mēneša aplikamie ienākumi. Ar nodokli aplik mikrouzņēmuma ieņēmumu daļu atbilstoši Mikrouzņēmumu nodokļa likumam.¹⁷

Autore secina, ka ekonomiskajai attīstībai nemaz nav tādas vienas konkrētas definīcijas, kā to varētu noformulēt. Ir autoru darbi, kur ekonomiskā izaugsme un ekonomiskā attīstība ir kā sinonīmi jēdzieni, kā arī ir avoti, kur šie divi jēdzieni tiek nošķirti vai definēti citādāk.

IKP ir galvenais ekonomiskās attīstības noteicošais faktors, kas arī tiek izmantot kā ekonomiskās attīstības pamatrādītājs, tomēr šis faktors attiecās vairāk uz valsts ekonomiskās attīstības līmeni, nevis reģionālo attīstību. Lai sekmētu ekonomisko attīstību reģionos un novados, tiek ņemti vērā arī vairāki citi ietekmējošie faktori, kā, piemēram, nodarbinātības līmenis, investīcijas, ekonomiski aktīvie individuālie komersanti, iedzīvotāju ienākumu nodoklis u.c.

Autore uzskata, ka jebkurai pašvaldībai šie faktori ir būtiski un vērā ņemami, jo tie nosaka ne tikai ekonomisko izaugsmi, bet arī labklājību un tautsaimniecības attīstības kopējo līmeni. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi novadu pašvaldībās liecina par iedzīvotāju patstāvīgo ienākumu līmeni, kas ir svarīgs novada iedzīvotājiem un arī ir viens no ekonomiskās izaugsmes noteicošajiem rādītājiem.

¹⁶ LR likums, par iedzīvotāju ienākuma nodokli, pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=56880>, skatīts 10.05.2017

¹⁷ LR likums, par iedzīvotāju ienākuma nodokli, pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=56880>, skatīts 10.05.2017

2. NOVADU UN PAŠVALDĪBU RAKSTUROJUMS

2.1. Novadu definīcija

Latvijas Republiku iedala šādās administratīvajās teritorijās:

- 1) apriņķos;
- 2) republikas nozīmes pilsētās;
- 3) novados.

Latvijā darbojās 119 pašvaldības – 110 novadi un 9 pilsētas.

“Administratīvo teritoriju un vietu” likuma 7.pants nosaka, ka:

- novada teritorija ir ģeogrāfiski vienota, un tajā ir lauku teritorijas un apdzīvotās vietas;
- novada pašvaldība nodrošina likumā noteikto funkciju izpildi;
- novada teritorijā ir ne mazāk par 4000 pastāvīgo iedzīvotāju;
- novada teritorijā ir ciems, kurā ir vairāk par 2000 pastāvīgo iedzīvotāju, vai pilsēta;
- attālums no ikvienas apdzīvotās vietas novadā līdz novada administratīvajam centram nepārsniedz 50 kilometrus, un ceļa infrastruktūra ir piemērota nokļūšanai līdz novada administratīvajam centram;
- ir nodrošināta optimāla novada teritorijas izveidošana, ņemot vērā blakusesošo pašvaldību intereses un vēsturiskos sakarus.

Novada robežas aprakstu apstiprina Ministru kabinets.

Novada administratīvo centru nosaka novada dome. Lēmumu par administratīvā centra noteikšanu novada pašvaldība piecu darbdienu laikā pēc tā parakstīšanas nosūta Valsts zemes dienestam un Centrālajai statistikas pārvaldei.¹⁸

¹⁸ Administratīvo teritoriju un apdzīvotu vietu likums, pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=185993>, Skatīts 25.04.2017

2.2. Pašvaldību jēdziens (Pašvaldību nošķiršana no valsts)

Par pašvaldību pieņemts uzskatīt vietējās lēmējvaras un izpildinstitūciju kopumu. Pašvaldības tiek uzskatītas par katras demokrātiskās iekārtas pamatu, par demokrātijas šūpuli un arī spoguļi – jo attīstītākas pašvaldības, jo lielāka demokrātija valstī. Stiprinot pašvaldības, stiprinās visa tauta, tiek realizēta efektīvāka un demokrātiskāka sabiedrības politika.

Pašvaldība nozīmē vietējas varas institūciju tiesības un reālas iespējas likuma robežās regulēt un vadīt būtisku daļu no publiskajiem jautājumiem vietējo iedzīvotāju interesēs. Konkretizējums, ka pašvaldība nevada visas, bet būtisku daļu no sabiedrības lietām, ir vietā, jo daļa no sabiedriskā sektora funkcijām noteiktā teritorijā ir valsts vai augstāka līmeņa pašvaldību kompetencē.

Jau pats termins “pašvaldība” nozīmē, ka pārvaldes subjekts un objekts sakrīt, proti, paši iedzīvotāji piedalās viņiem saistošu jautājumu risināšanā. Pašvaldību raksturojošie elementi ir:

- noteikta administratīvā teritorija;
- pastāvīgi iedzīvotāji;
- iedzīvotāju (vai tikai pilsoņu) ievēlēta lēmēj institūcija;
- vietējo iedzīvotāju vai lēmēj institūcijas ievēlēts izpildvaras vadītājs;
- patstāvīgs budžets un tiesības iekasēt vietējos nodokļus un nodevas (Vanags 1997)¹⁹

2.2.1. Pašvaldību atzīšana Eiropas Konstitūcijā

Pašvaldību pamatprincipi ir formulēti Eiropas Konstitūcijā. ES institūcijām jāaizsargā vietējo un reģionālo pašvaldību tiesības, jākonsultējas ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām finanšu un administrācijas jautājumos, kas skar pašvaldību intereses.²⁰

Vispasaules deklarācijā un Eiropas hartā par vietējām pašvaldībām jautājumā par pašvaldību kompetenci ir noteikti vairāki principi:

- pašvaldības kompetencei un atbildībai ir jābūt noteiktai konstitūcijā vai likumā;

¹⁹ I. Vaidare, E. Vanags, I. Vanags, I. Vilka, *Reģionālā politika un pašvaldību attīstība Eiropas Savienībā un Latvijā*, LU Akadēmiskais apgāds, 2006, 133. lpp

²⁰ turpat, 142. lpp

- vislielākā atbildība sabiedrības priekšā ir tām vietējās pašvaldības pamatvienībām, kas atrodas vistuvāk iedzīvotājiem;
- vietējās varas iestādēm ir jādod tiesības pēc savas iniciatīvas likuma robežās nodarboties ar jebkuru jautājumu, izņemot tos, kas ietilpst citu institūciju kompetencē;
- vietējo varas iestāžu varai jābūt pilnīgai un vienīgai;
- gadījumos, kad centrālās vai reģionālās varas iestādes deleģē kādus pienākumus vietējai pašvaldībai, tai jādod rīcības brīvība šo pienākumu veikšanai, ievērojot vietējos apstākļus;
- vietējām varas iestādēm lēmumi jāpieņem saprātīgi un efektīvi saskaņā ar citiem pārvaldes līmeņiem.²¹

2.2.2. Pašvaldību attīstība Latvijā

Likumā “Par pašvaldībām” pašvaldība formulēta kā vietējā pārvalde, kas ar pilsoņu ievēlētas pārstāvniecības – domes (padomes) – un tās izveidoto institūciju un iestāžu starpniecību nodrošina likumos noteikto funkciju, kā arī MK šajā likumā paredzētajā kārtībā doto uzdevumu un pašvaldības brīvprātīgo iniciatīvu izpildi, ievērojot valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses.

Pašvaldībām noteiktā likuma ietvaros ir pienākums izstrādāt pašvaldības teritorijas attīstības programmu un teritorijas plānojumu, nodrošināt teritorijas attīstības programmas realizāciju un teritorijas plānojuma administratīvo pārraudzību, kā arī izstrādāt un apstiprināt pašvaldības budžetu.

Pašvaldību ekonomiskais pamats ir manta, tai skaitā finanšu resursi, kas veidojas no:

- 1) juridisko un fizisko personu nodokļu maksājumiem pašvaldības budžetā;
- 2) valsts budžeta dotācijām un mērķdotācijām;
- 3) kredītiem;
- 4) vietējām nodevām un citiem maksājumiem pašvaldības budžetā;
- 5) pašvaldības budžetā ieskaitāmajiem naudas sodiem;
- 6) ieņēmumiem no pašvaldības īpašuma apsaimniekošanas un pašvaldības iestāžu saimnieciskās darbības;

²¹ I. Vaidare, E. Vanags, I. Vanags, I. Vilka, *Reģionālā politika un pašvaldību attīstība Eiropas Savienībā un Latvijā*, LU Akadēmiskais apgāds, 2006, 146. lpp

7) juridisko un fizisko personu brīvprātīgiem maksājumiem noteiktu mērķu sasniegšanai;

8) citiem ieņēmumiem.²²

Pēdējā laikā arvien populārāka kļūst publiskā pārvaldība. Ir izveidojies teiciens, it sevišķi vietējo pašvaldību līmenī: “No vietējās pašvaldības uz vietējo pārvaldību,” un vēl pat spēcīgāks: “Pārvaldība bez valdības”. Abi šie moto, protams, ir pārspīlēti. To būtība ir, ka gan centrālajai valdībai, gan reģionālajām un vietējām pašvaldībām nevajadzētu darboties autonomi, bet gan ciešā sadarbībā ar citām institūcijām, uzņēmumiem, nevalstiskajām organizācijām un iedzīvotājiem, veidojot gan vienlīmeņa, gan daudzlīmeņa tīklojumus.

Publiskās pārvaldības principu lokā varētu ieslēgt novērtēšana principu, atbilstoši kuram tiktu izvērtēta šī tīklojuma efektivitāte gan pirms reformu (projektu) īstenošanas, gan to realizācijas gaita, gan arī pēc reformu (projektu) kopumā vai atsevišķu etapu pabeigšanas.²³

2.2.3. Pašvaldības Eiropas Savienības valstīs

Lai arī pašvaldības ir iedzīvotājiem vistuvākā vara, to darbību arvien vairāk ietekmē citas – ne tikai nacionālā līmeņa vara, bet arī ES. ES un pašvaldības ir ciešāk saistītas nekā tas pirmajā brīdī šķiet. ES reģionālās politikas ietekme uz pašvaldībām ir visai plaša:

1. Pašvaldībām, izdodot saistošos noteikumus, jāievēro ES direktīvu prasības, un tie nedrīkst pārkāpt regulu noteikumus.
2. Pašvaldību izdotajiem administratīvajiem aktiem jāatbilst ES likumdošanai.
3. Sniedzot pakalpojumus vai pērkot preces, pašvaldībai jāievēro ES standarti.
4. Pašvaldības ir gan attīstības plānotājas, gan ES finanšu līdzekļu saņēmējas²⁴.

Autore secina, ka pašvaldībai ir ļoti svarīga loma tautsaimniecības attīstībā, kā arī iedzīvotāju dzīves kvalitātes sakārtošanā un uzlabošanā. Pašvaldība ir iedzīvotājiem vistuvākais varas instruments, un tāpēc novada domes cilvēkiem vajadzētu būt kā atbalsta punktam, vienmēr sniegt atbalstu iedzīvotājiem, palīdzēt ar dažādu jautājumu risinājumu. Ne vienmēr pašvaldība var rīkoties pēc saviem uzskatiem, ir jāvadās arī ne tikai pēc valsts noteiktajiem standartiem, bet arī pēc ES reģionālās politikas noteikumiem un regulām.

²² Likums par pašvaldībām, pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=57255>, Skatīts 15.04.2017

²³ E. Vanags, Valsts pārvaldes reformas ārvalstīs un Latvijā, Rīga, Latvijas statistikas institūts, 2007, 25.lpp

²⁴ Turpat, 187.lpp

Autore uzskata, ka vietējām pašvaldībām vajadzētu vairāk sadarboties savā starpā, gan uzņēmējdarbības jomā, gan infrastruktūras uzlabošanā, lai veicinātu jaunu uzņēmēju un darba vietu izveidošanu, kā arī iedzīvotāju skaita palielināšanos.

Pašvaldībām ir ļoti svarīgi darboties vietējo iedzīvotāju interesēs, lai veicinātu iedzīvotāju uzticību vietējai varai, kā arī vēlmi ietekmēt un veicināt vietējās pašvaldības ekonomisko attīstību, jo tieši iedzīvotāji ir viens no svarīgākajiem faktoriem, kas šo attīstību ietekmē.

3.PAŠVALDĪBU BUDŽETS

3.1. Budžeta veidošanas principi

Viena no pašvaldības pazīmēm ir pašvaldību tiesības iekasēt ar likumu noteiktos nodokļus un nodevas un veidot patstāvīgu budžetu. Pašvaldību budžets atspoguļo pašvaldības ieņēmumus pēc to veidiem un šo ieņēmumu izlietošanas. Pašvaldību budžetu var uzskatīt par plānu pašvaldības iespējamo finanšu resursu izlietošanai izvirzīto mērķu sasniegšanai.

Budžets kalpo šādiem nolūkiem:

- iepazīstina sabiedrību ar pašvaldības darbību un iedzīvotājiem sniedzamajiem pakalpojumiem;
- atspoguļo pašvaldības prioritātes;
- nosaka vietējo nodokļu un nodevu līmeni (ciktāl tas ir atļauts ar likumu).

Vietējā budžeta sastādīšanas process ir ilgstošs. Tas aptver daudz savstarpēji saistītu darbību (finanšu resursu novērtēšanu, prioritāšu noteikšanu u.c.) , kurās iesaistīti finanšu speciālisti, pašvaldības nodaļas un administrācija, pašvaldības iestādes un aģentūras, pašvaldības padome un tās patstāvīgās komitejas, Finanšu ministrijas un dažkārt arī citu valsts institūciju pārstāvji, pašvaldību asociācija, kā arī vietējie iedzīvotāji.

Jāatzīmē, ka Rietumeiropas valstīs ir raksturīgas vietējā budžeta sastādīšanas tradīcijas, kā arī izstrādāta metodoloģija un augsta stabilitāte. To diemžēl nevar teikt par Latviju. Biežās izmaiņas apgrūtina normālu budžeta izstrādes un saskaņošanas procesu Latvijā, kā arī to analīzi dinamikā.²⁵

Latvijas Pašvaldību savienības izdotajā rokasgrāmatā Latvijas novadu pagastu un novadu pilsētu pārvalžu darbības organizēšanai tiek minēti četri budžeta veidi:

- tradicionālais budžets;
- projektu budžets;
- programmu budžets;
- ietekmes budžets.

²⁵ I. Vaidare, E. Vanags, I. Vanags, I. Vilka, *Reģionālā politika un pašvaldību attīstība Eiropas Savienībā un Latvijā*, LU Akadēmiskais apgāds, 2006, 168. lpp

Projektu budžets sastāv no projektiem. Projekts ir konkrēts un vienreizējs pasākums, kuram ir sākums un beigas, kura izpilde tiek kontrolēta un kura iznākumu var pārbaudīt atbilstoši izmērāmiem rādītājiem. Projekta cikls bieži nesakrīt ar kalendāro gadu.

Tā kā projekta finansējumu bieži nevar nodrošināt vienā gadā, tad projekts izraisa vairāku gadu saistības. Plānošanu atvieglotu tas, ja pašvaldība, līdzīgi kā valsts, pieņemtu vidēja termiņa saistošos noteikumus. Vēl labāk projektus varētu īstenot, ja tiktu pagarināts budžeta cikls un pieņemts vidēja termiņa budžets.

Projekta budžeta sagatavošana nozīmē, ka, pieņemot budžetu, ir sagatavotas tehniskās specifikācijas. Tas nozīmē būtisku izdevumu palielināšanos budžeta sagatavošanas stadijā, salīdzinot ar tradicionālo budžetu.

Tabulā 2.4. attēloti budžetu veidi, kas tajos tiek kontrolēti, kā arī potenciālā pašvaldību autonomijas pakāpe.²⁶

3.1. tabula

Budžeta izdevumu vadīšanas veida raksturojums

Veids	Kontrolē	Potenciālā pašvaldību autonomijas pakāpe
Tradicionālas budžets	Ieguldījumus - vai naudu izmanto paredzētajām darbībām	Zema, sistēma balstās uz detalizētiem normatīviem
Projektu budžets	Darbu izpildi - vai tiek veiktas paredzētās darbības	Vidēja, projektos iespējams elastīgāk izmantot resursus un labāk motivēt darbiniekus
Programmu budžets	Mērķu tuvināšanu - vai tiek tuvināti paredzētie mērķi	Vidēja vai augsta, atkarībā no pašvaldību patstāvības mērķu noteikšanā
Ietekmes budžets	Sociāli ekonomiskās ietekmes sasniegšanu	Visaugstākā, sistēma balstās uz pašvaldību patstāvīgi izvēlētu vīziju

No budžeta satura svarīgākais ir izdevumu vadīšanas veids, jo tas raksturo cik liela patstāvība ir atļauta budžeta izpildītājiem attiecībā ar valsti.

²⁶ M.Pūķis, A. Jaunsleinis, *Latvijas novadu pagastu un novadu pilsētu pārvalžu darbības organizēšanai*, Rīga, 2014, 23.lpp

3.2. Pašvaldības budžeta nošķiršana no valsts budžeta

Autors M. Pūķis budžetu definē kā plānu, kurā parādās noteiktam laika posmam prognozējamie ienākumi un iecerētie izdevumi. Valdība vai pašvaldība rīkojas šī plāna ietvaros. Ja apstākļi budžeta perioda laikā mainās, budžetā tiek izdarītas korekcijas.

Budžeta ienākumu un izdevumu sadales principi nosaka reālo varas sadalījumu. Jo patstāvīgāks kādas pašvaldības budžets, jo lielāka tās autonomija un lielākas iespējas pieņemt lēmumus savu iedzīvotāju interesēs. Ja valsts ietekmē lēmumu pieņemšanu pašvaldību budžetiem, tad autonomija labākajā gadījumā ir demonstratīva.²⁷

Pašvaldību loma reģionālajā attīstībā un politikā arvien pieaug, jo pašvaldību kompetencē ir teritorijas iedzīvotājiem būtisku jautājumu risināšana. Latvijas pašvaldību kapacitāti mazina to sadrumstalotība (caurmērā salīdzinoši neliels iedzīvotāju skaits) un zemā finanšu autonomija. Mazajās pašvaldībās sociāli ekonomiskās attīstības līmenis ir zemāks nekā lielajās, jo to budžeta resursi ir nepietiekami investīcijām, kredītu ņemšanai vai līdzekļu piesaistīšanai, kur nepieciešams pašvaldību līdzfinansējums.²⁸

Autore secina, ka budžets ir viens no svarīgākajiem pašvaldību ekonomiskās attīstības rādītājiem, jo lielāks budžets, jo lielāki ienākumi pašvaldībās. Iedzīvotāju skaits, nodokļu maksājumi, investīcijas – šie visi faktori ir savstarpēji saistīti un attiecināmi uz budžeta ienākumiem pašvaldībās, kā arī ir vieni no galvenajiem ekonomiskās attīstības rādītājiem. Pašvaldības budžetā tiek norādīti visi ienākumi un izdevumi, lai iedzīvotāji varētu redzēt, kur tiek ieguldīti viņu nodokļi un valsts dotācijas. Autore uzskata, ka iedzīvotājiem ir svarīgi novērtēt budžeta izlietojumu, lai tie varētu vairāk iesaistīties budžeta veidošanā, kas Latvijā diemžēl pagaidām nav tik aktuāli, jo par budžetu lemj valsts un pašvaldību deputāti. Autore uzskata, ka iedzīvotājiem Latvijā vajadzētu dot mazliet vairāk tiesības lemt par notiekošo pašvaldībās.

²⁷ M. Pūķis, *Pašu valdība*, Latvijas pašvaldību savienība, 2010, 87 lpp

²⁸ L. Ramute, *Latvijas administratīvi teritoriālā iedalījuma analīze un optimizācija*, Latvijas lauksaimniecības universitāte, 2008, 17 lpp

4. REĢIONĀLĀS POLITIKAS ATTĪSTĪBA

4.1. Reģionālās politikas jēdziens

Pastāv dažādas ekonomiskās attīstības teorijas. Lielākā daļa no tām nav saistītas vai ir maz saistītas ar reģionālo ekonomisko attīstību, bet dažas no tām mēģina skaidrot ekonomiskās aktivitātes telpisko aspektu.

Visas valsts politika izpaužas telpiski, tai ir telpiska ietekme. Valsts politiku var skatīt divējādi – pirmkārt, kā vispārēju valsts politiku, kurai ir tūlītēja un nozīmīga teritoriālā ietekme (nodarbinātības, mājokļu u.c. politika), otrkārt, kā reģionālu politiku, kuras galvenais saturs ir teritorija un teritoriālā attīstība. Ar attīstību parasti saprot visa veida pozitīvas pārmaiņas, bet reģionālās politikas kontekstā traktējums ir konkrētāks – ar attīstību tiek saprasta sabiedrībai labvēlīga dabas, vides, kultūrvides, sociālās vides un saimnieciskās darbības pārmaiņu procesu virzība.

Reģionālā politika ir saskaņotu un organizētu pasākumu kopums attīstības nodrošināšanai visā valsts teritorijā.

Reģionālās politikas veidošanā un īstenošanā var izdalīt piecas fāzes:

- reģionālo problēmu identificēšana un definēšana;
- politikas mērķu noteikšana, ja iespējams, ar kvantitatīviem rādītājiem raksturojot vēlamos rezultātus;
- stratēģijas noteikšana;
- izmantojamo līdzekļu izvēle;
- politikas novērtēšana.²⁹

²⁹ I. Vaidare, E. Vanags, I. Vanags, I. Vilka, *Reģionālā politika un pašvaldību attīstība Eiropas Savienībā un Latvijā*, LU Akadēmiskais apgāds, 2006, 23. lpp

4.1.1. Reģionālās politikas attīstības metodes un līdzekļi

Reģionālās attīstības politika ietver noteiktu darbības principu, metožu, līdzekļu un pasākumu kopumu, kas tiek dēvēti par reģionālās attīstības instrumentiem.

Tāpat, kā visā pārvaldē kopumā, arī reģionālās attīstības jomā var izdalīt trīs galvenās vadības metožu grupas:

- administratīvās metodes;
- ekonomiskās metodes;
- sociāli psiholoģiskās metodes.

Šāda vadības metožu klasifikācija ir visai nosacīta, jo praksē visas metodes ir cieši saistītas. Vadības, tai skaitā reģionālās vadības, metodes var klasificēt arī kā tiešās un netiešās; aktīvās un pasīvās; stimulējošās un ierobežojošās. Var teikt, ka netiešās metodes ir virzītas uz problēmu korigēšanu, bet tiešās metodes aprobežojas ar simptomu korigēšanu.

Dažādu valstu pieredze liecina, ka biežāk lietotie reģionālās attīstības atbalsta līdzekļi (instrumenti) ir:

- valsts un starpvalstu organizāciju subsīdijas un kredīti vietējām un reģionālajām pašvaldībām ražošanas, sociālās un ekoloģiskās infrastruktūras izveidošanai un attīstībai;
- jaunu un esošu valsts (vai valsts kontrolētu) uzņēmumu un valdības iestāžu izvietošana problēmreģionos;
- valsts dotācijas un aizdevumi pašvaldībām;
- starptautisku organizāciju, valsts un pašvaldību finansējums un aizdevumi privātiem uzņēmumiem;
- reģionāli diferencētas subsīdijas un kredīti privātām firmām, lai stimulētu jaunas ražošanas izvietošana problēmreģionos;
- reģionāli orientētas valsts subsīdijas un kredīti mazo un vidējo uzņēmumu attīstībai;
- priekšrocības valsts pasūtījuma saņemšanai tām privātajām firmām, kas darbojas depresīvajos reģionos;
- aizņēmumu garantijas;
- valsts un pašvaldību uzņēmumu privatizācija;
- valsts un pašvaldību iepirkumi;
- atsevišķām teritorijām piemērota nodokļu politika;

- brīvo un speciālo ekonomisko zonu izveide;
- prēmiju par reģionālo nodarbinātību un bezdarbnieku pārkvalificēšanu piešķiršana u.c.

Reģionālās attīstības līdzekļu izvēles pamatā ir reģionālās attīstības politikas pamatnostādņu jautājums. Valsts izvēlētie līdzekļi iezīmē konkrētās valsts reģionālās politikas veidolu.³⁰

4.1.2. Reģionālās attīstības likums

2002.gadā LR Saeima pieņēma Reģionālās attīstības likumu, un tas nosaka šādus reģionālās attīstības mērķus:

- veicināt un nodrošināt līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību, ievērojot valsts teritorijas un atsevišķi tās daļu īpatnības un iespējas;
- samazināt nelabvēlīgas atšķirības starp valsts daļām;
- saglabāt katras valsts teritorijas dabai un kultūrvidei raksturīgās iezīmes un attīstības potenciālu.

Reģionālās attīstības finansēšanas avoti.

Reģionālās attīstības atbalsta pasākumus finansē no valsts budžeta, pašvaldību budžetiem, ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļiem, juridisko un fizisko personu maksājumiem, tai skaitā ziedojumiem. Nacionālās attīstības plānā iekļautos reģionālās attīstības atbalsta pasākumus finansē no valsts budžeta, pašvaldību budžetiem un ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļiem, kā arī no juridisko un fizisko personu līdzekļiem.

Reģionālās attīstības finansējumu piešķir pašvaldību un plānošanas reģionu projektiem un programmām, kas atbilst reģionālā vai vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem mērķiem, prioritātēm, plānotajai rīcībai un investīcijām. Publisko investīciju plānošanā individuālo pakalpojumu nodrošināšanai tiek piemērots Reģionālās politikas pamatnostādņēs noteiktais pakalpojumu teritoriālās diferenciacijas princips, kas paredz pakalpojumu apjoma noteikšanu dažādām apdzīvoto vietu grupām, kuras ietvertas Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā, reģionālā vai vietējā līmeņa teritoriju attīstības plānošanas dokumentos.³¹

³⁰ I. Vaidare, E. Vanags, I. Vanags, I. Vilka, *Reģionālā politika un pašvaldību attīstība Eiropas Savienībā un Latvijā*, LU Akadēmiskais apgāds, 2006, 29. lpp

³¹ Reģionālās attīstības likums, pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=61002>, Skatīts 15.04.2017

4.1.3. Reģionālās attīstības atbalsta līdzekļi

Sākotnēji valdība uzskats, ka reģionālās politikas uzdevums ir tikai atsevišķu reģionu vai mazāk attīstītu teritoriju atbalsts un attīstīšana. Tagad reģionālā politika pamatoti tiek traktēta plašāk, paredzot, ka tās darbība aptver visus valsts reģionus, meklējot efektīvākos līdzekļus katram. Pakāpeniski veidojās priekšstats, ka reģionālās attīstības politika ir daļa no valsts attīstības politikas, ka nozaru attīstības plānošanā jāiekļauj teritoriālais iedalījums un ka nozares plāni jāaskaņo ar reģionu attīstības dokumentiem.³²

Reģionālās attīstības atbalsta līdzekļi.

Reģionālās attīstības pamatnostādņēs (2004) norādīts, ka valsts reģionālās attīstības atbalsta līdzekļi ir Nacionālās reģionālās attīstības padomes apstiprinātas valsts politikas programmas, kas tieši vai pastarpināti vērstas uz reģionālās attīstības mērķu sasniegšanu. Formāli Latvijā nav apstiprināti reģionālās attīstības atbalsta līdzekļi, tomēr nevar apgalvot, ka tādu nav.

Ņemot vērā institucionālo piederību un izstrādāto dokumentu saturu, nepārprotami reģionālās attīstības atbalsta līdzekļi ir Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas pārziņā esošās programmas (gan nacionālās, gan arī ES programmas) un pasākumi.³³

Kā piemēru var minēt ES fondu operacionālās programmu 2007. – 2013.gadam „Uzņēmējdarbība un inovācijas”.

Programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ietvertās jomas - zinātne un pētniecība, inovācijas, kā arī uzņēmējdarbības atbalsts, izklāstot darbības programmā „Uzņēmējdarbība un inovācijas” noteikto pasākumu un aktivitāšu ieviešanas nosacījumus, t.sk., finansējuma saņēmējus, projektu apjomu, aktivitāšu ieviešanas veidus, atbildīgās un sadarbības iestādes aktivitāšu ieviešanai, finansējuma sadalījumu pa pasākumiem un aktivitātēm, uzraudzības rādītājus. Darbības programmas papildinājums tika veidots atbilstoši darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” struktūrai. Tajā tika izveidotas šādas prioritātes:

1. 1.prioritāte "Zinātne un inovācijas";
2. 2.prioritāte „Finanšu pieejamība”;
3. 3.prioritāte "Uzņēmējdarbības veicināšana";
4. 4.prioritāte "Tehniskā palīdzība"³⁴.

³² I. Vaidare, E. Vanags, I. Vanags, I. Vilka, *Reģionālā politika un pašvaldību attīstība Eiropas Savienībā un Latvijā*, LU Akadēmiskais apgāds, 2006, 93. lpp

³³ turpat 102 lpp

³⁴ Darbības programmas "Uzņēmējdarbība un inovācijas" papildinājuma kopsavilkums, pieejams: http://www.esfondi.lv/upload/04-kohezijas_politikas_nakotne/dpp/02_dppk_2007-11-30.pdf, skatīts 10.04.2017

4.2. ES reģionālā politika

4.2.1. Reģionālās politikas principi

ES vērojamas būtiskas sociāli ekonomiskās atšķirības starp reģioniem. Lielās sociāli ekonomiskās atšķirības kavē ES attīstību kopumā, kā arī katras valsts un to reģionu, arī bagātāko, attīstību. Tāpēc viena no ES prioritātēm, īstenojot solidaritātes principu, ir ekonomiskā un sociālā izlīdzināšana (kohēzija).

Nelietojot valstiskus reģionālās politikas līdzekļus un nenovēršot tirgus ekonomikas negatīvo ietekmi, starpība starp ekonomiskajā ziņā stiprākajiem un vājākajiem reģioniem ne tikai saglabātos, bet arī palielinātos. Tas izskaidrojams ar to, ka ekonomiski stiprājos reģionos ir labvēlīgāki apstākļi investīcijām: attīstīta infrastruktūra, kvalificēts darbspēks, dažādu pakalpojumu pieejamība u.c.

Reģionālo politiku ES īsteno, pamatojoties uz šādiem principiem:

- koncentrācijas princips (ES pirmkārt atbalsta visatpalikušākos reģionus);
- programmu izstrādāšanas princips (paredz stratēģiju izstrādi);
- papildinātības princips (ES palīdzība kopā ar attiecīgās dalībvalsts pasākumiem un finansēšanu);
- partnerības (sadarbības) princips (decentralizēta pieeja vadībai);
- atklātības princips (atklāts lēmumu pieņemšanas un finansēšanas process);
- kontroles princips;
- subsidiaritātes princips (funkcija jāveic pēc iespējas zemākā pārvaldes līmenī).

No ES reģionālās politikas finansējuma gadu laikā ir finansēti desmitiem tūkstošu projektu, sniedzot labumu visām ES dalībvalstīm un ES kopumā, veicinot ekonomisko izaugsmi un nodarbinātību. No 1989. līdz 2013. gadam tika piešķirti vairāk nekā 800 miljardi eiro no ES budžeta, lai līdzfinansētu projektus, kuru mērķis ir veicināt reģionu izaugsmi.

2007.–2013. gads — budžets: 347 miljardi eiro (no kuriem 25 % tiek piešķirti pētniecībai un inovācijai un 30 % vides infrastruktūrai un pasākumiem cīņai pret klimata pārmaiņām).³⁵

³⁵ *Ieskats Eiropas Savienības reģionālajā politikā*, ES publikāciju birojs, Luksemburga, 2014, 3-4 lpp

Latvijā, tāpat kā Eiropas Savienībā, reģioni var tikt iedalīti vairāk attīstītajos reģionos un mazāk attīstītajos reģionos, līdz ar to autore uzskata, ka reģionālo politiku Latvijā vajadzētu uzlabot, lai šīs reģionu atšķirības samazinātos. Protams, būtu nepieciešams ilgstošs laika periods, lai lauku reģioni būtu tikpat attīstīti kā Pierīgas reģions.

Autore uzskata, ka Latvijā šī politika ir vāja, jo pašlaik rodas iespaids, ka atšķirība starp šiem vairāk un mazāk attīstītajiem reģioniem palielinās. Arvien vairāk attīstās piepilsētu reģioni, bet lauku reģionos tiek slēgtas skolas, kā arī bezdarba līmenis ir ievērojamāki lielāks, jo nav pietiekami attīstīta ne uzņēmējdarbība, ne lauksaimniecība. Tieši tāpēc reģionālās attīstības politikas uzdevums Latvijā ir šo situāciju labot. Latvija ES arī skaitās, kā viena no vismazāk ekonomiski attīstītajām valstīm, līdz ar to, skaitās kā donorvalsts, kurā tiek ieguldīti vairāk ES finanšu līdzekļi, nekā Latvija iegulda ES. Tā ir laba izdevība Latvijas reģioniem un novadiem izmantot šos ES līdzekļus, lai ne tikai lauku, bet arī piepilsētu reģioni attīstītos un šīs reģionālās atšķirības valstī mazinātos.

5. ES KOHĒZIJAS POLITIKA UN STRUKTRŪRFONDI

5.1. ES kohēzijas politikas likumdošana un stratēģija

Kohēzijas politika ir politika, kas aptver simtiem tūkstošu projektu visā Eiropā un saņem finansējumu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Eiropas Sociālā fonda (ESF) un Kohēzijas fonda (Kohēzijas fonds attiecas uz ES dalībvalstīm, kuru IKP ir mazāks par 90 % no vidējā ES-27 rādītāja, neieskaitot Horvātiju).

Kohēzijas politika ir svarīgākā ES ieguldījumu politika. Tā ir vērsta uz visiem Eiropas Savienības reģioniem un pilsētām, lai palīdzētu radīt darbavietas, atbalstītu uzņēmumu konkurētspēju, ekonomikas izaugsmi, ilgtspējīgu attīstību un uzlabotu iedzīvotāju dzīves kvalitāti.

Ekonomiskās un sociālās kohēzijas mērķis saskaņā ar 1986. gada Vienotajā Eiropas aktā noteikto ir "mazināt dažādu reģionu attīstības līmeņa atšķirības un mazāk attīstīto reģionu atpalicību". ES jaunākajā — Lisabonas līgumā kohēzija papildināta ar vēl vienu aspektu, atsaucoties uz "ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju".

Kohēzijas politika ar savu 11 tematisko mērķu starpniecību palīdz īstenot stratēģijas "Eiropa 2020", kas ir ES izaugsmes stratēģija, mērķus gudras, ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes sasniegšanai. Kohēzijas politikas fondi būs galvenais ieguldījumu instruments pasākumiem, kas atbalsta nodarbinātību, inovācijas, izglītību, iekļaušanu un pāreju uz ekonomiku ar zema oglekļa dioksīda emisiju līmeni.

Gan Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), gan Eiropas Sociālais fonds (ESF) atbalsta vairākas tematiskajos mērķos noteiktās galvenās prioritātes, un šīm prioritātēm ir piešķirts noteikts finansējuma apjoms. Mazāk attīstītajiem reģioniem šiem mērķiem jāpiešķir vismaz 50 % no to ERAF finansējuma un 60 % no ESF finansējuma; pārejas reģioniem attiecīgi 60 % un 70 %, bet vairāk attīstītajiem reģioniem — 80 %.³⁶

³⁶ 10 jautājumi par kohēzijas politiku – ES reģionālā politika. Pieejams: http://ec.europa.eu/regional_policy/lv/faq/#7, Skatīts 25.04.2017

5.2. 2007.-2013.g. plānošanas periods

Saskaņā ar ES Padomes lēmumu par ES daudzgadu finanšu ietvaru 2007.-2013.gadam, Latvija saņēmusi EUR 4,53 mljrd. (EUR 4 530 447,634) kohēzijas politikas mērķu īstenošanai ar ES fondu (ERAF, ESF un KF) starpniecību. Galvenais valsts vidēja termiņa plānošanas dokuments 2007. - 2013. gadam ir Valsts stratēģiskais ietvardokuments, kas nosaka kopējo ES fondu investīciju stratēģiju, bet plānošanas dokumentāciju veido arī trīs darbības programmas un darbības programmu papildinājumi, ar kuru palīdzību tiek vadītas ES fondu investīcijas Latvijā.

2007.-2013.g. plānošanas periodā ES fondu atbalsts primāri virzīts uz iedzīvotāju izglītību, uzņēmumu tehnoloģisko izcilību un elastību, kā arī zinātnes un pētniecības attīstību, lai veicinātu zināšanu ietilpīgas ekonomikas veidošanos valstī un stiprinātus citus nepieciešamos priekšnoteikumus ilgtspējīgai ekonomiskai attīstībai un cilvēku dzīvei Latvijā kopumā (lai Latvija varētu sasniegt vidējos ES attīstības rādītājus, ar ES fondu palīdzību ir jāīsteno valsts attīstības stratēģija, ko valdība noteikusi Nacionālajā attīstības plānā. Valsts attīstības stratēģijas priekšplānā izvirzīts izglītots, radošs un uzņēmīgs cilvēks, bet kā galvenais mērķis noteikts uz izglītību, zinātni un konkurētspējīgiem uzņēmumiem balstīta tautsaimniecība).³⁷

5.2. tabulā skatāms fondu un mērķu, programmēšanas posmu, stratēģiskās pieejas un finanšu vadības griezumus ES plānošanas periodam no 2007. līdz 2013. gadam.

5.2. tabula

2007.-2013. gada plānošanas periods

2007.-2013.gada plānošanas periods	
Fondi	ERAF - Eiropas Reģionālās Attīstības Fonds
	ESF - Eiropas Sociālais Fonds
	KF - Kohēzijas Fonds
Mērķi	3 mērķi
Programmēšanas posmi	Kopienas stratēģiskās vadlīnijas
	Nacionālais ietvara dokuments
	Viena-fonda operacionālās programmas
Finanšu vadība	Finanšu plāns prioritāšu līmenī

³⁷ 2007.-2013.g. plānošanas periods. Pieejams: <http://www.esfondi.lv/2007.-2013.g.-planosanas-periods>, Skatīts 25.04.2017

	Tikai publiskais finansējums ir attiecināms
	Nacionālie atbalsta nosacījumi (attiecināmās izmaksas nosaka katra valsts)
Stratēģiskā pieeja	Padomes apstiprinātās ES prioritātes
	Nacionālās un reģionālās prioritātes (NSID un OP ietvaros)

5.3. Eiropas Reģionālās attīstības fonds

Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF) izveidots 1975. gadā, lai izlīdzinātu reģionālās atšķirības Kopienas ietvaros. Šī fonda ietvaros palīdzība tiek sniegta mazāk attīstītajiem reģioniem, galvenokārt koncentrējoties uz publiskās infrastruktūras uzlabošanu un uzņēmējdarbības veicināšanu.³⁸

Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF) ir viens no galvenajiem ES kohēzijas politikas finanšu instrumentiem. Tā mērķis ir palīdzēt samazināt Eiropas reģionu attīstības līmeņu atšķirības un vismazāk attīstīto reģionu atpalcību. Īpaša uzmanība tajā tiek pievērsta reģioniem, kuri cieš no pastāvīgiem nelabvēlīgiem dabas vai demogrāfiskiem apstākļiem, piemēram, attālākiem mazapdzīvotiem ziemeļu reģioniem un salām, pārrobežu un kalnu reģioniem.

LESD 176. pants nosaka, ka Eiropas Reģionālās attīstības fonds ir paredzēts, lai palīdzētu izlīdzināt ES reģionu galvenās attīstības līmeņu atšķirības. Fonds to var panākt, nodrošinot atbalstu:

- mazāk attīstīto reģionu attīstīšanai un strukturālai pielāgošanai;
- to rūpniecības rajonu pārkārtošanai, kuros notiek lejupslīde.³⁹

ERAF finansējums paredzēts šādiem pasākumiem:

- biznesa vides sakārtošanai un konkurētspējas paaugstināšanai, jo īpaši mazajos un vidējos uzņēmumos;
- vietējās ekonomikas, t.sk. tūrisma un kultūras mantojuma saglabāšanai;
- izpētei un tehnoloģiju attīstībai;

³⁸ Eiropas reģionālās attīstības fonds, pieejams : <http://www.esfondi.lv/eiropas-regionalas-attistibas-fonds>, Skatīts 10.04.2017

³⁹ Eiropas reģionālās attīstības fonds, pieejams: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/lv/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1.2.html, Skatīts 10.04.2017

- vietējo, reģionālo transporta, telekomunikāciju un enerģētikas tīklu un tiem piekļaujošās infrastruktūras attīstībai;
- vides aizsardzībai un attīstībai;
- potenciāla celšanai pētniecībā, zinātnē un tehnoloģijās u.c.⁴⁰

5.4. Eiropas Sociālais fonds

ESF ir galvenais instruments, kuru Eiropa izmanto, lai atbalstītu darbavietu izveidi, palīdzētu cilvēkiem atrast labāku darbu un nodrošinātu vienlīdzīgas nodarbinātības iespējas visiem ES pilsoņiem. ESF iegulda līdzekļus Eiropas cilvēkkapitālā — darba ņēmējos, jauniešos un visos darba meklētājos. ESF sniegtais finansējums EUR 10 miljardu apmērā gadā palīdz uzlabot nodarbinātības izredzes miljoniem eiropiešu, jo īpaši tiem, kuriem ir grūti atrast darbu.

ESF projekti ir ļoti dažādi to būtības, lieluma un mērķu ziņā un ir paredzēti ļoti dažādām mērķa grupām. Ir projekti, kas vērsti uz izglītības sistēmām, skolotājiem un skolēniem, ir projekti, kas paredzēti jauniem un gados vecākiem darba meklētājiem, kā arī no dažādiem sociālajiem slāņiem nākušiem potenciālajiem uzņēmējiem paredzēti projekti. Cilvēki ir ESF galvenā mērķa grupa.⁴¹

Ikviens dalībvalsts partnerībā ar Eiropas Komisiju vienojas par vienu vai vairākām darbības programmām ESF finansējumam septiņu gadu plānošanas periodā. Darbības programmās ir aprakstītas ESF darbības prioritātes, kā arī to mērķi.

ES sadala ESF finansējumu dalībvalstīm un reģioniem, lai finansētu to darbības programmas. Šīs programmas finansē ar nodarbinātību saistītus projektus, ko īsteno dažādas valsts un privātās organizācijas, kuras dēvē par finansējuma saņēmējiem. Šie projekti sniedz labumu to dalībniekiem, kas parasti ir privātpersonas, taču reizēm arī uzņēmumi vai organizācijas.⁴²

⁴⁰ Eiropas reģionālās attīstības fonds, pieejams: <http://www.esfondi.lv/eiropas-regionalas-attistibas-fonds>, Skatīts 28.04.2017

⁴¹ Eiropas sociālais fonds, pieejams: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=lv>, Skatīts 28.04.2017

⁴² Kā darbojas ESF, pieejams: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=525&langId=lv>, Skatīts 28.04.2017

5.5. Kohēzijas fonds

Kohēzijas fonds (KF) ir viens no ES reģionālās politikas finanšu instrumentiem, kura mērķis ir izlīdzināt valstu starpā pastāvošās ekonomiskās un sociālās atšķirības. Tas izveidots, lai finansētu liela mēroga infrastruktūras attīstības pasākumus (projektus) vides aizsardzības un transporta jomā. Fonds sniedz finansiālu ieguldījumu projektiem, lai sasniegtu ES noteiktos mērķus vides un transporta jomās, īstenotu ES politiku un sasniegtu direktīvās noteiktās prasības.

KF prioritātes vides sektorā Latvijā ir:

- ūdenssaimniecības infrastruktūra un pakalpojumi;
- atkritumu apsaimniekošana;
- vides infrastruktūras un videi draudzīgas enerģētikas veicināšana.⁴³

Kohēzijas fonds veic ieguldījumus jomās, kas saistītas ar pielāgošanos klimata pārmaiņām, riska novēršanu, ūdens un atkritumu nozari un pilsētvidi. Tas var atbalstīt arī projektus, kas saistīti ar energoefektivitāti un atjaunojamās enerģijas izmantošanu uzņēmumos un publiskā sektora infrastruktūrā.

Daļa no Kohēzijas fonda līdzekļiem tiek atvēlēti, lai finansētu galvenos transporta un cita veida tīklus saskaņā ar jauno Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu, kas ir stratēģisks instruments ieguldījumiem platjoslas infrastruktūrā un sabiedriskajos tiešsaistes pakalpojumos, kā arī ceļu, dzelzceļu, elektrotīklu un gāzes cauruļvadu infrastruktūrā. Labāki transporta tīklu savienojumi palielinās uzņēmējdarbības iespējas un energoapgādes drošību, vienlaikus atvieglojot darbu un ceļošanu. Tāpēc ieguvēji būs gan uzņēmumi, gan pilsoņi visā ES.⁴⁴

ES kohēzijas politika ir viena no lielākajām Eiropas Savienības budžeta izdevumu kategorijām. Tā galvenais uzdevums ir mazināt atšķirības starp valstīm un reģioniem Eiropas Savienībā. Autore uzskata, ka ES fondi dod lielu ieguldījumu Eiropas valstu reģionālajā attīstībā, un bez tiem vairākas valstis, tai skaitā Latvija, nebūtu spējīga veiksmīgi realizēt dažādus projektus, jo tiem nepietiktu naudas no valsts vietējā budžeta.

Autore uzskata, ka šīs kohēzijas politikas izvirzītās prioritātes katrā no plānošanas periodiem ir kā veiksmīgs virzītājstimuls valsts un pašvaldības iestādēm iesaistīties šo prioritāšu pilnveidošanā, jo ir noteiks konkrēts mērķis, uz kuru tiek ties, plānojot ES projektu izpildi.

⁴³ Kohēzijas fonds, pieejams: <http://www.esfondi.lv/kohezijas-fonds>, Skatīts 28.04.2017

⁴⁴ Ieskats Eiropas Savienības politikā, Reģionālā politika, Eiropas Komisija, Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2014, 7 lpp

6. ES STRUKTŪRFONDU PROJEKTU ANALĪZE LATVIJAS REĢIONOS UN NOVADOS

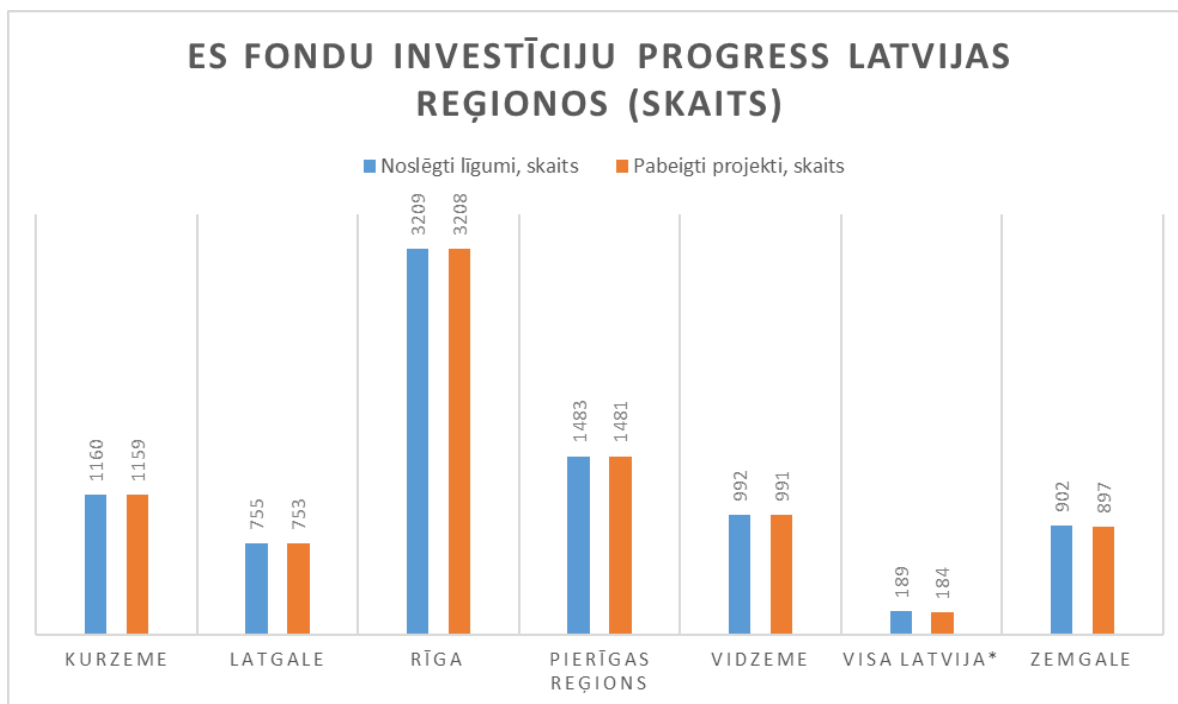
Plānošanas periodā no 2007. līdz 2013. gadam Latvijā kopumā tika pabeigti 8673 projekti. Šajā nodaļā autore analizēs, kā šie projekti tika realizēti pa reģioniem, kā arī pa atsevišķiem novadiem un pilsētām. Lai šo analīze veiktu, autore izmantos pieejamo informāciju Latvijas statistikas datos, kā arī ES struktūrfondu un kohēzijas fonda oficiālajā mājaslapā, kur ir pieejama informācija par projektu finansējumu reģionos un pašvaldībās. Autore izmantos arī citos interneta resursos pieejamo informāciju par šiem realizētajiem projektiem, lai novērtētu, kuros reģionos un novados tika izlietoti vislielākie ES fondu finansētie līdzekļi. Vairāk realizētu projektu un ieguldītu līdzekļu pašvaldības budžetā veicina pašvaldību un reģionu ekonomisko izaugsmi un attīstību.

Latvijā ir izveidoti pieci plānošanas reģioni – Rīgas, Vidzemes, Kurzemes, Zemgales un Latgales, lai koordinētu reģionālo attīstību Latvijā, to plānoto, kā arī veicinātu sadarbību starp vietējām pašvaldībām. Bet informācijas uzskaitē Latvijā ir izveidoti seši statistiskie reģioni – šajā uzskaitē Rīgas reģions ir sadalīts divos atsevišķos reģionos – Rīgas reģionā (Rīgas pilsēta) un Pierīgas reģionā (kas sevī ietver pārējā Rīgas plānošanas reģiona teritoriju). Pārējo četru statistisko un plānošanas reģionu robežas sakrīt.⁴⁵

6.1. Eiropas fondu izlietojums un īstenotie projekti Latvijas reģionos

6.1.1. attēlā redzams Eiropas fondu investīciju progress Latvijas reģionos. Kā redzams attēlā 6.1.1. noslēgto līgumu skaits un pabeigto projektu skaits reģionos ir līdzīgs, un var secināt, ka gandrīz visi projekti, par kuriem tika noslēgts līgums, tika arī realizēti. Rīgā tika realizēti visvairāk projektu – 3208, kas ir aptuveni 37% no visiem pabeigtajiem projektiem šajā plānošanas periodā.

⁴⁵ Ieskats Eiropas Savienības politikā, Reģionālā politika, Eiropas Komisija, Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2014, 13 lpp

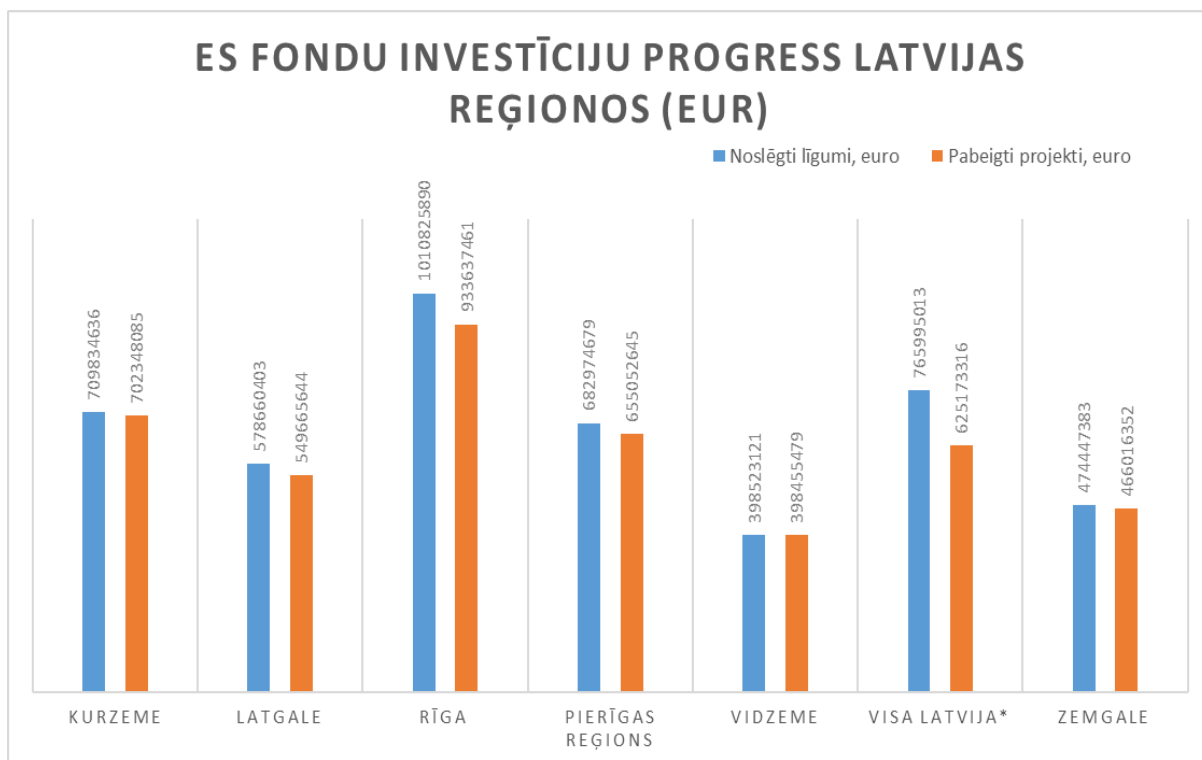
6.1.1.att. Eiropas fondu investīciju progress Latvijas reģionos (skaits).⁴⁶

* "Visa Latvija" nozīmē, ka projekti tiek realizēti vairākos vai visos Latvijas reģionos

Rīgas reģionam seko Pierīgas reģions ar 1481 pabeigtu projektu. Šajā attēlā uzskatāmi parādīts, ka šie projekti ir konkrēti realizēti tieši pa reģioniem, jo projekti, kas tikuši realizēti vairākos vai visos Latvijas reģionos kopumā, ir tikai 184, jo ir ļoti maza daļa no visiem projektiem. Vidzemes, Kurzemes un Zemgales reģionos realizēto projektu skaits ir līdzīgs, attiecīgi 991, 1159 un 897 pabeigti projekti. Novērojams ir tas, ka Latgales reģionā ir pabeigti ievērojami mazāk projektu, nekā citos reģionos – 753 projektu.

6.1.2. attēlā redzams Eiropas fondu investīciju progress Latvijas statistiskajos reģionos, summās, kuras ieguldītas reģionu attīstībā no ES fondu investīcijām.

⁴⁶ ES fondu investīciju progress Latvijas reģionos, projektu skaits un statusi reģionos, pieejams: <http://www.esfondi.lv/es-fondu-investiciju-progress-latvijas-reģionos-un-pasvaldības>, Skatīts 01.05.2017

6.1.2.att. Eiropas fondu investīciju progress Latvijas statistiskajos reģionos (EUR).

* "Visa Latvija" nozīmē, ka projekti tiek realizēti vairākos vai visos Latvijas reģionos

Skaita ziņā (6.1.1. att.) Rīga ievērojami izceļas, salīdzinot ar pārējiem Latvijas reģioniem. Ja analizē summas, kādas ieguldītas no ES fondu investīcijām (6.1.2.att) , tad var redzēt - šie cipari ir salīdzinoši vienmērīgāki. Ņemot vērā investīciju progresu no finansiālā aspekta, tad Rīgā ir ieguldīti visvairāk līdzekļu, kopumā plānošanas periodā no 2007. līdz 2013. gadam tie bija – 933 637 461 EUR, kas procentuāli ir aptuveni 21% no kopējās summas Latvijā. Salīdzinot šo investīciju progresu skaitu un izlietos finanšu līdzekļus, var secināt, ka projektos, kuri tikuši realizēti vairākos vai visos Latvijas reģionos, ir ieguldītas lielas summas, kaut gan šo projektu skaita ziņā, salīdzinot ar reģionālajiem projektiem, nebija tik daudz. Līdz ar to šādi projekti, kas tika realizēti vairākos reģionos, izmaksu ziņā ir bijuši dārgāki nekā reģionālie projekti. Autore secina to, ka izmaksu ziņā ir vērojamas lielākas atšķirības starp summām, par kurām tikuši noslēgti projekti un summām, par kurām tikuši pabeigti projekti. Analizējot finanšu aspektu, var secināt, ka Vidzemes reģionā tika izmantota vismazākā summa – 398 455 479 EUR. Tā ir liela summa, bet salīdzinot ar citiem reģioniem Latvijā - mazāka.

6.2. Eiropas fondu izlietojums un īstenotie projekti Latvijas novados

Autore veiks analīzi atsevišķi pa novadiem, kuri no tiem izlietoja visvairāk ES fondu finansējumu un kuros novados tas netika tik daudz izmantots. Autore izmantos pašas veidotas diagrammas un tabulas, vadoties pēc vienas kopējās tabulas, kura tik iegūta ES fondu Latvijas oficiālajā mājaslapā.⁴⁷ Šī kopējā tabula, kāda ir pieejama arī ES fondu mājaslapā ir atrodama 1. Pielikumā.

6.2.1. Rīgas reģions

Kā jau iepriekšējā nodaļā tika minēts, visvairāk projektu plānošanas periodā no 2007. līdz 2013. gadam ir realizēti tieši Rīgā. Iemesls tam ir tāds, ka Rīga ir Latvijas galvaspilsēta, lielākā pilsēta no teritoriālā aspekta, kā arī Rīgā dzīvo vislielākais skaits Latvijas iedzīvotāju. Šie trīs ir pietiekami noteicoši faktori, kādēļ tieši Rīgā tiek ieguldīts vislielākais ES projektu finanšu apjoms. 6.2.1. tabulā attēlots, cik noslēgtu līgumu bijuši par projektiem šajā plānošanas periodā, gan skaita, gan summas ziņā, kā arī cik daudz projektu ir reāli tikuši realizēti laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam. Noslēgto līgumu un pabeigto projektu skaits var nesakrist, jo ir projekti, kas tiek realizēti vairākās pašvaldībās, un tas tiek norādīts pie katras pašvaldības.

6.2.1.tabula

Projektu skaits un statusi Rīgas pašvaldībā

	Noslēgti līgumi, EUR	Noslēgti līgumi, skaits	Pabeigti projekti, EUR	Pabeigti projekti, skaits
Rīga	1010825890	3209	933637461	3208

Autore secina, ka Rīgā ir veikti ievērojami daudz projektu, kuri ir devuši budžeta pieaugumu pašvaldībai. Tika īstenoti siltumnoturības pasākumi un energoefektivitātes uzlabošana dzīvojamajās mājās, infrastruktūras uzlabošanas projekti, vides stāvokļa uzlabošanas projekti u.c. Autore secina, ka Rīgas domes pilsētas attīstības departamenta mājaslapā⁴⁸ ir atrodama tikai maza daļa no šiem 3208 pabeigtajiem projektiem Rīgā, tajā ir atrodami tikai 19 īstenotie projekti, no kuriem visi nemaz nav saistīti ar ES fondu piesaisti.

⁴⁷ ES fondu ieguldījums pa reģioniem un nozarēm, pieejams : <http://www.esfondi.lv/es-fondu-investiciju-progress-latvijas-regionos-un-pasvaldibas>, skatīts 30.04.2017

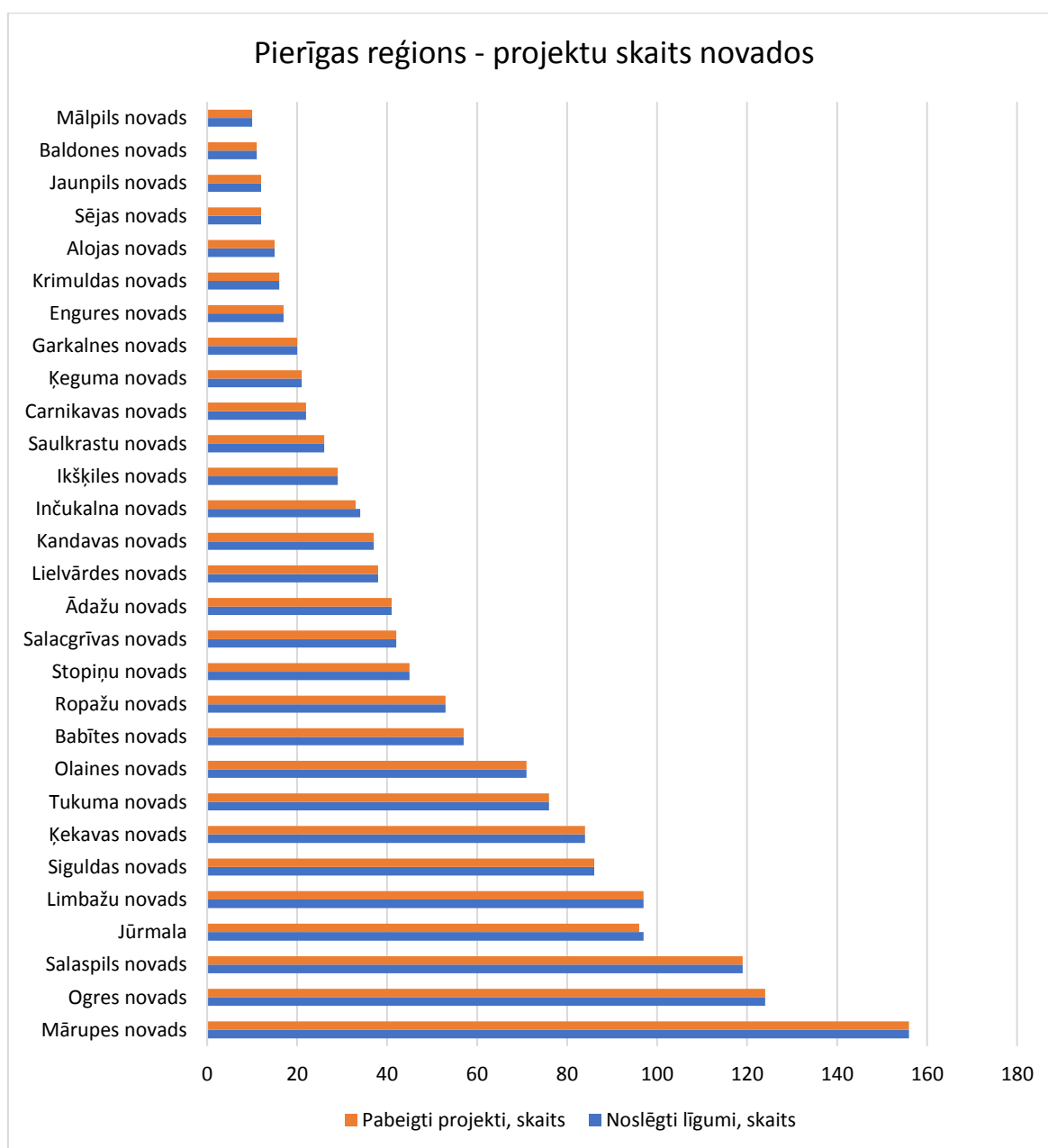
⁴⁸ Rīgas domes pilsētas attīstības departaments, pieejams: <http://www.rdpad.lv/projekti/>, skatīts 30.04.2017

6.2.2. Pierīgas reģions

Pierīgas statistiskais reģions sastāv no Jūrmalas un no bijušajiem Rīgas, Tukuma, Ogres un Limbažu rajoniem. Tajā ietilpst viena republikas nozīmes pilsēta – Jūrmala, kā arī 28 novadi.

6.2.2.1. Projektu skaits Pierīgas reģiona novados

Kā redzams 6.2.2.1. attēlā, no Pierīgas reģiona novadiem visvairāk ES fondu projekti ir realizēti Mārupes novadā. Mārupes novads ir viens no novadiem, kurš ir tieši blakus Rīgas pilsētai, kas varētu izskaidrot arī to, kāpēc tajā tika pabeigti tik daudz projektu.

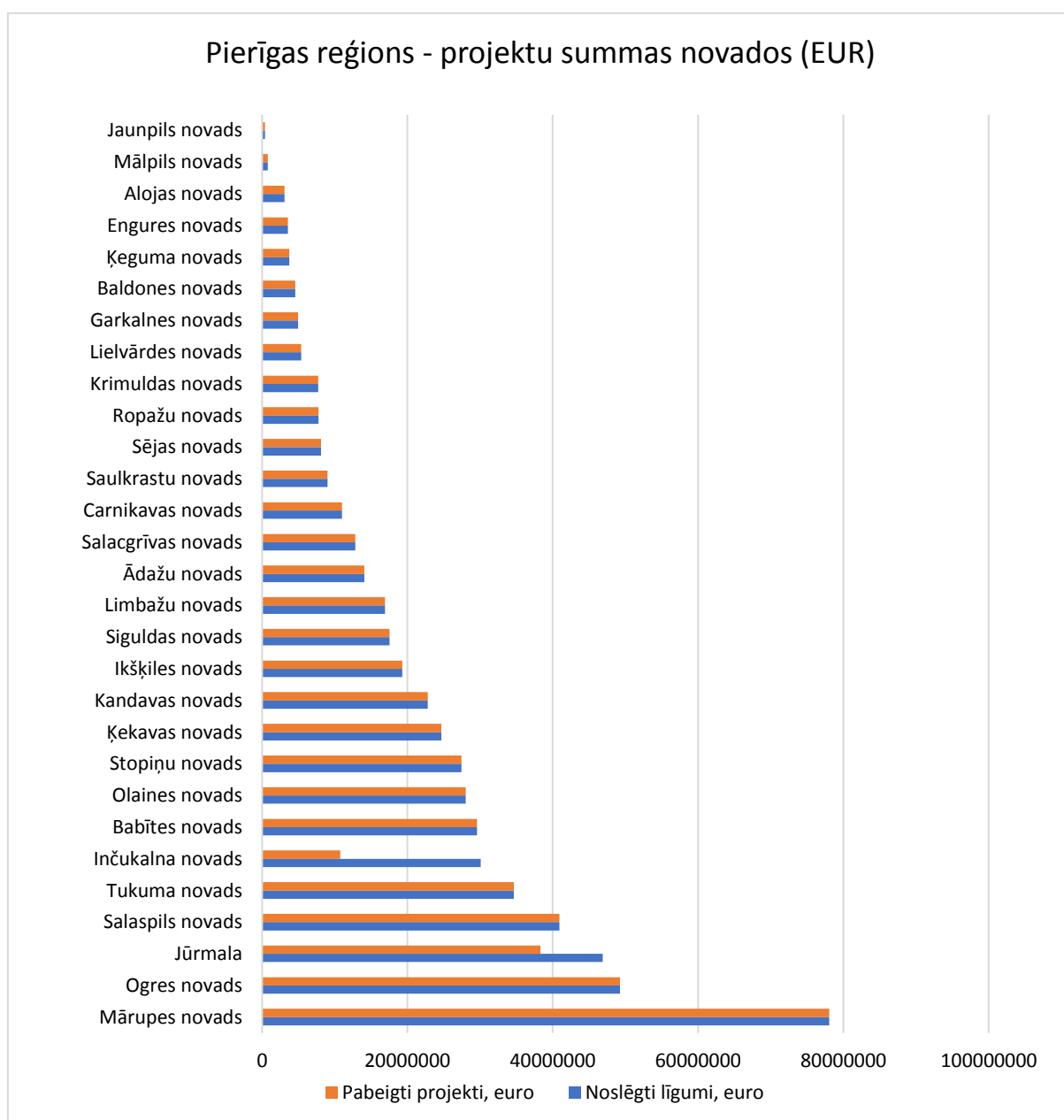

6.2.2.1. att. Pierīgas reģions – projektu skaits novados (vienības)

Mārupes novadā, kā redzams 6.2.2.1. attēlā, kopumā tika realizēti 156 projekti, Ogres novadā 124 projekti un Salaspils novadā 119 projekti. Vismazāk projektu Pierīgas reģionā tika realizēti Mālpils, Baldones un Jaunpils novados, attiecīgi, 10, 11 un 12 projekti. Kā redzams attēlā 6.2.2.3. novados, kuros ir realizēti visvairāk projekti, arī ir ievērojami daudz vairāk iedzīvotāju nekā novados, kuros tiek realizēti mazāk projektu.

6.2.2.2. Projektu summas Pierīgas reģiona novados

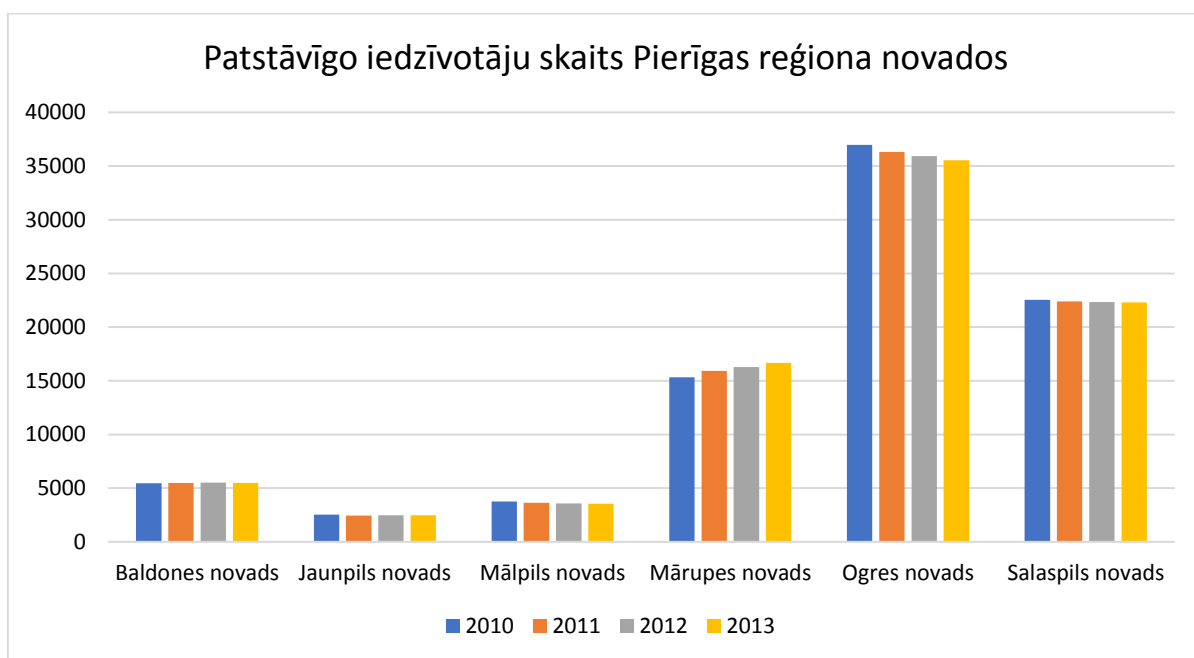
6.2.2.2. attēlā redzamas summas, kuras ES fondu investīcijas ieguldīja Pierīgas reģiona novados laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam.

6.2.2.2.att. Pierīgas reģiona novadu projektu summas (EUR)

Līdzīgi, kā realizēto projektu skaits, arī vislielākā summa, kā redzams 6.2.2.2.attēlā, Pierīgas reģionā tika izlietota Mārupes novadā, kopumā šajā plānošanas periodā 78 043 493 EUR. Vismazākā summa ES fondu projektos tika izlietota Jaunpils novadā, kur tā bija 388 158 EUR.

Izpētot Mārupes novada mājaslapu⁴⁹, tajā var atrast informāciju par daudziem īstenotajiem ES fondu projektiem, kur galvenokārt minēta infrastruktūras attīstība, kultūras attīstība, bērnu un jauniešu izglītības veicināšanas projekti u.c. Un kā redzams 6.2.2.3. attēlā Mārupes novadā kopš 2010. gada ir audzis iedzīvotāju skaits, līdz ar to var secināt, ka šie projekti ir devuši savu ienesumu novada ekonomiskajā attīstībā. Jo veicot vides attīstību, arī iedzīvotāju interese dzīvot tieši pieaug.

6.2.2.3.att. Patstāvīgo iedzīvotāju skaits Pierīgas reģiona novados⁵⁰

6.2.2.3. attēlā redzams, ka Mārupes novadā, kurā tika realizēti visvairāk projektu, tika ieguldīti vislielākie ES fondu finanšu līdzekļi laika posmā no 2010. līdz 2013. gadam ir novērojams iedzīvotāju skaita pieaugums. Kā arī Salaspils un Ogres novados ir ievērojami lielāks iedzīvotāju skaits, nekā Jaunpils novadā, līdz ar to var secināt, ka iedzīvotāju skaits būtiski ietekmē ES fondu projektu realizācijas daudzumu, kā arī summu, kura tiek ieguldīta projektos.

⁴⁹ Īstenotie ES fondu projekti, pieejams: <http://www.marupe.lv/projekti/istenotie-projekti/>, Skatīts 08.05.2017

⁵⁰ Centrālās statistikas pārvalde, ISG01. PLATĪBA, IEDZĪVOTĀJU BLĪVUMS UN PASTĀVĪGO IEDZĪVOTĀJU SKAITS REĢIONOS, REPUBLIKAS PILSĒTĀS UN NOVADOS GADA SĀKUMĀ, pieejams: <http://data.csb.gov.lv>, Skatīts 08.05.2017

6.2.3. Vidzemes reģions

Vidzemes plānošanas reģions kopš 2006. gada valsts un starptautiskajā līmenī pārstāv 25 Vidzemes novadus, kā arī republikas nozīmes pilsētu – Valmieru.

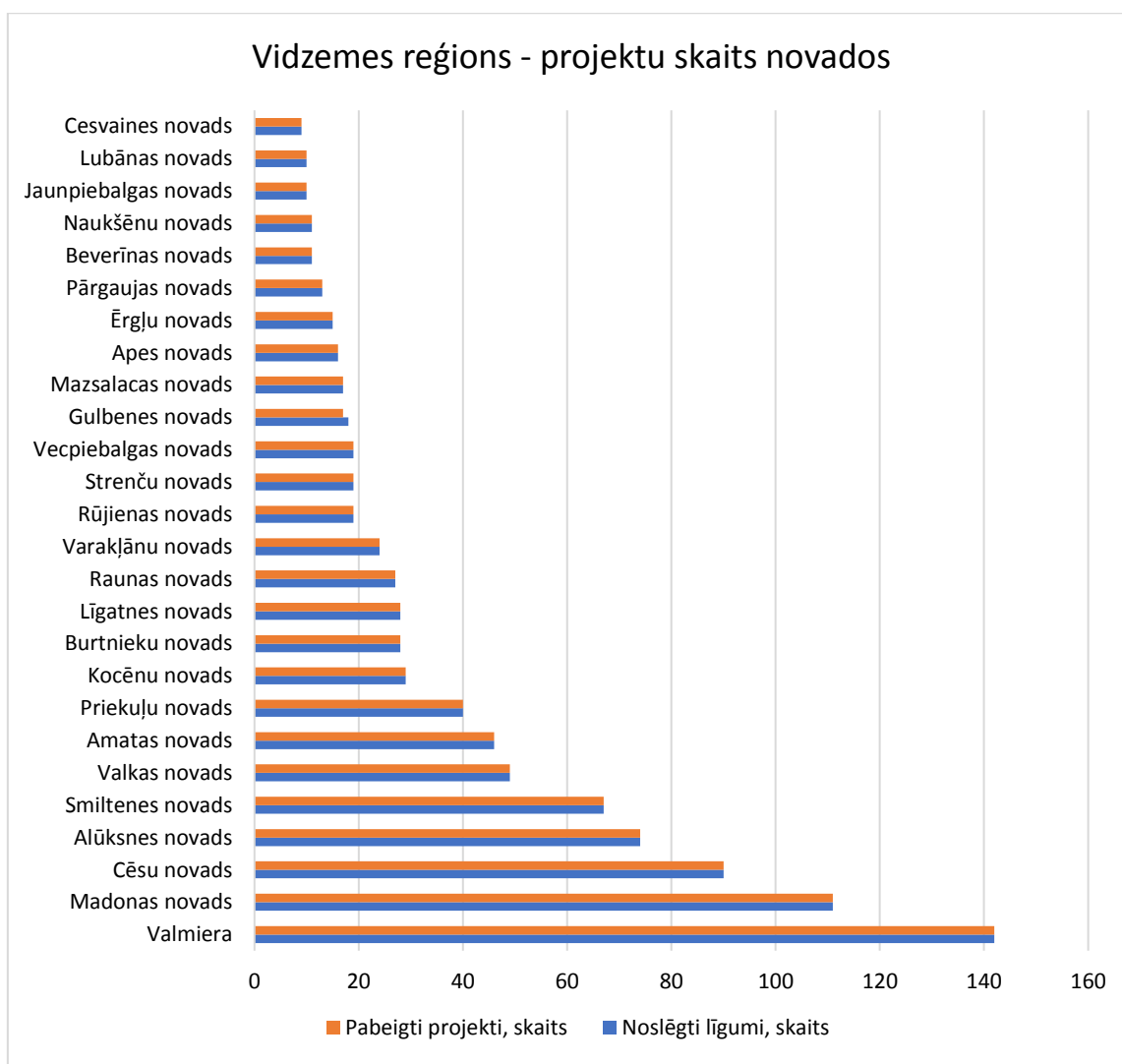
Projekti Vidzemes reģionā tiek realizēti dažādās jomās:

- stratēģiskajā un teritorijas plānošanā;
- uzņēmējdarbībā;
- profesionālajā izglītībā;
- kultūrā un tūrismā;
- ainavu aizsardzībā un apsaimniekošanā;
- vidē un enerģētikā;
- informācijas tehnoloģijās;
- sabiedriskā transporta attīstībā un citās.⁵¹

6.2.3.1. Projektu skaits Vidzemes reģiona novados

Attēlā 6.2.3.1. attēlots projektu skaits Vidzemes reģionā, sadalīts pa novadiem, kuros novados realizēti vairāk projekti plānošanas periodā no 2007. līdz 2013. gadam.

⁵¹ Par Vidzemes plānošanas reģionu, pieejams: http://www.vidzeme.lv/lv/vidzemes_planosanas_regions, Skatīts 01.05.2017

6.2.3.1. att. Projektu skaits Vidzemes reģiona novados (vienības)

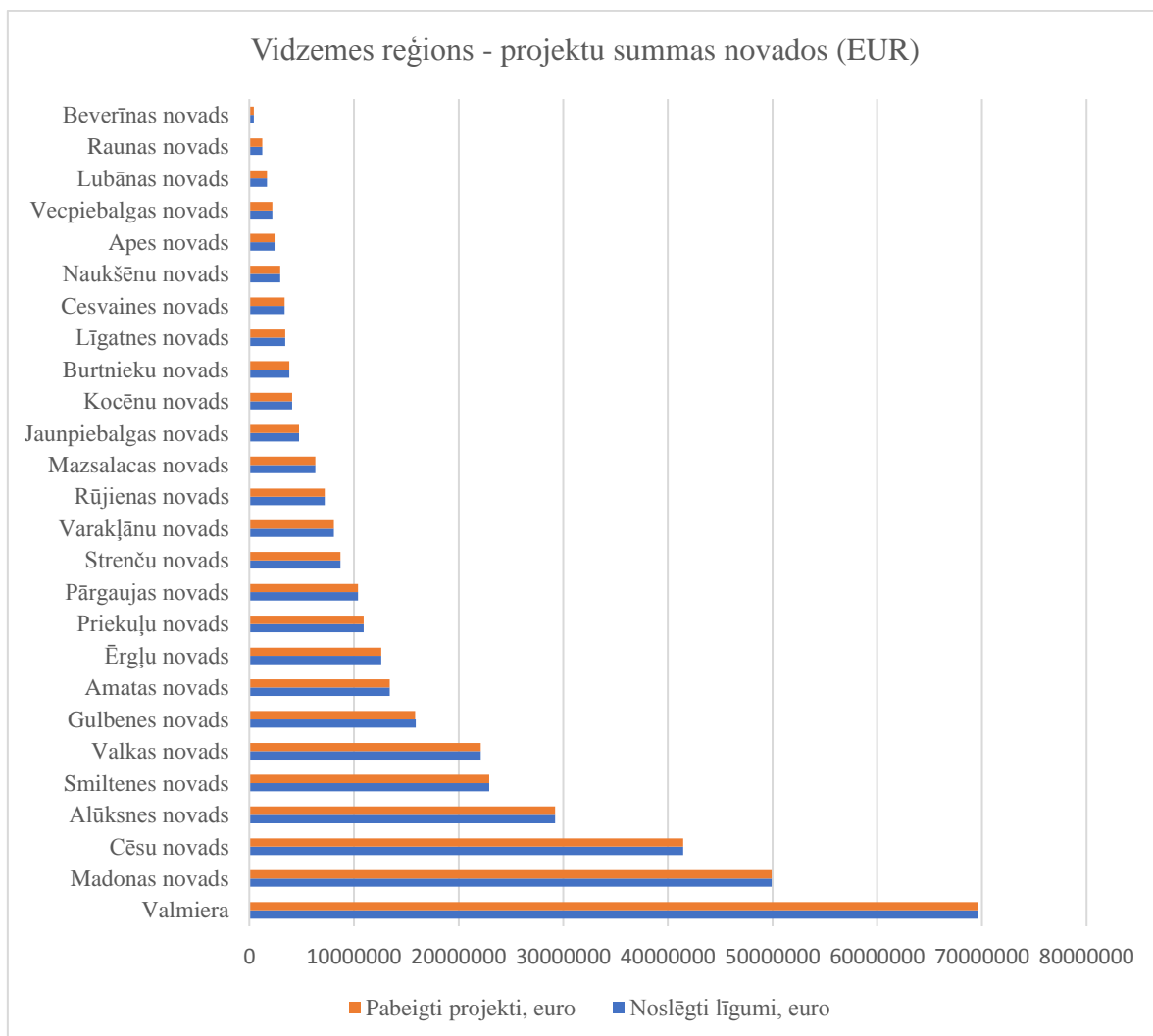
6.2.3.1. attēlā redzams, ka visvairāk projektu tika realizēti Valmieras pilsētā, kopumā noslēgti 142 līgumi, kā arī realizēti 142 projekti. Autore uzskata, ka Valmiera šajā reģionā ir izvirzījies vadībā, jo tā ir viena no lielākajām pilsētām Latvijā, kā arī lielākā pilsēta Vidzemes reģionā. Pēc Valmieras seko Madonas novads ar 111 realizētiem projektiem un Cēsu novads ar 90 realizētiem projektiem. Vismazāk pabeigtu projektu Vidzemes reģionā ir bijuši Cesvaines novadā, kurā tika realizēti tikai 9 projekti.

Autore secina, ka skaita ziņā sadalījums ir lielā mērā atkarīgs no novada iedzīvotāju skaita, kā arī no teritorijas lieluma. Cesvaines novadā, pēc 2013. gada datiem, bija tikai 2800 iedzīvotāji⁵², kas arī izskaidro, kāpēc tajā netika realizēti vairāk projektu. No iedzīvotāju skaita ir lielā mērā atkarīgs arī pašvaldības budžets. Un lai realizētu Eiropas projektus, tiem ir nepieciešams pašvaldības līdzfinansējums.

⁵² Cesvaines novads, pieejams: <http://www.cesvaine.lv/novads.html>, Skatīts: 01.05.2017.

6.2.3.2. Projektu summas Vidzemes reģiona novados

Arī ES fondu investētās summas Vidzemes reģionā visvairāk ir piešķirtas - Valmieras pilsētai, Madonas novadam un Cēsu novadam. Kā redzams 6.2.3.2. attēlā, Valmierai kopumā tika piešķirti un pabeigti projekti par summu – 69 653 581 EUR, kas arī ir bijis kā nozīmīgs pienesums pilsētas ekonomiskajā attīstībā.

6.2.3.2. att. Vidzemes reģiona novadu projektu summas (EUR)

Kā viens no ievērojamākajiem projektiem Valmierā bija Valmieras mūzikas skolas izbūve, kura mērķis bija izveidot jaunu mūzikas izglītības iestādes infrastruktūru, lai nodrošinātu kvalitatīvu, pieejamu, drošu, ES un Latvijas normatīvo aktu prasībām atbilstošu mūzikas izglītības iestādi Valmierā, paaugstinātu izglītības konkurētspēju, veicinātu Valmieras kā nacionālas nozīmes attīstības centra izaugsmi. Kopējās projekta izmaksas bija 1 543 889

EUR, no kurām 85% sniedza ERAF finansējums.⁵³ Autore uzskata, ka šis projekts veicināja ekonomisko izaugsmi pilsētā, ne tikai tādēļ, ka ieguva lielu ERAF līdzfinansējumu, bet arī tāpēc, ka piesaistīja iedzīvotāju interesi pārvākties uz Valmieru, vai arī nemeklēt kvalitatīvu mūzikas izglītības iestādi ārpus pilsētas, kas novestu pie pārcelšanās uz citu pilsētu, kur tāda jau ir. Valmieras pilsētas mājaslapā ir brīvi pieejama informācija par daudziem projektiem, kuri ir tapuši pateicoties ES fondu finanšu investīcijām, kas tiek vērtēts pozitīvi, salīdzinot ar Rīgas domes pilsētas attīstības departamentu, kur informācija ir pieejama vien par dažiem projektiem.

Izpētot realizētos projektus Madonas novadā, kurā arī tika ieguldīta liela ES finansējumu summa, kopumā 49 915 562 EUR, autore secina, ka pārsvarā projekti tika novirzīti infrastruktūras uzlabošanai Madonas pilsētā, kā arī apkārtējos pagastos.⁵⁴ Kā arī tika veikti vairāki projekti saistībā ar energoefektivitātes uzlabošanu, ūdenssaimniecību, kā arī kultūras un sporta infrastruktūru. Autore uzskata, ka šie projekti ir veicinājuši ekonomisko attīstību, jo tie ir veicinājuši arī skolu un jaunatnes attīstību, kas, savukārt, veicina bērnu vecāku un jauniešu vēlmi palikt dzīvot šajās lauku teritorijās, nevis pārcelties uz dzīvi lielpilsētā.

Vismazākās ES investīcijas tika izlietas Beverīnas, Raunas un Lubānas novados. Arī šie, tāpat kā Cesvaines novads, ir iedzīvotāju ziņā vieni no mazākajiem novadiem Vidzemes reģionā, līdz ar to projekti netiek tik aktīvi realizēti kā lielajos novados.

6.2.4. Latgales reģions

Latgales reģionā ir 19 novadi un divas republikas nozīmes pilsētas - Daugavpils un Rēzekne. Teritorijas ziņā Latgales reģions aizņem 22.52% no kopējās Latvijas teritorijas un ietver 21 vietējo pašvaldību. Latgales reģiona iedzīvotāju skaits ir 394 058 iedzīvotāji, kas ir aptuveni 16% no kopējā Latvijas iedzīvotāju skaita.⁵⁵

6.2.4.1. Projektu skaits Latgales reģiona novados

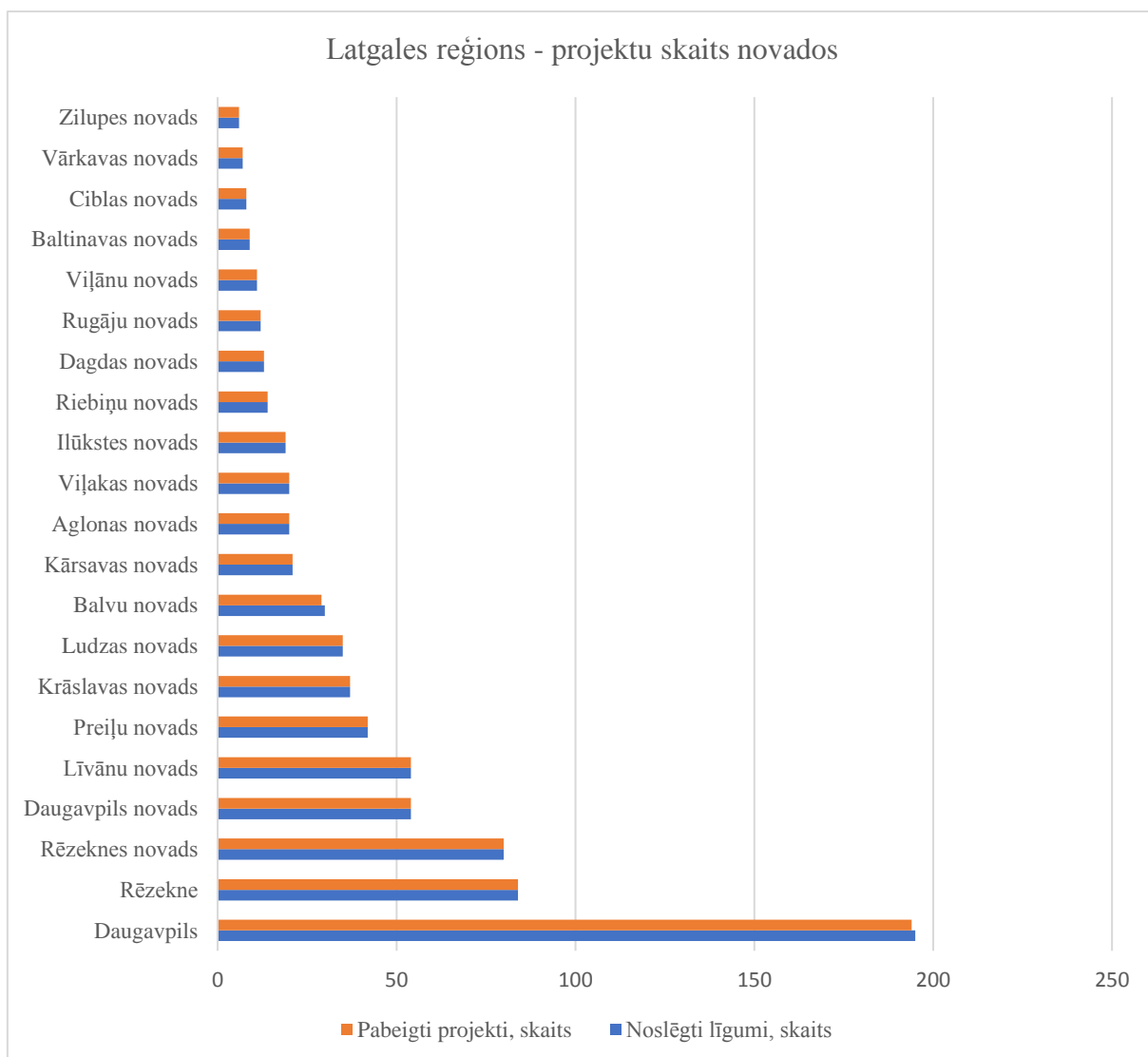
Latgales reģionā kopumā tika realizēti 753 projekti, kas ir mazāk nekā pārējos Latvijas reģionos. Kā redzams attēlā 6.2.4.1. , lielākā daļa no Latgales reģiona projektiem laika posmā

⁵³ ERAF līdzfinansētie projekti Valmierā, pieejams: http://www.valmiera.lv/lv/attistiba/projekti/istenotie_projekti/eiropas_regionalas_attistibas_fonda_eraf_lidzfinansetie_projekti/, Skatīts 05.05.2017.

⁵⁴ Madonas novads, pieejams: <http://www.madona.lv/lat/?ct=novproj>, Skatīts 05.05.2017

⁵⁵ Latgales plānošanas reģions, Vispārēja informācija, pieejams: <http://www.latgale.lv/lv/padome/planosana>, Skatīts 05.05.2017

no 2007. līdz 2013. gadam tika realizēti Daugavpilī, kas ir viena no deviņām republikas nozīmes pilsētām Latvijā. Daugavpils ir arī Latgales reģiona centrs.

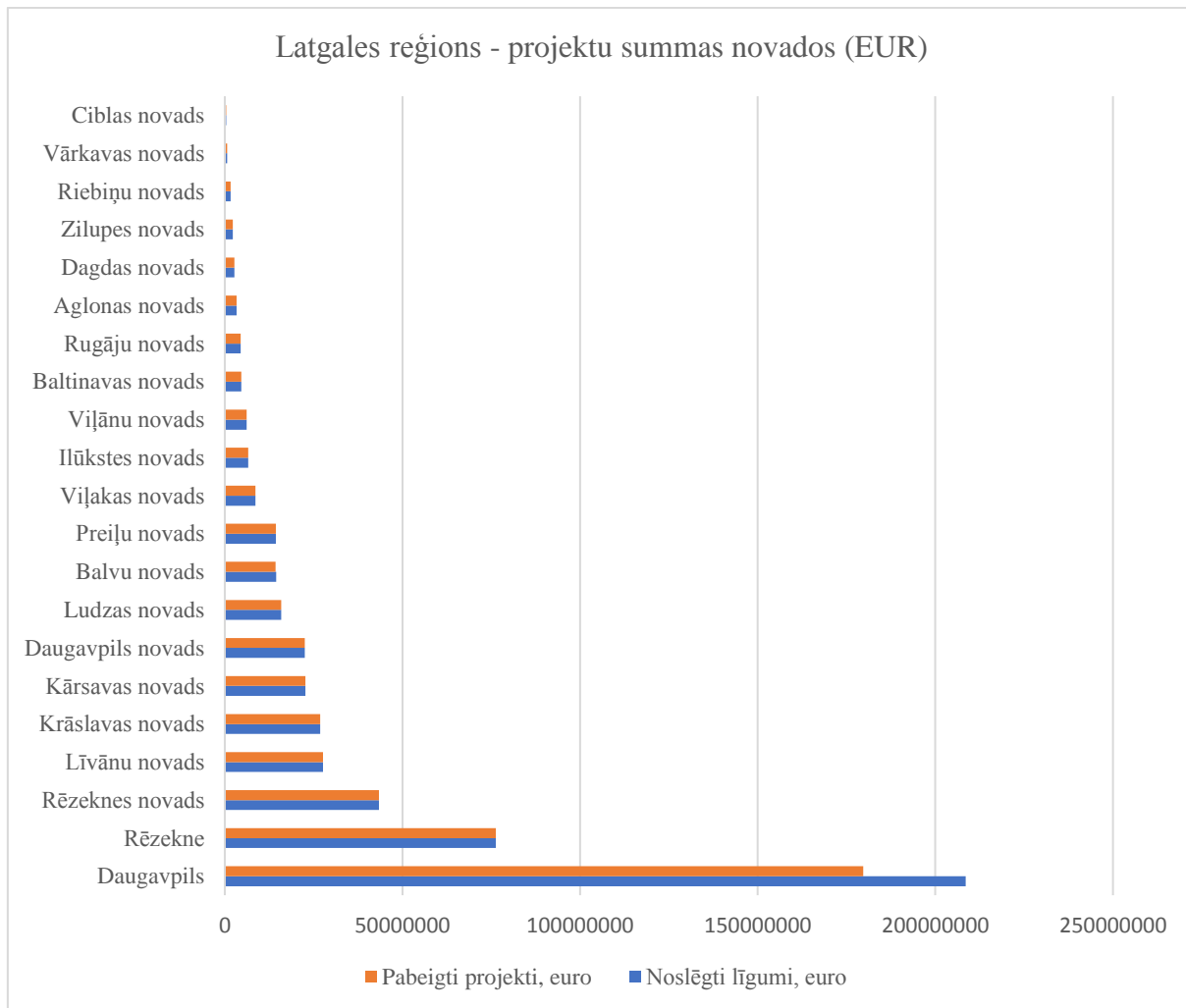
6.2.4.1. att. Projektu skaits Latgales reģionu novados (vienības)

6.2.4.1. attēlā redzams, ka Daugavpilī realizēti kopumā 194 projekti, kas ir daudz vairāk nekā citos Latgales reģiona novados. Rēzeknes pilsētā ir realizēti 84 projekti, Rēzeknes novadā 80 projekti un Daugavpils novadā 54 projekti. Vismazākais projektu skaits ir ticis realizēts Zilupes, Vārkavas un Cīblas novados, attiecīgi, 6,7 un 8 projekti.

6.2.4.2. Projektu summas Latgales reģiona novados

6.2.4.2. attēlā redzams, ka arī ES fondu finanšu summas visvairāk ir investētas tieši Daugavpils pilsētā. Daugavpilī kopumā ieguldīti 179 718 660 EUR. Daugavpils ir otra lielākā Latvijas pilsēta, svarīgs ekonomiskais centrs Latgalē. Tai ir izdevīgs ģeogrāfiskais stāvoklis - attālums līdz Lietuvas robežai ir 25 km, līdz Baltkrievijas robežai – 35 km, līdz Krievijas

robežai - 120 km. Pilsētu šķērso piecas dzelzceļa līnijas un daudzi autoceļi. Tas viss ļauj pilsētai veidoties par nozīmīgu pierobežas reģionu - rūpniecības, izglītības, kultūras, tirdzniecības centru un transporta mezglu.⁵⁶

6.2.4.2.att. Projektu summas Latgales reģiona novados (EUR)

Līdzīgi kā citos novados un pilsētās infrastruktūras attīstībai tiek novirzīta liela daļa no ES fondu finansējuma. Nozīmīgs projekts Daugavpilī bija Daugavpils pilsētas satiksmes infrastruktūras uzlabošana, kurā kopumā tika ieguldīti 8 974 013 EUR, no kuriem 85% sedz ERAF finansējums. Šī projekta mērķis bija veicot pilsētas satiksmes infrastruktūras rekonstrukciju. Autore uzskata, ka Daugavpils ir svarīgs industriālais centrs Latgales reģionā un teritoriālā ziņā atrodas izdevīgā vietā, līdz ar to ir svarīgi piesaistīt arvien vairāk finanšu līdzekļu, lai veicinātu pilsētas uzlabošanu un piesaistītu vairāk tūristus, kā arī veicinātu sadarbību ar pierobežas valstīm.⁵⁷ Vismazākais projektu finansējums, kā redzams 6.2.4.2. attēlā, tika izlietots Ciblas novadā – 415 922 EUR. Autore uzskata, ka šo mazu novadu attīstībai

⁵⁶ Daugavpils ekonomika, pieejams: <https://www.daugavpils.lv/lv/economy>, Skatīts 05.05.2017

⁵⁷ 2007. – 2013. gada plānošanas periods, pieejams: <https://www.daugavpils.lv/lv/595>, Skatīts 05.05.2017

un ekonomiskajai izaugsmei vajadzētu piesaistīt un realizēt vairāk Eiropas fondu finansējumu, jo novadiem ar mazu iedzīvotāju skaitu ir grūti pašiem realizēt pietiekami daudz projektu, jo pašvaldības budžetā tiem pietrūkst līdzekļu. Un, piesaistot ES kohēzijas politikas finansējumu, mazie novadi varētu veicināt ekonomisko attīstību, kā arī vairāk izlīdzinātos ekonomika reģionālās attīstības aspektā.

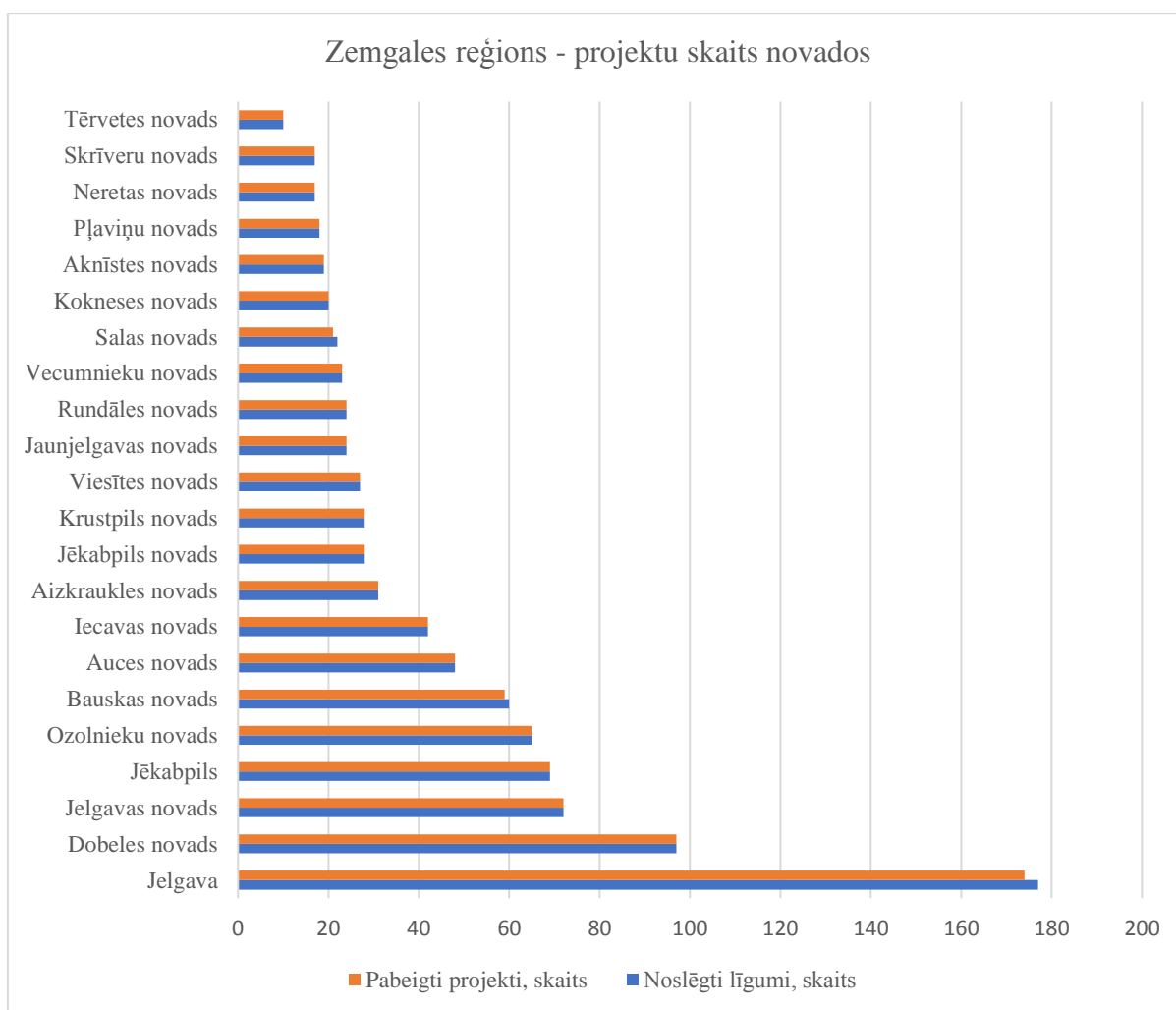
6.2.5. Zemgales reģions

Zemgales reģionā apvienotas 22 pašvaldības, kas pēc reģionālās reformas aptver piecus bijušos rajonus – Jelgavas, Aizkraukles, Bauskas, Dobeles un Jēkabpils. Reģionā ietilpst 20 novadi un divas republikas nozīmes pilsētas – Jelgava un Jēkabpils. Zemgales teritorija ir 10742 km² (16,6% no valsts kopējās platības), tai skaitā pilsētas aizņem 645 km² (6%) no kopējās teritorijas.⁵⁸

6.2.5.1. Projektu skaits Zemgales reģiona novados

Attēlā 6.2.5.1. redzams, ka lielākais projektu skaits plānošanas reģionā no 2007. līdz 2013. gadam Zemgales reģionā bija Jelgavā, kurā tika realizēti 174 projekti. Pēc tās seko Dobeles novads ar 97 realizētiem projektiem un Jelgavas novads, kurā pabeigti 72 projekti. Jēkabpilī kopumā realizēti 69 projekti, doties Jēkabpils novadā tikai 28 projekti. Vismazākais projektu skaits Zemgales reģionā tika realizēts Tērvetes, Skrīveru un Neretas novadā, attiecīgi – 10, 17 un 17 projekti.

⁵⁸ Zemgales plānošanas reģions, Par Zemgali, pieejams: http://www.zemgale.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=1282&Itemid=29, Skatīts 05.05.2017

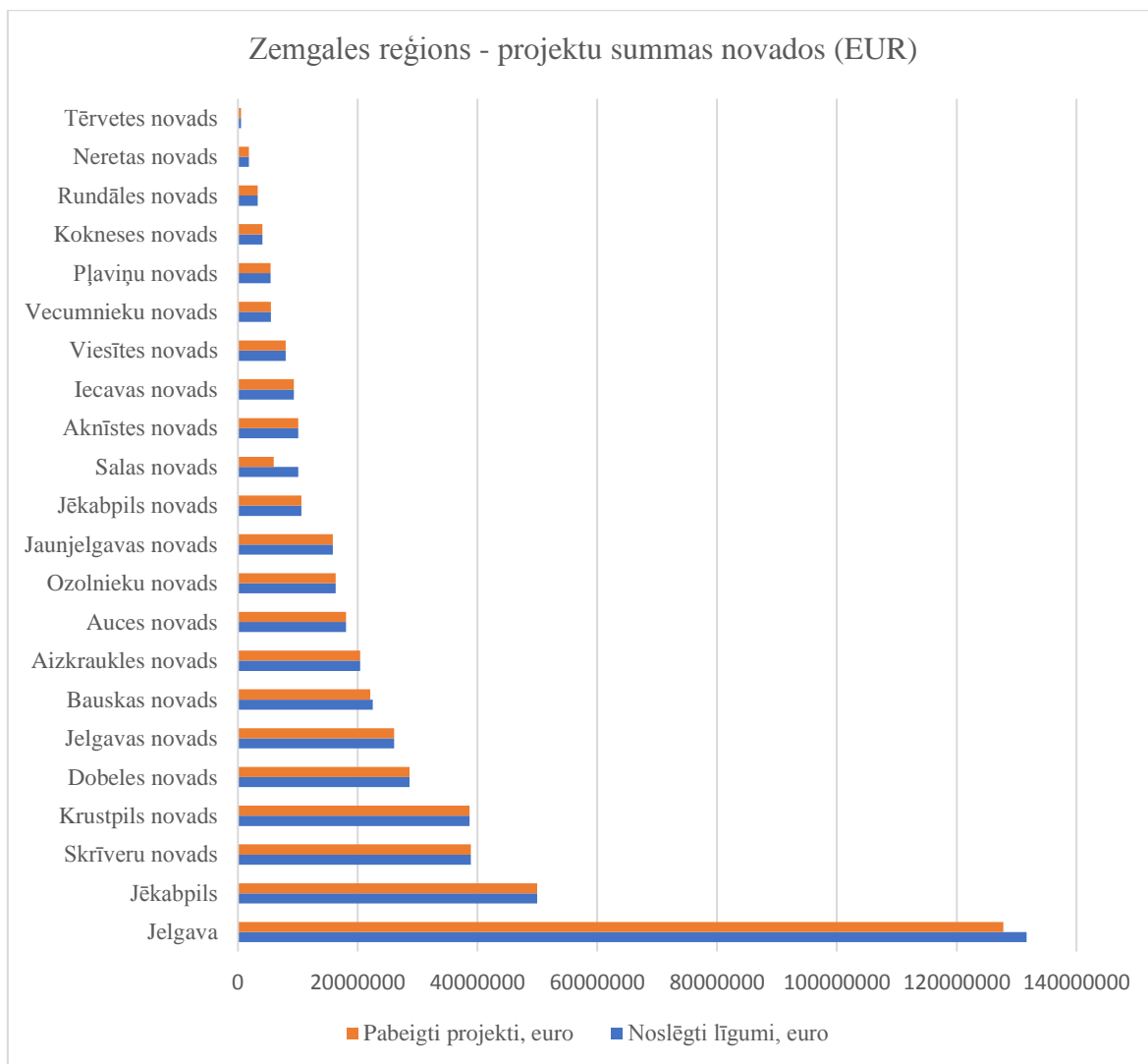
6.2.5.1. att. Projektu skaits Zemgales reģiona novados (vienības)

Autore secina, ka arī Zemgales reģionā visvairāk projektu tikuši realizēti tieši reģiona centrā – Jelgavā, kas ir arī šī reģiona teritoriāli lielākā pilsēta ar lielāko iedzīvotāju skaitu, uz 2015.gadu Jelgavā – 57180 iedzīvotāji.⁵⁹

6.2.5.2. Projektu summas Zemgales reģiona novados

Tāpat kā visos iepriekšminētajos reģionos, arī Zemgalē projektu summas ir aptuveni proporcionālas projektu skaitam diagrammās, skatīt 6.2.5.2. attēlu. Jelgavā, plānošanas periodā no 2007. līdz 2013. gadam tika izlietoti 127 784 574 EUR. Toties vismazākās ES fondu investīcijas tika ieguldītas Tērvetes novadā – 533 491 EUR.

⁵⁹ Zemgale skaitļos, pieejams: http://www.zemgale.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=1281&Itemid=100118, Skatīt 05.05.2017

6.2.5.2. att. Projektu summas Zemgales reģiona novados (EUR)

Arī Zemgales reģionā infrastruktūras attīstībai tika izlietotas liela daļa no ES fondu investīcijām. Jelgavā, piemēram, tika veikts projekts - Ielu infrastruktūras attīstība un Driksas upes krastmalas sakārtošana, kura mērķis bija izveidot mūsdienīgu un kvalitatīvu apakšzemes un virszemes infrastruktūru Jelgavas pilsētas centrā, rekonstruējot trīs centra daļas ielas un labiekārtojot Driksas upes krastmalu, līdz ar to nodrošinot pilsētas centra kvalitatīvu sasniedzamību un efektīvu transporta plūsmas caurlaidību, mazinot satiksmes negadījumu skaitu un veidojot pievilcīgu dzīves vidi.⁶⁰

Ņemot vērā, ka pēc projektu daudzuma, Jēkabpils pilsēta ierindojās aiz Dobeles un Jelgavas novadiem, tad pēc projektos ieguldītajām summām, kā redzams 6.2.5.2. attēlā, Zemgales reģionā, tā ir aiz Jelgavas. Kopumā Jēkabpilī tika ieguldīti 49 979 408 EUR. Var secināt, ka Jēkabpilī tika veikti apjomīgi projekti no finansiālā aspekta.

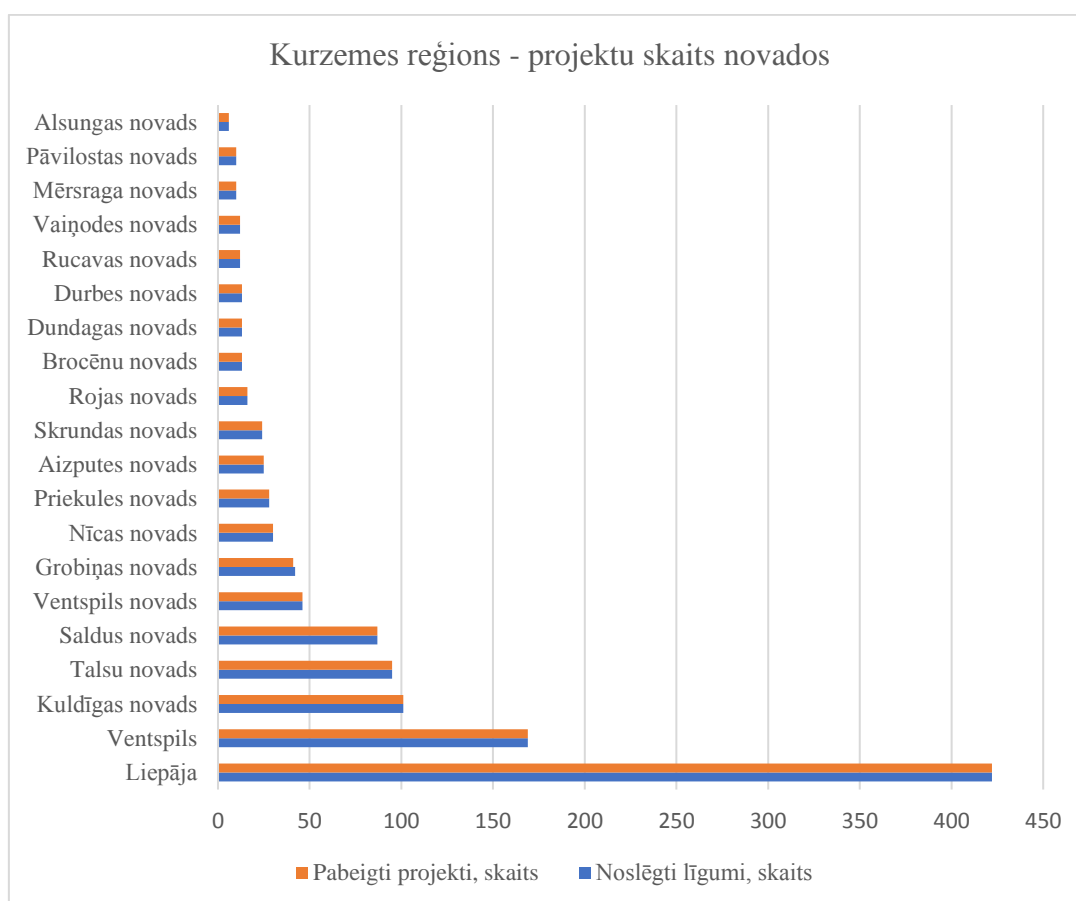
⁶⁰ Ielu infrastruktūras attīstība un Driksas upes krastmalas sakārtošana (12.2012.), pieejams: [http://www.jelgava.lv/lv/pasvaldiba/dokumenti/projekti/2012-gads/ielu-infrastruktur-attistiba-un-driksas-upes-krastmalas-sakartosana-\(12-2012-\)/](http://www.jelgava.lv/lv/pasvaldiba/dokumenti/projekti/2012-gads/ielu-infrastruktur-attistiba-un-driksas-upes-krastmalas-sakartosana-(12-2012-)/), Skatīts 05.05.2017

6.2.6. Kurzemes reģions

Kurzemes reģions aizņem 21% no Latvijas teritorijas platības, kopumā 13,6 tūkst.km². Kurzemes reģionā ir 18 novadi un 2 republikas nozīmes pilsētas – Liepāja un Ventspils. Kurzemes reģionā lielākais iedzīvotāju skaits koncentrējas Liepājas, Ventspils, Saldus, Kuldīgas, Talsu pilsētās, kur ekonomiskā aktivitāte ir visaugstākā.⁶¹

6.2.6.1. Projektu skaits Kurzemes reģiona novados

Attēlā 6.2.6.1. redzams, ka arī Kurzemē, tāpat kā iepriekš minētajos reģionos vislielākais projektu skaits ir republikas nozīmes pilsētās. Liepājā gan ir realizēti ievērojami vairāk, nekā tas ir bijis Ventspilī.

6.2.6.1. att. Projektu skaits Kurzemes reģiona novados (vienības)

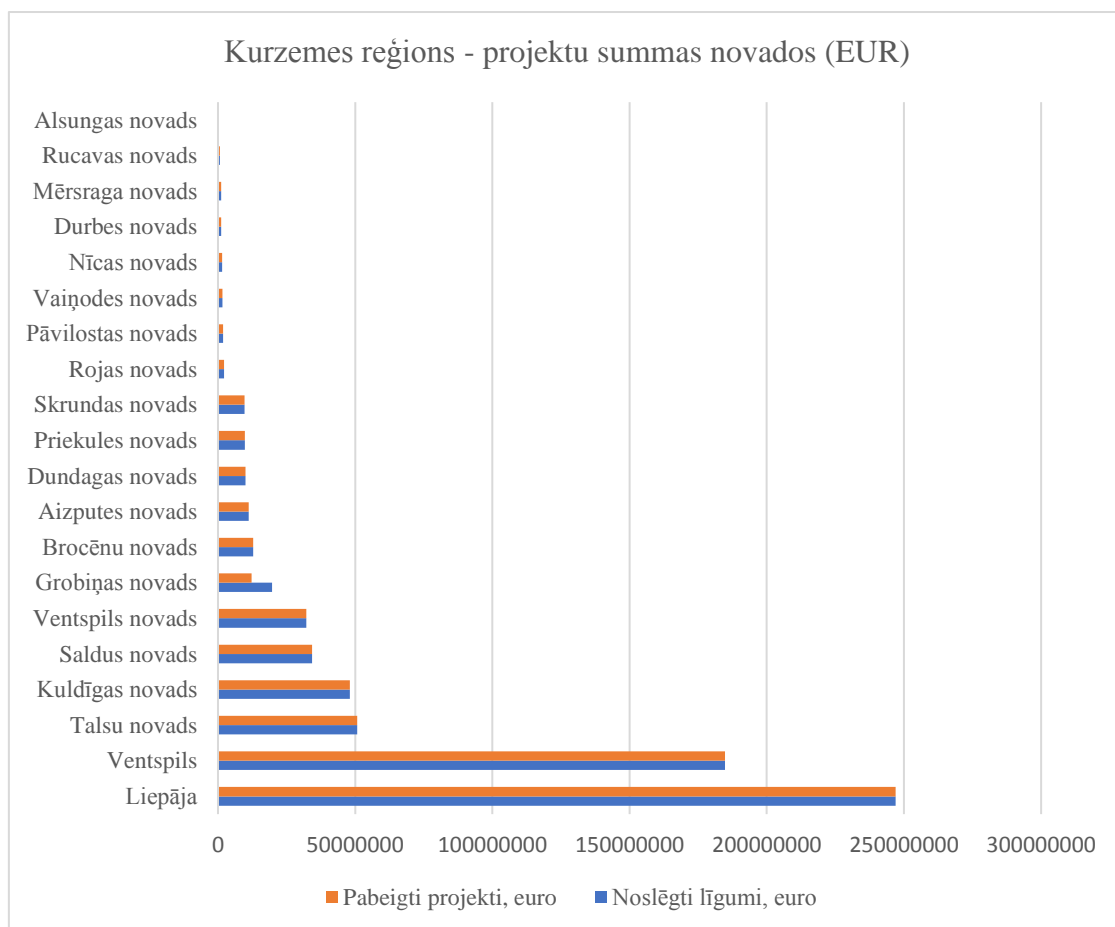
6.2.6.1. attēlā redzams, ka Liepājā tika realizēti 422 projekti, kas ir ne tikai lielākais skaits Kurzemes reģionā, bet arī otrs lielākais aiz Rīgas pilsētas. Līdz ar to, var secināt, ka Liepājas pašvaldība ļoti aktīvi iesaistās ES fondu investīciju izmantošanā. Ventspilī, kas ir

⁶¹ Kurzemes reģiona vizītkarte, pieejams: http://www.kurzemesregions.lv/sakums/Apraksts_par_rejonu, Skatīts 06.05.2017

otra lielākā Kurzemes reģiona pilsēta, ir pabeigti 169 projekti, Kuldīgas novadā 101 projekts. Vismazāk projekti tika realizēti Alsungas, Pāvilostas un Mērsraga novadā, attiecīgi, 6, 10 un 10 projekti.

6.2.6.2. Projektu summas Kurzemes reģiona novados

Projektu summas, attiecīgi proporcionāli pēc projektu daudzuma, visvairāk tikušas izlietas Liepājas, Ventspils un Talsu novadā, kā redzams 6.2.6.2. attēlā.

6.2.6.2.att. *Projektu summas Kurzemes reģiona novados (EUR)*

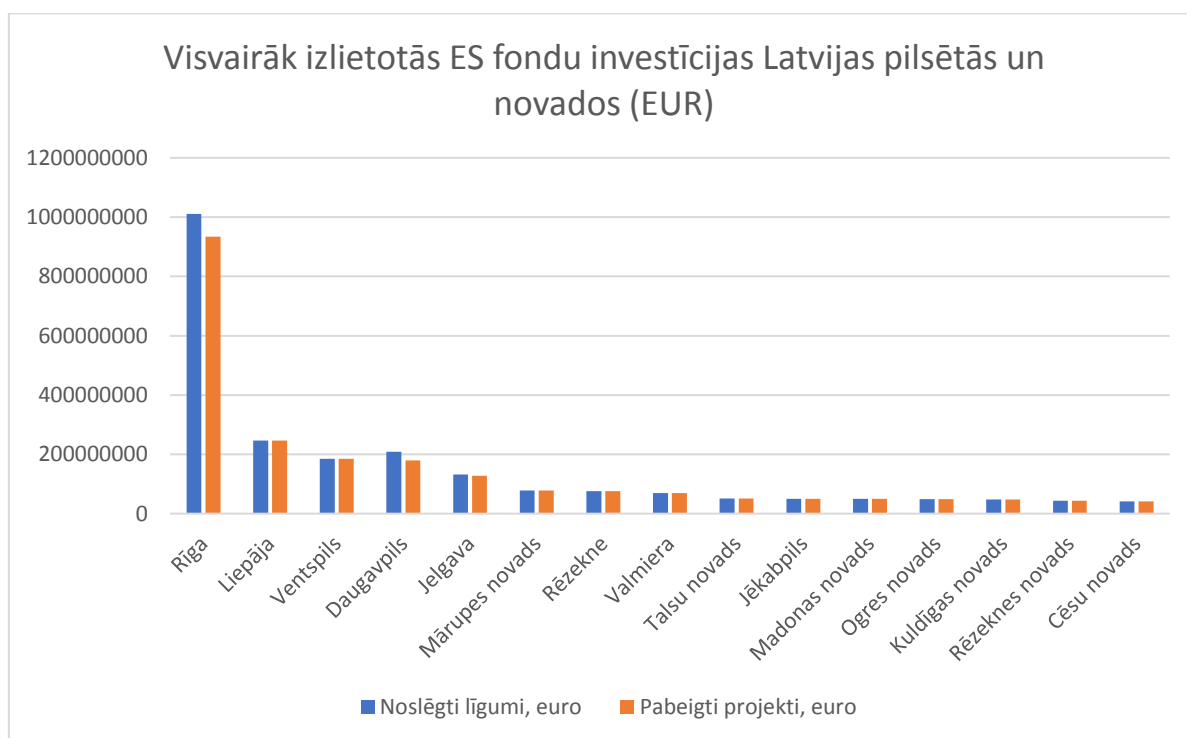
Kā redzams 6.2.6.2. attēlā Liepājā tika izlietota ievērojami vislielākā ES fondu summa, tomēr, salīdzinot ar projektu daudzumu, tās starpība ar Ventspili nav tik ievērojama. Kopumā Liepājā tika izlietoti 246 928 469 EUR, toties Ventspilī 184 763 050 EUR. Vismazākā summa šajā plānošanas periodā tika izlietota Alsungas novadā, kur tie bija 210 443 EUR.

Viens no projektiem, kas tika realizēts Liepājā bija ERAF projekts – Veloceliņa izbūve Liepājā, kura mērķis bija veicināt videi draudzīga velotūrisma attīstību Liepājā, izveidojot veloceliņu infrastruktūru un veicinot vietējo un starptautisko pilsētas atpazīstamību. Šī projekta

kopējās izmaksas bija 670 835 EUR, no kuriem 85% sedza ES fondu finansējums.⁶² Autore uzskata, ka tūristu piesaiste arī ir svarīgs faktors ekonomiskās attīstības veicināšanai, jo, tūristiem atbraucot un uzturoties konkrētā pilsētā vai reģionā, vairāk līdzekļi tiek ieguldīti pilsētas attīstībā.

Izpētot šo novadu projektu realizācijas daudzumu un tajos ieguldītās summas, darba autore secina, ka novadu attīstībā ir svarīgi ieguldīt ES fondu investīcijas, jo tieši tas veicina un dod iespēju novadiem ar savu sakārtoto vidi un infrastruktūru piesaistīt arvien vairāk iedzīvotāju. Ir svarīgi veicināt vairāk projektu realizāciju, kuru mērķis ir piesaistīt tieši bērnu un jauniešu attīstību veicinošus pasākumus, jo svarīgi ir tas, lai jauniešiem mazākajos novados ir ko darīt, līdz ar to viņiem būtu nepieciešams piesaistīt vairāk ES fondu finansējumu, lai gūtu izglītojošu pieredzi vai, piemēram, attīstītu kādu savu biznesa ideju lauku reģionos.

6.2.6.3. attēlā ir redzams, kuros novados un pilsētās pa visu Latviju kopumā tika izlietas vislielākās ES fondu summas.

6.2.6.3.att. ES fondu izlietotās investīcijas Latvijas pilsētās un novados laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam

Kā redzams 6.2.6.3. attēlā ES fondu finansējums lielākos apjomos tiek ieguldīts tieši republikas nozīmes pilsētās, ko autore vērtē gan kā pozitīvu, gan negatīvu aspektu. Saprotams ir tas, ka Latvijā, tāpat kā citās valstīs, aizvien vairāk pieaug pilsētnieku skaits, bet ne jau dabiskā pieauguma rezultātā, bet gan tāpēc, ka cilvēki no laukiem pārceļas uz dzīvi pilsētā.

⁶² Visu Liepājas projektu saraksts, pieejams: http://www.liepaja.lv/page/3340&action=description&o_id=126, Skatīts 05.05.2017

Autore uzskata, ka tieši tāpēc ekonomiskā attīstība pilsētās pieaug daudz straujāk, nekā tas notiek lauku reģionos un novados. Un ja novadā ir maz iedzīvotāju, pašvaldībai arī nav interese piesaistīt ES fondu investīcijas, kaut gan lauku reģionos tas būtu vairāk vajadzīgs, lai noturētu šos iedzīvotājus un šis novads vispār varētu pastāvēt. Būtu nepieciešams ieguldīt ES investīcijas vairāk tieši lauksaimnieciskajā ražošanā un pārstrādē, infrastruktūrā, lai nodrošinātu lauku novadu iedzīvotājiem darba vietas un pārtikušu dzīvi. Bet šobrīd situācija ir tāda, ka pilsētās tiek ieguldīts vairāk, līdz ar to lauku novados bezdarba līmenis paaugstinās, un cilvēki pārvācās no laukiem uz pilsētām, un lauku novadiem ir novērojama tikai ekonomiskā lejupslīde. Un, neizmainot līdzšinējo situāciju, tā paliks arvien sliktāka un lauku novados vairs netiks piesaistīts ES finansējums, jo tur vairs nebūs iedzīvotāju, kuriem tas būs nepieciešams. Pozitīvi, protams, ir tas, ka pilsētas piesaista šo ES fondu finansējumu un aktīvi iesaistās projektu izstrādē, lai attīstītos.

7.GARKALNES NOVADA EKONOMISKĀ ATTĪSTĪBA

7.1. Par pašvaldību

Garkalnes novads robežojas ar septiņām pašvaldībām: Rīgas pilsētu, Vangažu pilsētu, Stopiņu, Ropažu, Inčukalna, Ādažu un Carnikavas novadiem.

Lielāko daļu no novada teritorijas - ap 70% aizņem meži. Apbūves zeme aizņem 12% no novada teritorijas, ūdeņi ap 4%, bet lauksaimniecībā izmantojamā zeme 11 %.

Infrastruktūra

Novada teritoriju šķērso trīs valsts galvenie autoceļi, kas vienlaikus ir arī E-ceļu tīkla starptautisko automaģistrāļu maršruti: autoceļš A1 Rīga (Baltezers) – Igaunijas robeža (Ainaži) (E67), autoceļa A4 Rīgas apvedceļš (Baltezers – Saulkalne) (E67) un autoceļš A2 Rīga–Sigulda–Igaunijas robeža (Veclaicene) (E77). Paralēli autoceļam A2 novadu šķērso arī dzelzceļa līnija Rīga – Valga, kopā ar autoceļiem veidojot vienu no starptautiskas nozīmes transporta koridoriem.

Resursi

Novada teritorijā ir bagātas grants atradnes, Zaķumuižas, Remberģu un Baltezera pazemes ūdensgultnes apgādā ar kvalitatīvu dzeramo ūdeni Rīgas pilsētu

Meži

Lielāko daļu no novada teritorijas aizņem meži - 70% jeb 10 350 ha. Vairāk kā puse no šiem mežiem ir Rīgas pilsētas pašvaldības īpašums un veido nozīmīgu resursu iedzīvotāju rekreācijai.

Virszemes ūdeņi

Novada teritorijā ir 20 ezeri: daļa no Lielā un Mazā Baltezera, Venču, Sudraba, Sekīšu, Buļļu, Peldu, Asaru, Melnezers, Langstiņu, Sunīšu, Mašēnu, Līņu, Vidus, Maku, Dūņu, Mālu, Lēpītis, Lielais un Mazais Jūgezers. Caur novadu tek 4 upes: L.Jugla, M.Jugla, Tumšupe, Krievupe.

Apdzīvojums

Novadā ir 13 apdzīvotās vietas, kam noteikts ciema statuss: Garkalne, Langstiņi, Upesciems, Bergi, Baltezers, Priedkalne, Bukulti, Amatnieki, Suži, Skuķīši, Sunīši, Makstenieki un Priežlejas, taču nav izteikta galvenā centra.⁶³

7.2. Īstenotie projekti Garkalnes novadā , izmantojot ES struktūrfondu finansējumu

Šajā nodaļā autore aprakstīs projektus, kas realizēti Garkalnes novadā laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam. Kā arī izteiks savu viedokli par to nozīmi Garkalnes novada ekonomiskajā attīstībā. Iepriekšējā nodaļā autore analizēja projektu skaitu un ieguldītos līdzekļu novados, un Garkalnes novads nebija no tiem, kas izcēlās ar aktīvu iesaistīšanos tajos. Garkalnes novadā kopumā tika realizēti 20 projekti, un izlietota summa – 4 939 563 EUR. Autore analizēs 10 no šiem projektiem, jo autore guva informāciju par 10 realizētiem projektiem laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam Garkalnes domē.

7.2.1. Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība Garkalnes novada Upesciema ciemā

Šī projekta mērķis bija ūdenssaimniecības sistēmas sakārtošana Garkalnes novada Upesciema ciemā atbilstoši LR normatīvo aktu un ES direktīvu prasībām.

7.2.1. tabulā redzams, ka 85% no projekta finansējuma līdzfinansēja ERAF.

7.2.1. tabula

Projekta “Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība Garkalnes novada Upesciema ciemā” finansējums

Finansējuma avots	EUR, ar PVN
Attiecināmās izmaksas*:	500 000
SIA „Garkalnes inženiertīkli” ieguldījums (15 %)	75 000
ERAF līdzfinansējums (85 %)	425 000
Neattiecināmās izmaksas (PVN)	110 000
Kopējās izmaksas	610 000

⁶³ Garkalnes novada teritorijas plānojums 2013.–2024.gadam ar 2015.gada grozījumiem, pieejams: <http://www.garkalne.lv/terpl/2015/Paskaidrojuma%20raksts%20ar%202015.%20gada%20groz.pdf>, Skatīts 10.04.2017

* Projekta attiecināmās izmaksas - projekta pieteicēja izdevumi projekta ietvaros ir līdzfinansējami no struktūrfonda saskaņā ar apstiprināto budžetu, kas apstiprināts noslēgtajā līgumā par projekta īstenošanu. Attiecināmās izmaksas ir definētas katras aktivitātes vadlīnijās (atklātu projekta konkursu un grantu shēmu gadījumā) vai struktūrfonda nacionālās programmas tekstā (struktūrfonda nacionālās programmas gadījumā).⁶⁴

Autore uzskata, ka šis projekts ir bijis nozīmīgs Garkalnes novadam un tas bija jāveic, lai samazinātu vides piesārņojuma risku Garkalnes novada Upesciemā. Ka vide apkārt ir tīra, iedzīvotāji ir apmierināti ar dzīvi, kā arī apsver domu pārcelties uz Garkalnes novadu vai iegādāties šeit īpašumu. Projekta aprakstā minēts, ka šo projektu nebūtu iespējams īstenot patstāvīgi, jo Garkalnes novada budžeta līdzekļi, ekonomiskā situācija un iedzīvotāju maksātnespēja neļauj atjaunot un attīstīt ūdenssaimniecības infrastruktūru.⁶⁵ Autore uzskata, ka šis projekts būtiski ietekmēja ekonomisko attīstību, jo tika ieguldīts nozīmīgs līdzfinansējums Garkalnes novada domes budžetā, lai šo projektu realizētu.

7.2.2. Garkalnes novada izglītības iestāžu informatizācija

Projekta ietvaros divas Garkalnes novada skolas tika apgādātas ar 7 stacionārajiem un 4 portatīvajiem datoriem, iegādāti 2 multimediju tehnikas komplekti (2 interaktīvās tāfeles un 2 projektori), kā arī uzlaboti 2 lokālie datortīkli. Līdz ar to Garkalnes pamatskolā un Berģu Mūzikas un mākslas pamatskolā tiks uzlabota infrastruktūra, kas veicinās plašāku un efektīvāku IKT izmantošanu izglītības iestādēs, tādējādi uzlabojot izglītības kvalitāti un efektivitāti. Projekta ietvaros iegādātie stacionārie datori tika savienoti projekta rezultātā uzlabotajā lokālajā tīklā. Projekta ietvaros attīstītais lokālais tīkls tika savienots ar skolā jau esošo lokālo tīklu.⁶⁶

Šī projekta kopējais finansējums, kas viss tika finansēts no ERAF fonda, bija 21 924 EUR. Autore uzskata, ka šis projekts būtiski neietekmēja ekonomisko attīstību Garkalnes novadā, jo bija viens no mazākajiem realizētajiem projektiem un skolu informatizācija būtiski neietekmēja novada attīstību līdz šim, bet varētu ietekmēt skolēnu izglītības līmeni nākotnē.

7.2.3. Veloceliņa Berģi - Upesciems - Langstiņi izbūve

Šis ir viens no vērienīgākajiem ES fondu projektiem Garkalnes novadā laikā posmā no 2007. līdz 2013. gadam. Projekta rezultātā tik izbūvēts 7.9 km garš veloceliņš, kura

⁶⁴ PVN piemērošana ES struktūrfondu līdzfinansētajos projektos, pieejams: <http://www.esfondi.lv/upload/a-bukleti/PVN.pdf>, Skatīts 08.05.2017

⁶⁵ Tehniski ekonomiskais pamatojums, Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība Garkalnes novada Upesciema ciemā, SIA Firma L4, Jelgava, 2011, 7 lpp

⁶⁶ Projekta apraksts, pieejams: http://esfinanses.lv/projekti/64199_garkalnes-novada-izglitibas-iestazu-informatizacija, Skatīts 08.05.2017

sākumpunkts ir Langstiņi, tālāk tas ved cauri Upesciemam līdz Bergiem. Veloceliņš savieno 8 tūrisma apskates vietas, tā maršrutā 3 autostāvvietas un 2 atpūtas vietas. Veloceliņa uzstādītais mērķis bija sniegt ieguldījumu ilgtspējīga tūrisma attīstībā – veicināt tūrisma attīstību Garkalnes novadā, attīstīt veloceliņu infrastruktūru, uzlabot apskates vietu pieejamību, kā arī sekmēt drošu un videi draudzīgu pārvietošanos.

Tabulā 7.2.3. redzams kopējais šī projekta finansējums.

7.2.3. tabula

Projekta “Veloceliņa Bergi - Upesciems - Langstiņi izbūve” finansējums⁶⁷

Finansējuma avots	EUR
Projekta kopējais finansējums	860 139
ERAF līdzfinansējums	687 087

Autore uzskata, ka šis projekts ietekmēja Garkalnes novada ekonomisko attīstību, jo būtiski uzlaboju infrastruktūru un pārvietošanās iespējas, gan velobraucējiem, gan gājējiem. Ja pirms tam bērniem un pieaugušajiem bija jāiet pa ceļa malu, tad tagad ir norobežots veloceliņš no ceļa braucamās daļas, kas nodrošina lielāku drošību pārvietoties gan ar kājām, gan velosipēdu. Līdz ar to ģimenēm, īpaši ar maziem bērniem, Garkalnes novads kļūst dzīvei piemērotāks un drošāks un palielinās vēlme pārcelties uz dzīvi tajā. Autore uzskata, ka tieši veloceliņa esamības dēļ Upesciemā ir palielinājies iedzīvotāju skaits, jo ja nav nodalīta ceļa, par kuru bērniem pārvietoties no mājas līdz skolai, iedzīvotājiem nav drošības sajūta pārcelties uz tādu vietu, kā arī iegādāties īpašumu. Bet tieši kopš veloceliņa izbūves, tā tuvumā tika uzceltas ievērojami daudz jaunu māju. Protams, arī tūrisma attīstība ir svarīga, tā gan ne vienmēr, vietās kā Upesciems un Langstiņi, ir spējīga ietekmēt novada ekonomisko izaugsmi.

7.2.4. Garkalnes novada teritorijas plānojuma un attīstības programmas izstrādes

Šī projekta ietvaros tika izstrādāti novada plānošanas dokumenti - „Garkalnes novada attīstības programma” un „Garkalnes novada teritorijas plānojums”, kā arī izstrādātajiem plānošanas dokumentiem veikts stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums, veiktas 3 iepirkumu procedūras, katram dokumentam sava iepirkuma procedūra, kā rezultātā tika noslēgti 3 pakalpojuma līgumi ar ekspertiem. Tika noorganizēta sabiedrības līdzdalības un attīstības plānošanas dokumentu sabiedriskā apspriešana, kuras ietvaros tika veikta vietējo iedzīvotāju aptauja par Garkalnes novada attīstības resursiem un prioritātēm. Tika veikti publicitātes

⁶⁷ Projekta apraksts, pieejams: http://esfinanses.lv/projekti/64881_velocelina-bergi---upesciems---langstini-izbuve, Skatīts 09.05.2017

pasākumi, kuru ietvaros novada pašvaldības pārvaldēs un novada domē tika izvietoti plakāti, Garkalnes novada pašvaldības mājas lapā www.garkalne.lv un vietējos laikrakstos regulāri ievietota informācija par projekta gaitu. Šī projekta kopējais finansējums bija 44 480 EUR, un viss finansējums tika iegūts no ESF.⁶⁸

Autore uzskata, ka šis projekts nenesa būtisku ieguldījumu Garkalnes novada ekonomiskajā attīstībā, jo novada plānošanas dokumentu izveide tiešā vai netiešā veidā neietekmē novada uzņēmumus vai iedzīvotāju pieaugumu tajā.

7.2.5. Garkalnes vidusskolas zemas enerģijas patēriņa energoefektīva rekonstrukcija, izmantojot videi draudzīgas tehnoloģijas un būvmateriālus

Projekta gaitā tika veikti dažādi renovācijas darbi Garkalnes vidusskolā – ārsienu siltināšana, cokola siltināšana, bēniņu siltināšana, 100% logu nomaina, ventilācijas sistēmas renovācija u.c. darbi skolas energoefektīvai rekonstrukcijai. Realizējot visus projektā paredzētos pasākumus tika panākts ievērojams īpatnējās enerģijas patēriņa apkurei samazinājums. Ievērojami samazinājās CO2 izmešu daudzums gadā.

Autore uzskata, ka šis projekts ilgtermiņā varētu sekmēt novada ekonomisko attīstību, jo mūsdienās iedzīvotāji arvien vairāk aizdomājās par tīru vidi un svaigu gaisu, līdz ar to, ja samazinās izmešu daudzums novada teritorijā, tas uzlabo vides un gaisa kvalitāti. Un vairāk iedzīvotāji ir ieinteresēti dzīvot konkrētajā vietā.

7.2.6. Gaismas objektu nomaina Garkalnes novadā

Projekta ietvaros tika nomainīts vecais apgaismojums novada apdzīvotajās vietās un jauniem LED gaismekļiem. Projekta mērķis - oglekļa dioksīda emisiju samazināšana, veicot gaismekļu nomainu Garkalnes novada apdzīvoto vietu ielās. Kopumā tika nomainīti 803 gaismekļi ielu apgaismojumam. LED gaismekļu galvenās priekšrocības ir salīdzinoši mazs energopatēriņš (iespējams ietaupīt līdz pat 50% elektroenerģijas, nodrošinot tādu pašu apgaismojuma līmeni) un ievērojami lielāks kalpošanas ilgums (5 – 10 reizes lielāks kā parastajiem gaismekļiem), kā arī ir iespējama daudz inteliģentāka, efektīvāka un elastīgāka apgaismojuma vadības sistēma, kas ļauj regulēt apgaismojumu 100% diapazonā.

Šis projekts tika līdzfinansēts no KPFI, kas ir Latvijas Republikas valsts budžeta programma. Projekta izmaksas ir attēlotas 7.2.6. tabulā.

⁶⁸ Projekta apraksts, pieejams: http://esfinanses.lv/projekti/59880_garkalnes-novada-teritorijas-planojuma-un-attistibas-programmas-izstrade, Skatīts 09.02.2017

Projekta "Gaismas objektu nomaīņa Garkalnes novadā" finansējums

Finansējuma avots	EUR
Projekta kopējās izmaksas	597 768
Kopējās attiecināmās izmaksas	469 710
KPFI finansējums (70%)	328 797
Projekta iesniedzēja līdzfinansējums	140 913

Autore secina, ka lai gan šis neietilpst ES fondu finansētajos projektos, šis projekts ir veicinājis novada ekonomisko izaugsmi. Jo uzstādot LED apgaismojumu, mazāk līdzekļu aiziet elektroenerģijas patēriņā ilgtermiņā, kā arī novada iedzīvotājiem tika nodrošināts kvalitatīvs ielu apgaismojums.

7.2.7. Sociālās dzīvojamās mājas Meža ielā 2, Garkalnē, Garkalnes novadā siltumnoturības uzlabošanas pasākumi

Sociālā dzīvojamā māja Meža ielā 2 ir Garkalnes novada pašvaldības bilancē esoša ēka, kas ekspluatācijā nodota ap 1964. gadu. Lēmums par ēkas kā sociālās dzīvojamās mājas statusu pieņemts 2010.gada 31. martā. Ēkai ir viens stāvs un 12 dzīvojamo telpu grupas. Ēkas kopējā platība 464,2 kvm. Ēkā nav veikts kapitālais remonts kopš tās nodošanas ekspluatācijā. Uz projekta iesniegšanas brīdī 9 telpu grupas jeb 75% no kopējo telpu grupu skaita, bija izīrētas personām un viņu ģimenēm, kurām piešķirts maznodrošinātas personas statuss. Ēkas energoefektivitātes rādītāju uzlabošanai, projekta ietvaros tika veikti dažādi ēkas renovācijas un siltināšanas darbi, kā piemēram jumta seguma nomaīņa, ieejas durvju nomaīņa, apkures katlu remonts, bēniņu siltināšana un citi renovācijas darbi. Kā arī tika veikti tehniskie uzlabošanas darbi, kā elektroinstalāciju nomaīņa un energoefektīvo spuldzīšu uzstādīšana. Tika ievērotas Eiropas Savienības prasības publicitātes pasākumu un vizuālās identitātes nodrošināšanā. 7.2.7. tabulā ir attēlots šī projekta finansējums.⁶⁹

7.2.7. tabula

Projekta "Sociālās dzīvojamās mājas Meža ielā 2, Garkalnē, Garkalnes novadā siltumnoturības uzlabošanas pasākumi." finansējums

Finansējuma avots	EUR
Projekta kopējais finansējums	111 178

⁶⁹ Projekta apraksts, pieejams: http://esfinanses.lv/projekti/65723_socialas-dzivojamas-majas-meza-iela-2-garkalne-garkalnes-novada-siltumnoturibas-uzlabosanas-pasakumi, skatīts 10.05.2017

Eiropas Savienības fonda finansējuma apmērs	62 228
---	--------

Autore uzskata, ka šis projekts nav būtiski ietekmējis Garkalnes novada ekonomisko attīstību, jo tas nenes būtiskus ienākumus novada budžetā, kā arī neietekmē Garkalnes novada iedzīvotāju skaitu. Iespējams, ka ilgtermiņā tas varētu ietekmēt tādā ziņā, ka pašvaldībai mazāk līdzekļi jāiegulda šīs ēkas uzturēšanā, kā arī mazāki elektroenerģijas rēķini. Bet viena ēka, konkrētajā laika periodā, visticamāk, ekonomisko izaugsmi neveicina.

7.2.8. Speciālistu piesaiste Garkalnes novadā

Projekta mērķis bija paaugstināt Garkalnes novada pašvaldības administratīvo kapacitāti, sekmējot efektīvas publiskās pārvaldes vajadzībām atbilstošu speciālistu piesaisti vietējās pārvaldes līmenī. Projekta rezultātā tika sagatavoti priekšlikumi Garkalnes novada telpiskās attīstības, stratēģijas un attīstības plāna papildināšanai. Sagatavoti izejmateriāli Garkalnes novada teritorijas plānojuma 2009. - 2021.gadam grozījumu izstrādei. Sagatavoti arhitektūras konkursa materiāli. Tika veikta atsevišķu teritoriju būvniecības sagatavošanas dokumentācijas un būvprojektu saskaņošanas kvalitātes uzlabošana. Šī projekta kopējās izmaksas bija 26 273 EUR, un visa šī summa tika finansēta ar ES fondu finansējumu.⁷⁰

Autore uzskata, ka arī šis projekts nenesa būtisku ieguldījumu Garkalnes novada ekonomiskajā attīstībā. Jo projekta rezultātā tika sagatavoti priekšlikumi, bet lai iegūtu konkrētu ienesumu ekonomiskajā izaugsmē, jābūt jau izstrādātam materiālam un gataviem rezultātiem.

7.2.9. Garkalnes novada domes kapacitātes stiprināšana līdzdalībai Eiropas Savienības politiku, instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanā

Projekta mērķis bija Garkalnes novada domes cilvēkresursu attīstība, paaugstinot Garkalnes novada domes kapacitāti projektu vadībā, lai veicinātu aktīvu un kvalitatīvu pašvaldības līdzdalību ES politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanā. 100% no projekta finansēja Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Projekta finansējums bija 23 410 EUR.⁷¹

⁷⁰ Projekta apraksts, pieejams: http://esfinanses.lv/projekti/59809_specialistu-piesaiste-garkalnes-novada, Skatīts 10.05.2017

⁷¹ Garkalnes novada dome, pieejams: http://garkalne.lv/new/publicitate_kapacitate.pdf, Skatīts 01.05.2017

Autore uzskata, ka šis projekts varētu dot ekonomisko izaugsmi novadam ilgtermiņā, ja pēc šī projekta īstenošanas Garkalnes novads piesaistītu un iesaistītos aizvien vairāk ES līdzfinansētajos projektos.

7.2.10. Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai

Šis projekts tika veikts sadarbībā ar nodarbinātības valsts aģentūru un tā ietvaros tika īstenots aktīvās nodarbinātības pasākumu "Apmācība darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai, ja darba devējs ir pašvaldība". Šī projekta mērķis bija nodrošināt bezdarbniekiem praktisko iemaņu iegūšanu un uzturēšanu. Projekta finansējums netika atsevišķi nodalīts pa novadiem, bet gan bija visai valstij kopējs, un tika piešķirts katram darba iemaņu apgūvējam atsevišķi.

Autore uzskata, ka arī šis projekts būtiski neietekmēja novada ekonomisko attīstību.

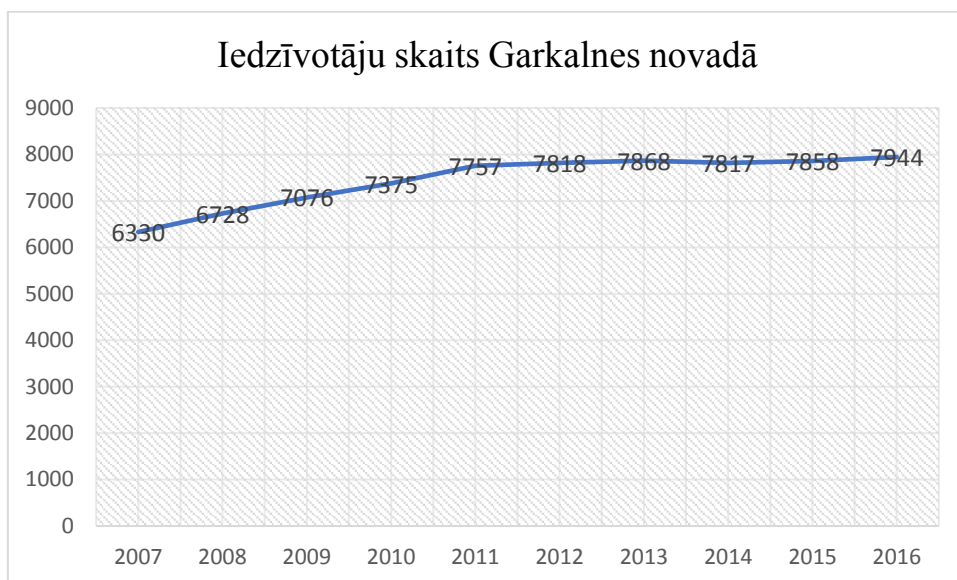
Kopumā analizējot visus iepriekšminētos projektus, autore secina, ka ne daudzi no minētajiem būtiski ietekmē novada ekonomisko attīstību. Šo analīzi sarežģīja fakts, ka par šiem projektiem ir grūti atrast informāciju, kā arī tas, ka Eiropas fondu mājaslapā par ES fondiem pašvaldībās plānošanas periodā no 2007. līdz 2013. gadam tika minēts, ka Garkalnes novadā ir realizēti 20 projekti, Garkalnes domes mājaslapā atrodami 11 īstenoti projekti šajā laika posmā un vēl pie dažiem projektiem norādīts, ka tie tikai šobrīd ir procesā. Informācija ir atšķirīga meklējot to dažādos resursos.

7.3. Ekonomiskās attīstības raksturojošo datu analīze Garkalnes novadā

Šajā punktā autore veiks analīzi par Garkalnes novada finanšu rādītājiem no 2007. līdz 2013. gadam, kā arī izpētīs iedzīvotāju skaita pieaugumu, nodarbinātības un bezdarba rādītājus, kā arī ienākumus no iedzīvotāju ienākuma nodokļa, kas ir viens no svarīgākajiem ekonomiskās attīstības faktoriem.

7.3.1. Iedzīvotāju skaita izmaiņas Garkalnes novadā

Latvijā pēdējo gadu laikā ir vērojama iedzīvotāju skaita samazināšanās tendence, tomēr statistikas dati liecina, ka Garkalnes novadā, kā redzams 7.3.1. attēlā, laika posmā no 2007. līdz 2016. gadam iedzīvotāju skaits ir pieaudzis.

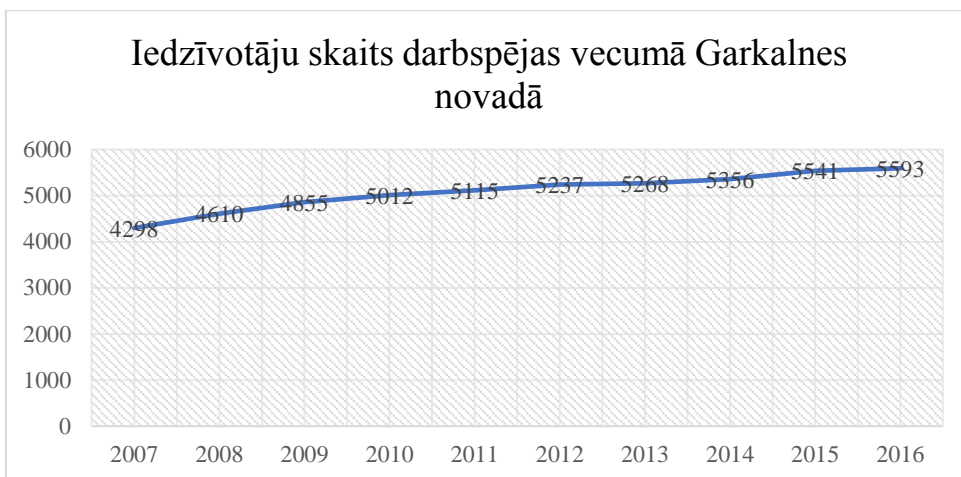
7.3.1. att. Iedzīvotāju skaits Garkalnes novadā no 2007. līdz 2016. gadam⁷²

Plānošanas periodā no 2007. līdz 2013. gadam iedzīvotāju skaits Garkalnes novadā ir palielinājies par 1427 iedzīvotājiem, kas ir aptuveni par 23%. Autore uzskata, ka iemesls šādam pozitīvam pieaugumam ir gan Garkalnes novada atrašanās vieta, gan arī infrastruktūras attīstība un sakārtotā vide, kas ir lielā mērā pateicoties tieši ES finansējumam.

7.3.2. Iedzīvotāji darbspējas vecumā

Svarīgs faktors ekonomiskajai attīstībai, protams, ir iedzīvotāji darbspējas vecumā, kuri savu ienesumu novada izaugsmei sniedz, maksājot iedzīvotāju ienākuma nodokli pašvaldības budžetā, kā arī ir spējīgi attīstīt savu uzņēmējdarbību. Kā redzams 7.3.2.attēlā, arī darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits Garkalnes novadā šajā laika periodā ir pieaudzis.

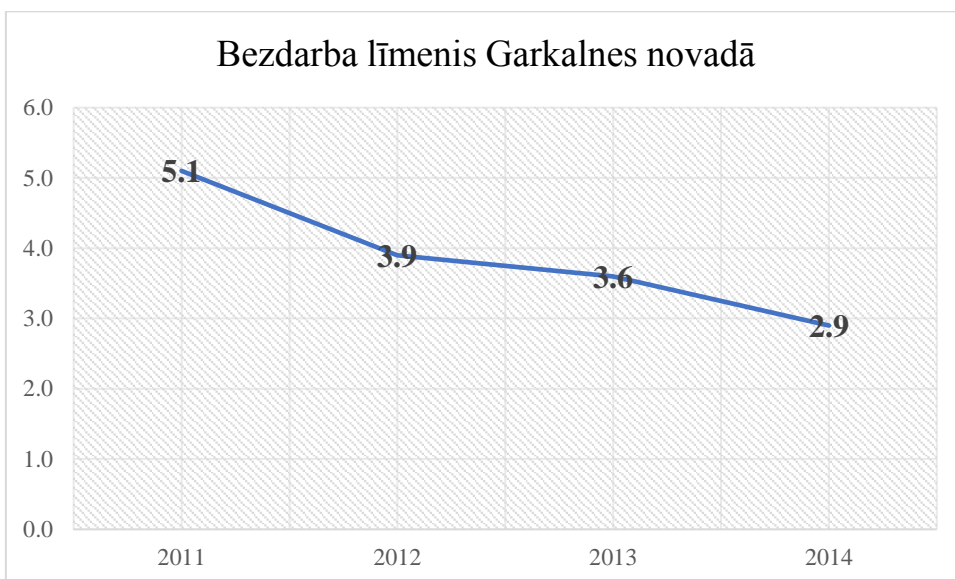
⁷² Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, iedzīvotāju reģistra statistika, pieejams: <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/iedzivotaju-registrs/arhivs.html>, Skatīts 10.05.2017

7.3.2.att. Darbspējīgo iedzīvotāju skaits Garkalnes novadā no 2007. līdz 2016. gadam⁷³

7.3.3. Nodarbinātības līmenis Garkalnes novadā

Dati par bezdarba līmeni Garkalnes novadā bija pieejami tikai no 2011. gada. Tomēr arī šajos gados kopš 2011. gada, kā redzams 7.3.3. attēlā bezdarba līmenis samazinājies aptuveni par 50%. 2009. gadā ekonomiskās krīzes rezultātā bezdarba līmenis samazinājās visā valstī, tai skaitā atsevišķos reģionos un novados.

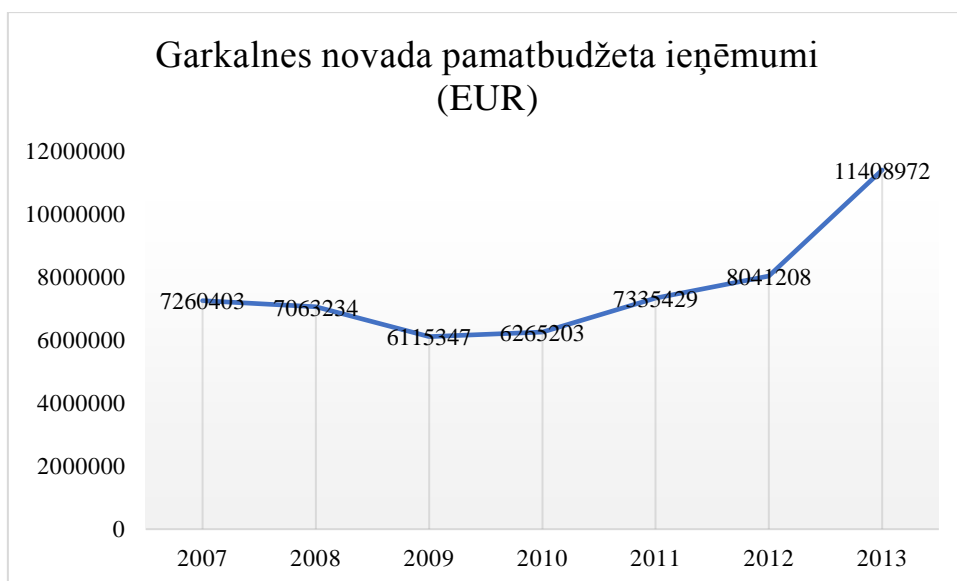
7.3.3.att. Bezdarba līmenis Garkalnes novadā no 2011. līdz 2014. gadam⁷⁴

⁷³ Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, iedzīvotāju reģistra statistika, pieejams: <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/iedzivotaju-registrs/arhivs.html>, Skatīts 10.05.2017

⁷⁴ Nodarbinātības valsts aģentūra, pieejams : <http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=6&mid=67>, skatīts 11.05.2017

7.3.4. Pamatbudžeta ieņēmumi Garkalnes novadā 2007. līdz 2013. gadam

2007. gadā Garkalnes domes pamatbudžeta apjoms bija 7,26 miljoni eiro, krīzes gados, no 2008. līdz 2009. gadam, tas noslīdēja uz 6.16 milj. eiro un no 2009. gada pašvaldības pamatbudžeta ieņēmumos ir novērojams pieaugums, 2013. gadā sasniedzot jau 11,4 milj. eiro. Visievērojamākais pieaugums, kā redzams 7.3.4. attēlā, ir laika posmā no 2012. līdz 2013. gadam.

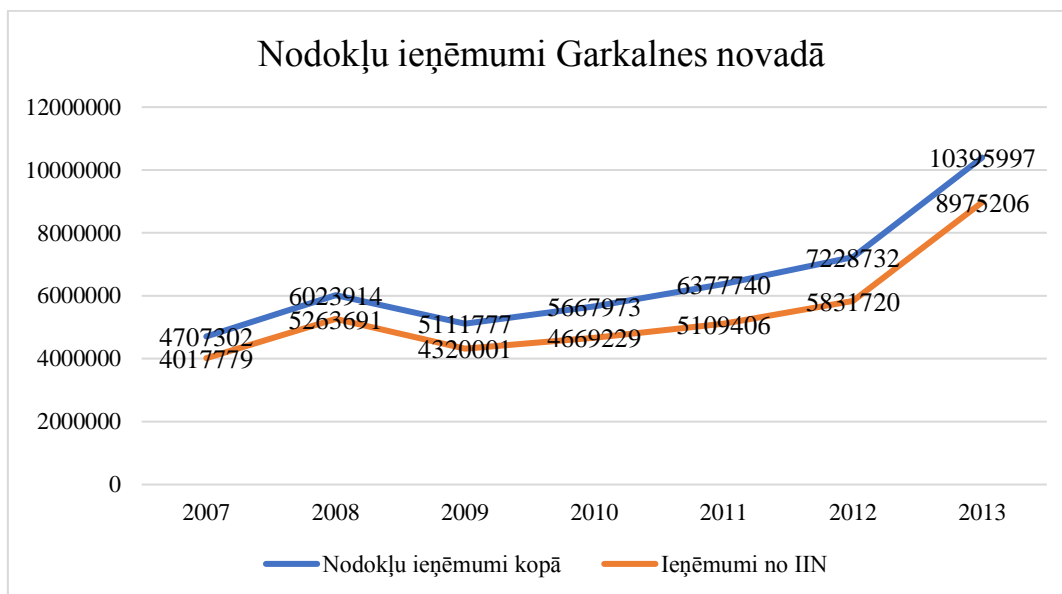

7.3.4.att. Pamatbudžeta ieņēmumi Garkalnes novadā no 2007. līdz 2013. gadam (EUR)⁷⁵

7.3.5. Nodokļu ieņēmumi

Pašvaldību pamatbudžeta ieņēmumu lielāko apjomu veido nodokļu ieņēmumi. Nodokļu ieņēmumi raksturo katras pašvaldības stabilitātes, autonomijas un rīcībspējas līmeni. Latvijā visi nodokļi ir valsts nodokļi un neviens nodoklis nav noteikts kā pašvaldības nodoklis. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi parasti apjoma ziņā ir lielākie no ieņēmumiem pašvaldību budžetā, tas attiecināms arī uz Garkalnes novadu. Attēlā 7.3.5. redzams, ka nodokļu ieņēmumu apjoms laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam ievērojami pieaudzis. 2007. gada budžetā nodokļu ieņēmumi bija 4 017 779 EUR un 2013. gadā tie jau sasnieguši 10 395 997 EUR, kas norāda uz strauju ekonomisko izaugsmi Garkalnes novadā šajā jomā. Kas, protams, ir saistīts arī ar iedzīvotāju skaita pieaugumu šajā laika posmā.

⁷⁵ Valsts Kase, Pārskatu publicēšana – pašvaldības, pārskats par pamatbudžeta izpildi, pieejams: https://e2.kase.gov.lv/pub5.5_pasv/code/pub.php?module=pub, Skatīts 12.05.2017

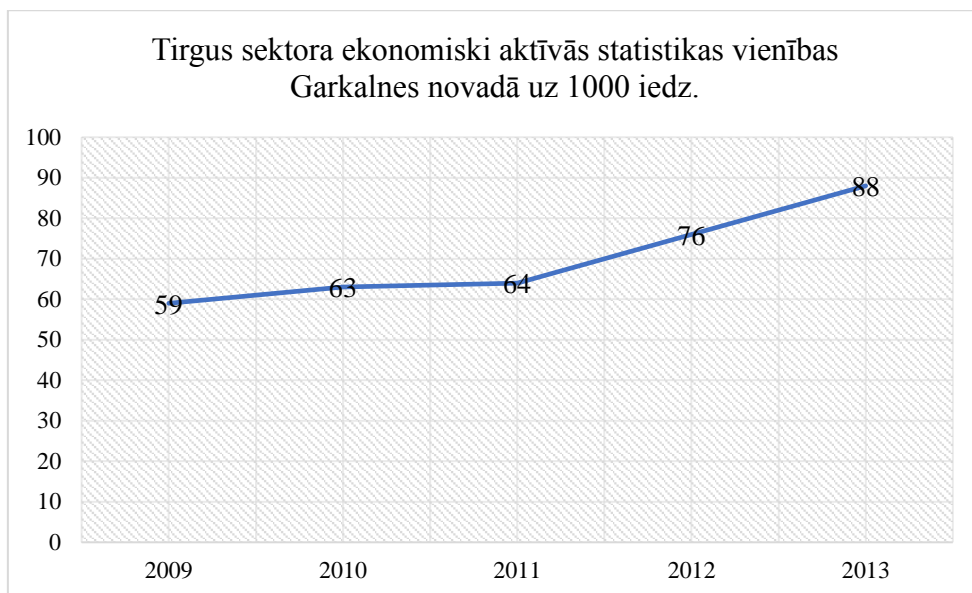
7.3.5.att. Nodokļu ieņēmumi Garkalnes novadā laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam⁷⁶

Autore uzskata, ka nodokļu ieņēmumi ir vieni no būtiskākajiem ekonomiskās attīstības rādītājiem Garkalnes novadā, jo tieši to kāpums ir visievērojamākais, ja salīdzina ar citiem rādītājiem. Autore padziļināti nepētīja nekustamā īpašuma, akcīzes vai dabas resursu nodokļus, jo to ienesums novada budžetā nav tik apjomīgs kā IIN ienesums.

7.3.6. Tirgus sektora ekonomiski aktīvās statistikas vienības Garkalnes novadā

Attēlā 7.3.5. ir grafiski attēloti statistikas dati par ekonomiski aktīvajām vienībām Garkalnes novadā. Grafikā ir iekļauti kopējie dati, gan par individuālajiem komersantiem, gan pašnodarbinātajiem, kā arī komercsabiedrībām. Arī šeit ir redzams pieaugums, ja 2009. gadā tās bija 59 statistikas vienības uz 1000 iedzīvotājiem, tad 2013. gadā to skaits jau sasniedza 88 vienības. Ja uzņēmējdarbība novadā attīstās, tas neapšaubāmi liecina arī par novada ekonomisko izaugsmi.

⁷⁶ Valsts Kase, Pārskatu publicēšana – pašvaldības, pārskats par pamatbudžeta izpildi, pieejams: https://e2.kase.gov.lv/pub5.5_pasv/code/pub.php?module=pub, Skatīts 12.05.2017

7.3.5. att. Tirgus sektora ekonomiski aktīvās statistikas vienības Garkalnes novadā no 2009. līdz 2013. gadam (uz 1000 iedz.)^{77 78}

Autore secina, ka, pēc iepriekšminētajiem ekonomiskās izaugsmes rādītājiem, Garkalnes novadā ir novērojama būtiska ekonomiskā attīstība no 2007. līdz 2013. gadam. Tomēr nav pārliecības, vai ES projektu finansējumam ir bijusi kāda ietekme šajā attīstībā.

7.4. Aptauja ar Garkalnes novada domes deputātiem par ES fondu ietekmi uz novada ekonomisko attīstību

Darba ietvaros autore veica aptauju Garkalnes novada esošo deputātu vidū, vēloties noskaidrot deputātu viedokli par ES līdzfinansētajiem projektiem Garkalnes novadā laika periodā no 2007. līdz 2013. Pilnu aptaujas anketu skatīt 2.pielikumā Garkalnes novadā ir 15 deputāti, un autore aptaujāja 10 no tiem, kas ir pietiekami, lai veikti analīzi par deputātu uzskatiem. Autore intervēja Garkalnes novada domes projektu vadītāju Gundaru Krievu (pilnu interviju skatīt 3. pielikumā), lai noskaidrotu arī viņa kā eksperta viedokli par ES finansējuma izlietošanu Garkalnes novadā, un tā ietekmi uz novada ekonomisko attīstību. Pēc aptaujas

⁷⁷ Centrālās statistikas pārvaldes datubāze, Tirgus sektora ekonomiski aktīvās statistikas vienības statistiskajos reģionos, republikas pilsētās un novados, 2009.-2012.g., pieejams: http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/arhivs/arhivs_a_uzreg/A_SR0051.px/table/tableViewLayout2/?rxid=cdbc978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0, Skatīts 11.05.2017

⁷⁸ Centrālās statistikas pārvaldes datubāze, Tirgus sektora ekonomiski aktīvi uzņēmumi statistiskajos reģionos, republikas pilsētās un novados uz 1000 iedzīvotājiem, pieejams: http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/uzreg/uzreg_ikgad_01_skaits/SR00511.px/table/tableViewLayout2/?rxid=073f5e9f, Skatīts 11.05.2017

analīzes autore veica deputātu atbilžu salīdzināšanu ar reālajiem datiem, kuri tika analizēti darba gaitā. Deputātu atbildes autore ieguva gan elektroniski, e-pastā, kā arī aptaujājot deputātus klātienē. Intervija ar Gundaru Krievu norisinājās klātienē 2017.gada 24.aprīlī.

Autore kā respondentus izvēlējās Garkalnes domes deputātus, jo ir interesanti un noderīgi uzzināt viņu viedokli un zināšanas par pašu pieņemtajiem lēmumiem. Liela daļa šo deputātu gan sāka darbu tikai 2013. gadā, tomēr daži no projektiem vēl tad bija realizācijas stadijā.

Autore ieguva atbildes no zemāk minētajiem Garkalnes novada domes deputātiem:

- Mārtiņš Gunārs Bauze Krastiņš, Garkalnes novada domes deputāts kopš 1982.gada;
- Alvis Zīriņš, Garkalnes novada domes deputāts kopš 2009.gada;
- Leontīne Seile, Garkalnes novada domes deputāte ilgstoši;
- Edgars Treibergs Garkalnes novada domes deputāts kopš 2005. gada;
- Pēteris Salenieks Garkalnes novada domes deputāts kopš 1984. gada;
- Guntars Kniksts Garkalnes novada domes deputāts kopš 2013. gada;
- Māris Ežmalis Garkalnes novada domes deputāts kopš 2013. gada;
- Juris Silovs Garkalnes novada domes deputāts kopš 2005.gada;
- Jānis Lepsis Garkalnes novada domes deputāts kopš 2013. gada;
- Aleksandrs Pavlovskis Garkalnes novada domes deputāts kopš 2013. gada.

Pirmajā aptaujas jautājumā respondenti deva savu novērtējumu par ES projektu nozīmi Garkalnes novadā, kur 5 – ļoti nozīmīgs, 1 – nenozīmīgs). 7.4.1. tabulā redzamas visu deputātu sniegtās atbildes uz šo jautājumu.

7.4.1. tabula

Respondentu viedoklis par projektu nozīmīgumu Garkalnes novada attīstībā (5-ļoti nozīmīgs, 1- nenozīmīgs)

Projekta nosaukums	Nozīmīgums Garkalnes novada attīstībā										Vidējais
	3	4	5	4	5	4	5	5	5	4	
Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība Garkalnes novada Upesciema ciemā	3	4	5	4	5	4	5	5	5	4	4.4
Garkalnes novada izglītības iestāžu informatizācija	4	3	5	4	5	3	2	4	5	3	3.8
Veloceliņa Bergī - Upesciems - Langstiņi izbūve	4	3	4	4	5	4	1	4	5	2	3.6
Garkalnes novada teritorijas plānojuma un attīstības programmas izstrādes	3	5	5	5	5	5	2	5	5	4	4.4

Garkalnes vidusskolas ēkas zemas enerģijas patēriņa energoefektīva rekonstrukcija, izmantojot videi draudzīgas tehnoloģijas un būvmateriālus	2	5	5	2	5	5	4	5	5	5	4.3
Garkalnes novada domes kapacitātes stiprināšana līdzdalībai Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanā III kārtā	3	5	3	3	3	5	3	3	3	4	3.5
Gaismas objektu nomaiņa Garkalnes novadā	4	4	4	4	5	4	2	5	4	4	4
Sociālās dzīvojamās mājas Meža ielā 2, Garkalnē, Garkalnes novadā siltumnoturības uzlabošanas pasākumi	2	3	4	1	5	4	2	4	3	2	3
Speciālistu piesaiste Garkalnes novadā	2	4	4	2	3	4	1	3	5	3	3.1
Garkalnes domes kapacitātes stiprināšana līdzdalībai Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanā	3	5	3	3	3	4	3	2	5	4	3.5
Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai	3	4	4	1	2	4	2	3	3	2	2.8

Analizējot šo tabulu, autore secina, ka respondentiem visnozīmīgākais projekts, kas ietekmēja Garkalnes novada attīstību laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam, ir ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība Garkalnes novadā. Vēl kā svarīgus projektus respondenti min Garkalnes novada teritorijas plānojuma un attīstības programmas izstrādes un gaismas objektu nomaiņu Garkalnes novadā. Kā projektu, kas vismazāk ietekmējis Garkalnes novada attīstību respondenti min darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai. Projekts “Veloceliņa Bergī - Upesciems - Langstiņi izbūve”, apkopojot rezultātus, tiek vērtēts virs vidējā, vairāk kā nozīmīgs novada attīstībā. Projekts “Garkalnes vidusskolas ēkas zemas enerģijas patēriņa energoefektīva rekonstrukcija, izmantojot videi draudzīgas tehnoloģijas un būvmateriālus” tiek vērtēts kā nozīmīgs novada attīstībā. Tomēr, kā redzams 7.4.1. tabulā, deputātu viedokļi par šiem projektiem ir ļoti atšķirīgi, ja viens uzskata, ka projekts ir ļoti nozīmīgs, tad otrs uzskata, ka projekts ir nenozīmīgs.

Intervijā Gundars Krievs minēja velociņa izbūvi, kā vienu no lielākajiem un svarīgākajiem projektiem Garkalnes novada attīstībā. Intervijā tika akcentēts, ka laikā, kad tika izbūvēts šis velociņš, ES finansējumu izmantošana bija ļoti aktuāla un visi gribēja izmantot iespējas šo finansējumu saņemt. Tomēr, tika minēts, ka, pirms uzsākt projektu, ir jāizvērtē, vai

ir nepieciešamība pēc tā. Kā vēl viens nozīmīgs projekts tika minēts – Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Baltezerā (Garkalnes novadā), kuru autore neanalizēja, jo tas tika realizēts vēlāk, 2015. gadā. Šajā projektā tika ieguldīti ievērojami ES finanšu līdzekļi, aptuveni 5,6 milj. EUR, kas ir lielāka summa, nekā visos iepriekšminētajos projektos kopumā.

Nākamajā aptaujas jautājumā autore respondentiem lūdza, projektus sarindot pēc to ieguldījuma Garkalnes novada attīstībā un kādēļ, viņuprāt, šie projekti ir bijuši nozīmīgi. Arī šajā jautājumā deputātu viedokļi bija ļoti atšķirīgi.

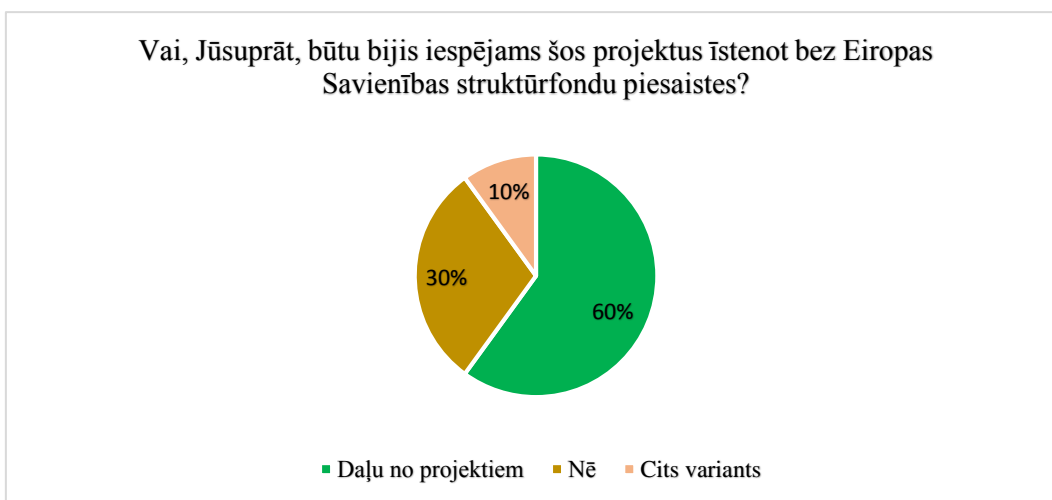
Bet visbiežāk kā nozīmīgākie projekti tika minēti – ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība Upesciemā, kaut gan deputāti minēja ne tikai projektu Upesciemā, bet gan arī Baltezera projektu, kurš tika realizēts vēlāk. Kā galvenie iemesli šī projekta ieguldījumam attīstībā, tika minēti – vides aizsardzība, palielinājis iedzīvotāju skaits, līdz ar to ar vietējo ūdensapgādi nepietiek, jo šī tipa projekti ir nozīmīgi vides uzlabošanā un sakārtošanā, kā arī novērš ezera piesārņojumu.

Kā nozīmīgu projektu respondenti uzskata arī veloceļa izbūvi un kā iemeslus tam min infrastruktūras attīstību, ES finansējuma piesaisti, iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanu. Tika minēts viedoklis, ka veloceļiņš ir pietiekami noslogots un rada daudz drošākas pārvietošanās un sporta iespējas novada iedzīvotājiem, līdz ar to arī piesaista jaunus iedzīvotājus, kas veicina novada ekonomisko attīstību. Tomēr pie šī projekta tika minēti arī trūkumi. Piemēram, tas neesot asfaltēts un nav savienots ar Ādažu un Rīgas veloceļiņiem. Gaismas objektu nomaiņa Garkalnes novadā arī tika minēts, kā viens no svarīgākajiem projektiem, jo tas ir radis ieguvumu no energoefektivitātes viedokļa, ticis īstenots efektīvāks ciema apgaismojums, kas veicinājis arī iedzīvotāju drošību. Kā trūkums tika minēts, ka šis projekts nav plānveidīgi un lietderīgi izvietots, nav nodrošināts pret vandalismu (lampu zādzībām), kā rezultātā pašvaldībai ir lieki zaudējumi.

Garkalnes vidusskolas ēkas renovācija arī tika minēts kā svarīgs projekts un kā galvenie iemesli tam tika akcentēti, ka novads ieguva modernu izglītības iestādi, videi draudzīgu skolu. Energoefektīvi projekti ir “taustām” ieguldījums, kas savu nozīmību parāda ilgstošā laika periodā. Vienīgi par konkrēto projektu nav minēts, vai tika sasniegts plānotais rezultatīvais rādītājs (noteikts siltuma koeficients).

Garkalnes novada teritorijas plānojuma un attīstības programmas izstrādes tika minēts kā nozīmīgs projekts novada attīstībā, jo tieši šī attīstības programma ir tā, kur jānosaka visas veicamās aktivitātes, to prioritātes un paredzamais sasniegtais rezultāts. Bez teritorijas plānojuma un novada attīstības programmas nav iespējama plānveidīga un pārdomāta attīstība.

Autore respondentiem lūdza viņu viedokli, vai būtu bijis šos projektus iespējams īstenot bez ES struktūrfondu piesaistes. Attēlā 7.4.2. redzamas respondentu atbildes procentuāli uz šo jautājumu. 60% (6 deputāti) atbildēja, ka daļu no projektiem būtu iespējams īstenot tikai ar pašvaldības budžeta līdzekļiem.

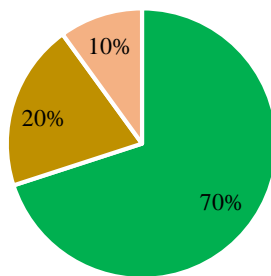

7.4.2.att. Respondentu viedoklis par ES struktūrfondu piesaistes nepieciešamību projektos

Kā pamatojumu savām atbildēt respondenti minēja, ka ja nebūtu jāmaksā novadu izlīdzināšanas fondā, varētu veikt daļu no šiem projektiem pa pašvaldības budžeta līdzekļiem. Kā daži no projektiem, kurus būtu iespējams realizēt bez ES fondu līdzfinansējuma, tika minēti gaismas objektu nomaina Garkalnes novadā, izglītības iestāžu informatizācija, sociālās mājas siltumnoturības pasākumi, speciālistu piesaiste Garkalnes novadā. Vēl viens respondenta viedoklis bija, ka būtu bijis iespējams īstenot visus šos projektus, taču tas netiktu izdarīts. Bez ES struktūrfondu piesaistes būtu realizētas pavisam nedaudz lietas no šī saraksta. Piemēram, izglītības iestāžu informatizācija, neliels skaits gaismas ķermeņu tiktu uzstādīts, Garkalnes novada teritorijas plānojuma un attīstības programmas izstrāde. Kā arī tas, ka nebūtu ieinteresētības, līdz ar to šie projekti netiku realizēti. 30% no respondentiem, kā redzams 7.4.2. attēlā, uzskata, ka šos projektus nebūtu iespējams realizēt bez ES fondu līdzfinansējuma.

Nākošais jautājums respondentiem bija attiecināms uz viņu viedokli, vai šie realizētie projekti ir veicinājuši novada iedzīvotāju pieaugumu kopš 2007. gada. Attēlā 7.4.3. redzams, ka 70% no respondentiem uzskata, ka tieši pateicoties ES fondu projektiem iedzīvotāju skaits ir palielinājies, jo iedzīvotājiem patīk dzīvot drošā un sakārtotā vidē. Kā arī tika minēts, ka šie projekti ir veicinājuši iedzīvotāju pieaugumu, tomēr šie projekti nav galvenais iedzīvotāju pieauguma veicinātājs.

Vai, Jūsaprāt, šie projekti veicinājuši Garkalnes novada iedzīvotāju pieaugumu kopš 2007. gada?

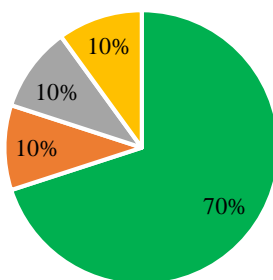
- Jā, pateicoties projektiem vērojams būtisks iedzīvotāju pieaugums
- Jā, bet nav saistība ar projektiem
- Cits variants

7.4.3.att. Respondentu viedoklis par projektu saistību ar iedzīvotāju pieaugumu Garkalnes novadā.

20% no aptaujātajiem, kā redzams 7.4.3.attēlā, uzskata, ka projektiem nav nekāda saistība ar iedzīvotāju skaita pieaugumu. Un viens no respondentiem uzskata, ka projekti neveicina novada iedzīvotāju pieaugumu. Pieaugumu ietekmē pirmsskolas iestāžu, skolu un novada infrastruktūras kvalitātes nodrošinājums.

Nākamais jautājums bija respondentu viedoklis, vai šie projekti ir veicinājuši Garkalnes novada ieņēmumus kopš to īstenošanas. Viens no viedokļiem bija, ka galvenie ieņēmumi budžetā ir iedzīvotāju ienākumu nodoklis, tam nav sakara ar projektu īstenošanu. Tomēr lielākā daļa respondentu, kā redzams 7.4.4. attēlā, 70%, uzskata, ka projekti ir būtiski ietekmējuši novada ieņēmumus.

Vai, jūsaprāt, šie īstenotie projekti ir veicinājuši Garkalnes novada ieņēmumus kopš to īstenošanas?

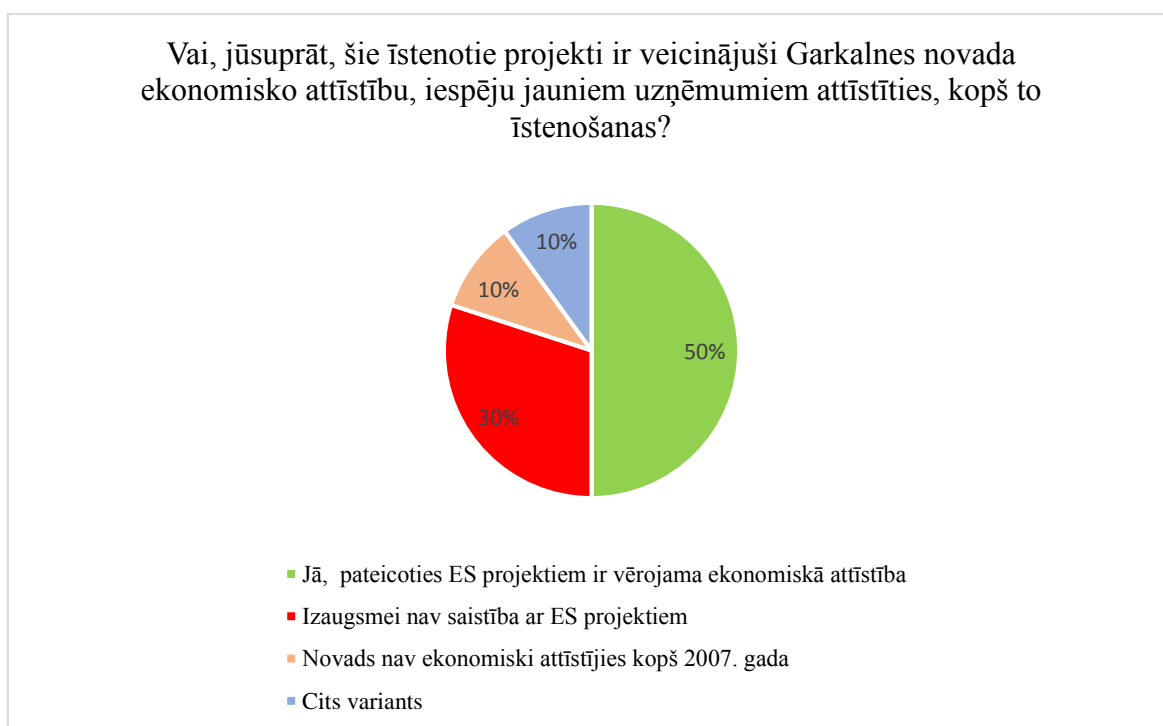

- Jā, projekti būtiski ietekmējuši ieņēmumus
- Ieņēmumi auguši, nav saistības ar projektiem
- Ieņēmumi nav mainījušies kopš projektu izstrādes
- Cits variants

7.4.4. att. Respondentu viedoklis par novada ieņēmumu saistību ar īstenotajiem projektiem.

Viens no respondentiem uzskata, ka Garkalnes novada ieņēmumi nav mainījušies kopš projektu izstrādes vispār, vēl viens respondents uzskata, ka ieņēmumi ir pieauguši, tomēr tam nav bijusi saistība ar šiem ES līdzfinansētajiem projektiem.

Nākamajā jautājumā respondentiem tika vaicāts, vai šie projekti ir veicinājuši Garkalnes novada ekonomisko attīstību, kopš to īstenošanas. Puse no respondentiem, kā redzams 7.4.5. attēlā, uzskata, ka šie projekti ir veicinājuši novada ekonomisko attīstību, piebilstot, ka iedzīvotāju skaita pieaugums veicina novada ekonomisko attīstību. Kā arī tika minēts, ka cilvēki redz novada attīstību un izvēlas to par savu mājvietu. Nodokļi nonāk pašvaldībā, kas veicina lielāku iespēju novada attīstībai. Kā arī tas, ka uzņēmumu attīstību šie projekti ir veicinājuši daļēji, jo mūsu novads nav rūpnieciskās ražošanas vieta. Mūsu bagātība ir meži un zaļa vide.

7.4.5.att. Respondentu viedoklis par ES projektu ietekmi uz Garkalnes novada ekonomisko attīstību.

30% no respondentiem uzskata, ka novada ekonomiskajai attīstībai nav saistība ar realizētajiem ES projektiem. 10% uzskata, ka novads nav ekonomiski attīstījies kopš 2007. gada. Un viens viedoklis bija par to, ka šajā gadsimtā nav vērojama novada ekonomiskā attīstība, jo netiek veicināta uzņēmējdarbība, piemēram, kā tas notiek Ādažu novadā.

Respondentiem tika vaicāts arī par ES projektiem, kuri šobrīd tiek realizēti vai ir iecerēti Garkalnes novadā. Tika minēti vairāki projekti, kā piemēram, Garkalnes –Ādažu ūdensvada, kanalizācijas projekts, meliorācijas projekts Kodes ciematā, Garkalnes sporta halles būvniecība. Interesants bija viens respondenta viedoklis – padomā ir pāris projekti, bet galvenais akcents ir Upesciemā uzcelt jaunu vidusskolu. Tāpēc pagaidām cerēsim par jaunu

projektu īstenošanu, bet iepriekš “nesapņosim”. Ceru, ka divus, trīs projektus īstenosim līdz 2020. gadam.

Deputātiem tika lūgts arī izteikt komentārus par ES fondu izmantošanu Garkalnes novadā un tie bija :

- kopš tika izveidota Ropažu un Garkalnes novadu sadarbības padome, ES projektu līdzekļu apgūšana mazajiem uzņēmējiem ir uzlabojusies;
- ES projekti Garkalnes novadā tiek izmantoti maksimāli;
- pēdējos trīs četrus gadus ir notikusi aktīva ES fondu piesaiste, kas ir veicinājusi novada attīstību;
- ļoti negribīgi tiek apgūti ES fondu līdzekļi. Darbinieki nav vietējie iedzīvotāji, līdz ar to viņiem nav liela interese par novada attīstību. Arī šādiem projektiem ir samērā liela un stingra uzraudzība, tādēļ tie nav interesanti varasvīriem, kuriem nerūp novada attīstība;
- pateicoties ES fondu līdzekļu piesaistei ir izdevies atrisināt daudzas novada infrastruktūras problēmas;
- šo gadu laikā ES fondu izmantošanas iespējas nav pilnībā izmantotas.

Apkopojot šos komentārus, autore atkal nonāk pie secinājuma, Garkalnes domes deputātu viedokļi ir ļoti atšķirīgi. Kāds uzskata, ka ES fondu līdzekļi tiek maksimāli izmantoti, cits atkal pauž pretēju viedokli, sakot, ka šo gadu laikā ES fondu izmantošanas iespējas nav pilnībā izmantotas. Interesants bija komentārs par to, ka liela daļa darbinieku nav vietējie Garkalnes novada iedzīvotāji, līdz ar to, viņiem nav interese ieguldīt savu laiku un darbu novada attīstībā tik daudz, cik tas būtu nepieciešams.

SECINĀJUMI

Balstoties uz literatūras analīzi, datu izpēti un aptaujas rezultātiem darba autore nonāca pie šādiem secinājumiem:

1. Ekonomiskā attīstība ir viena no jaunākajām ekonomikas pētniecības nozarēm un ir dažādi faktori, kas to ietekmē. Ekonomisko attīstību noteicošie faktori valstī un novados ir atšķirīgi. Autore secināja, ka galvenais faktors, kurš ietekmē ekonomisko attīstību novadā, ir iedzīvotāju ienākumu nodoklis, kas ir cieši saistīts ar demogrāfisko situāciju.
2. Budžets ir viens no svarīgākajiem pašvaldību ekonomiskās attīstības rādītājiem, jo tieši tur parādās lielākā daļa no šiem attīstība faktoriem. Jo lielāks budžets pašvaldībā ietekmē arī kā šie finanšu līdzekļi tiek izlietoti un ja tie ir pietiekami lieli, tos var ieguldīt novada attīstībā.
3. Kohēzijas politikas izvirzītās prioritātes katrā no plānošanas reģioniem ir kā virzītājs valsts un pašvaldības iestādēm iesaistīties tieši šo prioritāšu īstenošanā, jo ir noteikts mērķis, kuru izpildīt plānojot ES projektus.
4. Plānošanas periodā no 2007. līdz 2013. gadam Latvijā kopumā tika veikts liels skaits projektu, kas ir devis lielu finansiālo ieguldījumu valsts ekonomiskajā attīstībā kopumā.
5. Lielākais ES fondu investīciju progress šajā plānošanas periodā ir bijis Rīgā, jo tā ir valsts galvaspilsēta ar lielāko iedzīvotāju skaitu. Rīgā ir ievērojams skaits projektu, kuri ir devuši budžeta pieaugumu pašvaldībai.
6. Projektu skaita un summas ziņā to sadalījums ir lielā mērā atkarīgs no novada iedzīvotāju skaita, kā arī no teritorijas platības. Kā arī visvairāk projektu tika realizēti tieši republikas nozīmes pilsētās, kā arī Pierīgas novados. Kas norāda uz to, ka iedzīvotāji migrē vairāk no laukiem uz pilsētām.
7. Lai gan Pierīgas novados pārsvarā tika realizēti ievērojami vairāk projektu nekā citur, Garkalnes novads šo realizēto projektu skaits bija mazs.
8. Autore uzskata, ka Garkalnes novadā netika īstenoti daudzi ekonomisko attīstību būtiski ietekmējuši projekti, tomēr lielākie projekti šo attīstību ir veicinājuši. Kā nozīmīgākais ES projekts infrastruktūras attīstībai bija – Veloceliņa Bergi-Upesciems-Langstiņi izbūve. Problēmas analizēt Garkalnes novadā realizētos projektus radīja tas, ka atsevišķos avotos ir pieejami dažāda informācija gan par projektu skaitu, gan tajos ieguldītajām summām.

9. Laika periodā no 2007. līdz 2013. gadam Garkalnes novada ekonomiskās attīstības rādītājos ir vērojams būtisks pieaugums. No 2008. uz 2009. gadu, sakarā ar pasaules finanšu krīzi ir novērojama lejupslīde gan pamatbudžeta ieņēmumos, gan nodokļu ieņēmumos, tomēr arī krīzes laikā iedzīvotāju skaits novadā turpināja pieaugt.
10. Darba gaitā autore secināja, ka ne visi Garkalnes novada domes deputāti ir kompetenti un zinoši ES projektu jomā. Kā iemesls tam varbūt ir tas, ka liela daļa no aptaujātajiem deputātiem ir savā amatā tikai no 2013. gada. Tomēr autore uzskata, lai arī deputāti tikuši ievēlēti vēlāk, viņiem tāpat vajadzētu būt savam viedoklim par šiem iepriekš realizētajiem projektiem.
11. Autore uzskata, ka darba izvirzītā hipotēze tiek apstiprināta un ES fondi ir ietekmējuši Garkalnes novada ekonomisko attīstību laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam. Tomēr, nevar skaidri izmērīt cik lielā mērā tieši šie realizētie fondi to ir ietekmējuši. Un autore uzskata, ka ne visi ES fondu projekti ir ietekmējuši šo ekonomisko attīstību. Lai konkrēti izmērītu un noteiktu cik ļoti realizētie projekti ir ietekmējuši novada attīstību, būtu jāveic padziļināts pētījums par Garkalnes novadu.
12. Garkalnes novads pietiekami neizmanto ES fondu sniegtās iespējas. Jo salīdzinot ar Mārupes novadu, kas arī ir Pierīgas novads, Garkalnes novadā plānošanas periodā no 2007. līdz 2013. gadam ir realizēti tikai 20 projekti, bet Mārupes novadā 156 projekti. Kaut arī Mārupes novadā ir aptuveni uz pusi vairāk iedzīvotāju, projektu skaits ir ievērojami daudz lielāks. Arī blakus esošajos novados - Ādažu novadā ir ticis realizēts 41 projekts, Ropažu novadā 56 projekti, Inčukalna novadā 33 projekti, kā arī Stopiņu novadā, kas ir teritoriālajā ziņā mazāks par Garkalnes novadu, tikuši realizēti 45 ES fondu projekti.

PRIEKŠLIKUMI

Balstoties uz literatūras analīzi, datu izpēti un aptaujas rezultātiem darba autore izteica sekojošus priekšlikumus:

1. Lai sekmētu ekonomisko attīstību novados, pašvaldībām būtu jāpiesaista vairāk iedzīvotāju, lai pieaugtu iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi budžetā.
2. Autore uzskata, ka vietējām pašvaldībām vajadzētu vairāk sadarboties savā starpā, lai sekmētu to attīstību. Piemēram, kopīgi veikt autoceļu uzlabošanas darbus, kas ved caur abiem novadiem, lai iedzīvotājiem būtu piemērotāka ceļu infrastruktūra. Vai kopīgi piesaistīt ES fondu finansējumu, lai veiktu vides labiekārtošanas projektus, kā tas pašlaik sekmīgi tiek veikts Garkalnes, Ādažu un Rīgas projektā par ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstību Baltezerā.
3. Latvijas reģioniem un novadiem vajadzētu vairāk iesaistīties ES fondu projektu realizācijā, jo Latvijai kā donorvalstij, tiek piešķirts nozīmīgs ES reģionālās attīstības fondu finansējums.
4. Rīgas pilsētas mājaslapā vajadzētu uzskatāmi norādīt realizēto projektu skaitu un aprakstu par tiem, lai iedzīvotāji ir informēti par šīm aktivitātēm pilsētā.
5. Ir nepieciešams ieguldīt vairāk ES fondu investīcijas vairāk tieši lauksaimnieciskajā ražošanā un pārstrādē, infrastruktūrā un lauku tūrismā, lai attīstību ekonomisko izaugsmi tieši lauku reģionos un iedzīvotāji būtu apmierināti ar dzīvi tur un negribētu emigrēt uz pilsētām.
6. Autore uzskata, ka Garkalnes novadam vajadzētu pievērst lielāku uzmanību informācijas izplatīšanai par realizētajiem projektiem, jo dažādos avotos tā ir atšķirīga.
7. Garkalnes novadam nepieciešams vairāk izmantot ES struktūrfondu dotās iespējas, jo salīdzinot ar blakus esošajiem novadiem, tajā tikuši realizēti vismazākais skaits ES fondu projektu.
8. Aptaujās tika minēts viedoklis, ka daudzi Garkalnes domes darbinieki, nav novada iedzīvotāji, līdz ar to, viņiem nav intereses iesaistīties novada ekonomiskās attīstības uzlabošanā. Kā vēl viens priekšlikums tiek izteikts, ka šo vajadzētu mainīt, lai deputātiem un darbiniekiem būtu ieinteresētība strādāt vairāk novada labā un piesaistīt ES finansējumu, lai sekmētu novada attīstību.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

1. LR likums *Administratīvo teritoriju un apdzīvotu vietu likums*. 2015. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=185993> (skatīts 25.04.2017)
2. LR likums. *Likums par pašvaldībām*. 2015. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=57255> (skatīts 15.04.2017)
3. LR likums. *Reģionālās attīstības likums*. 2016. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=61002> (skatīts 15.04.2017)
4. **Dinc M.**, *Introduction to Regional Economic Development*. Edward Elgar Publishing. 2015. 224 p.
5. **Ingham B.** *Economics and development*, Mcgraw-hill book company, 1995, 432 p.
6. **Pūķis M.** *Pašu valdība*. Rīga. Latvijas pašvaldību savienība. 2010. 512 lpp
7. **Pūķis M. Jaunsleinis A.** *Latvijas novadu pagastu un novadu pilsētu pārvalžu darbības organizēšanai*, Rīga, 2014, 67 lpp.
8. **Vaidare E., Vanags E., Vanags I., Vilka I.**, *Reģionālā politika un pašvaldību attīstība Eiropas Savienībā un Latvijā*. Rīga. LU Akadēmiskais apgāds. 2006. 295 lpp.
9. **Vanags E.** *Valsts pārvaldes reformas ārvalstīs un Latvijā*. Rīga. Latvijas Statistikas institūts. 2007. 105 lpp.
10. **Ramute L.** *Latvijas administratīvi teritoriālā iedalījuma analīze un optimizācija*, Latvijas lauksaimniecības universitāte, 2008, 17.lpp
11. **Valsts reģionālās attīstības aģentūra**, *Reģionu attīstība Latvijā*, Rīga 2011, 171 lpp
12. *10 jautājumi par kohēzijas politiku – ES reģionālā politika*. Pieejams: http://ec.europa.eu/regional_policy/lv/faq/#7, (skatīts 25.04.2017.)
13. *2007.-2013.g. plānošanas periods*. Pieejams: <http://www.esfondi.lv/2007.-2013.g.-planosanas-periods>, (skatīts 25.04.2017.)
14. *2007. – 2013. gada plānošanas periods Daugavpilī*, pieejams: <https://www.daugavpils.lv/lv/595>, (skatīts 05.05.2017.)
15. Centrālā Statistikas Pārvalde, *Iekšzemes kopprodukts Latvijā Kopā (EKS-95)*, pieejams: <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/metodologija/iekaszemes-kopprodukts-latvija-kopa-eks-95-34403.html>, (skatīts 25.04.2017.)
16. Centrālā Statistikas pārvalde, *Ekonomiski aktīvie uzņēmumi*, <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/metodologija/ekonomiski-aktivie-uznemumi-37230.html>, (skatīts 25.04.2017.)

17. Centrālās statistikas pārvalde, *ISG01. PLATĪBA, IEDZĪVOTĀJU BLĪVUMS UN PASTĀVĪGO IEDZĪVOTĀJU SKAITS REĢIONOS, REPUBLIKAS PILSĒTĀS UN NOVADOS GADA SĀKUMĀ*, pieejams: <http://data.csb.gov.lv>, (skatīts 08.05.2017)
18. Centrālā Statistikas Pārvalde, *Nefinansu investīcijas (gada dati)*, pieejams: <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/metodologija/nefinansu-investicijas-gada-dati-36282.html#Definicijas>, (skatīts 28.04.2017)
19. Centrālās statistikas pārvaldes datubāze. *Tirgus sektora ekonomiski aktīvās statistikas vienības statistiskajos reģionos, republikas pilsētās un novados, 2009.-2012.g.*, pieejams: http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/arhivs/arhivs_a_uzreg/A_SR0051.px/table/tableViewLayout2/?rxid=cdeb978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0, (skatīts 11.05.2017.)
20. Centrālās statistikas pārvaldes datubāze, *Tirgus sektora ekonomiski aktīvi uzņēmumi statistiskajos reģionos, republikas pilsētās un novados uz 1000 iedzīvotājiem*, pieejams: http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/uzreg/uzreg_ikgad_01_skaitis/SR00511.px/table/tableViewLayout2/?rxid=073f5e9f, (skatīts 11.05.2017.)
21. Cesvaines novads, pieejams: <http://www.cesvaine.lv/novads.html>, (skatīts: 01.05.2017.)
22. *Darbības programmas "Uzņēmējdarbība un inovācijas" papildinājuma kopsavilkums*, pieejams: http://www.esfondi.lv/upload/04-kohezijas_politikas_nakotne/dpp/02_dppk_2007-11-30.pdf, (skatīts 10.04.2017.)
23. Daugavpils ekonomika, pieejams: <https://www.daugavpils.lv/lv/economy>, (skatīts 05.05.2017.)
24. Eiropas reģionālās attīstības fonds, pieejams : <http://www.esfondi.lv/eiropas-regionalas-attistibas-fonds>, (skatīts 10.04.2017.)
25. Eiropas reģionālās attīstības fonds, pieejams: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/lv/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1.2.html, (skatīts 10.04.2017.)
26. Eiropas sociālais fonds, pieejams: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=lv>, (skatīts 28.04.2017.)
27. ERAF līdzfinansētie projekti Valmierā, pieejams: http://www.valmiera.lv/lv/attistiba/projekti/istenotie_projekti/eiropas_regionalas_attistibas_fonda_eraf_lidzfinansetie_projekti/, (skatīts 05.05.2017.)
28. ES fondu ieguldījums pa reģioniem un nozarēm, pieejams : <http://www.esfondi.lv/es-fondu-investiciju-progress-latvijas-regionos-un-pasvaldibas>, (skatīts 30.04.2017.)

29. ES fondu ietekme uz Latvijas tautsaimniecību, pieejams: <http://www.esfondi.lv/es-fondu-ietekme>, (skatīts 05.05.2017.)
30. ES fondu investīciju progress Latvijas reģionos, projektu skaits un statusi reģionos, pieejams: <http://www.esfondi.lv/es-fondu-investiciju-progress-latvijas-regionos-un-pasvaldibas>, (skatīts 01.05.2017.)
31. Garkalnes novada dome, pieejams: http://garkalne.lv/new/publicitate_kapacitate.pdf, (skatīts 01.05.2017.)
32. Garkalnes novada teritorijas plānojums 2013.–2024.gadam ar 2015.gada grozījumiem, pieejams:
<http://www.garkalne.lv/terpl/2015/Paskaidrojuma%20raksts%20ar%202015.%20gada%20groz.pdf>, (skatīts 10.04.2017)
33. Ielu infrastruktūras attīstība un Driksas upes krastmalas sakārtošana (12.2012.), pieejams: [http://www.jelgava.lv/lv/pasvaldiba/dokumenti/projekti/2012-gads/ielu-infrastrukturas-attistiba-un-driksas-upes-krastmalas-sakartosana-\(12-2012-\)/](http://www.jelgava.lv/lv/pasvaldiba/dokumenti/projekti/2012-gads/ielu-infrastrukturas-attistiba-un-driksas-upes-krastmalas-sakartosana-(12-2012-)/), (skatīts 05.05.2017)
34. *Ieskats Eiropas Savienības politikā, Reģionālā politika*, Eiropas Komisija, Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2014, 7 lpp
35. *Ieskats Eiropas Savienības reģionālajā politikā*, ES publikāciju birojs, Luksemburga, 2014, 3-4 lpp
36. Īstenotie ES fondu projekti, pieejams: <http://www.marupe.lv/projekti/istenotie-projekti/>, (skatīts 08.05.2017.)
37. Kā darbojās ESF, pieejams: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=525&langId=lv>, (skatīts 28.04.2017.)
38. Kohēzijas fonds, pieejams: <http://www.esfondi.lv/kohezijas-fonds>, (skatīts 28.04.2017.)
39. Kurzemes reģiona vizītkarte, pieejams: http://www.kurzemesregions.lv/sakums/Apraksts_par_rejonu, (skatīts 06.05.2017)
40. Latgales plānošanas reģions, Vispārēja informācija, pieejams: <http://www.latgale.lv/lv/padome/planosana>, (skatīts 05.05.2017.)
41. Madonas novads, pieejams: <http://www.madona.lv/lat/?ct=novproj>, (skatīts 05.05.2017.)
42. Nodarbinātības valsts aģentūra, pieejams: <http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=6&mid=67>, (skatīts 11.05.2017.)
43. Par Vidzemes plānošanas reģionu, pieejams: http://www.vidzeme.lv/lv/vidzemes_planosanas_rejons, (skatīts 01.05.2017.)

44. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, iedzīvotāju reģistra statistika, pieejams: <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/iedzivotaju-registrs/arhivs.html>, (skatīts 10.05.2017.)
45. Projekta apraksts, pieejams: http://esfinanses.lv/projekti/64199_garkalnes-novada-izglitiba-iestazu-informatizacija, (skatīts 08.05.2017.)
46. Projekta apraksts, pieejams: http://esfinanses.lv/projekti/64881_velocelina-bergi---upesciems---langstini-izbuve, (skatīts 09.05.2017.)
47. Projekta apraksts, pieejams: http://esfinanses.lv/projekti/59880_garkalnes-novada-teritorijas-planojuma-un-attistibas-programmas-izstrade, (skatīts 09.02.2017.)
48. Projekta apraksts, pieejams: http://esfinanses.lv/projekti/65723_socialas-dzivojamas-majas-meza-iela-2-garkalne-garkalnes-novada-siltumnoturibas-uzlabosanas-pasakumi, skatīts (10.05.2017.)
49. Projekta apraksts, pieejams: http://esfinanses.lv/projekti/59809_specialistu-piesaiste-garkalnes-novada, (skatīts 10.05.2017.)
50. PVN piemērošana ES struktūrfondu līdzfinansētajos projektos, pieejams: <http://www.esfondi.lv/upload/a-bukleti/PVN.pdf>, (skatīts 08.05.2017.)
51. Rīgas domes pilsētas attīstības departaments, pieejams: <http://www.rdpad.lv/projekti/>, (skatīts 30.04.2017.)
52. Tehniski ekonomiskais pamatojums, *Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība Garkalnes novada Upesciema ciemā*, SIA Firma L4, Jelgava, 2011, 7 lpp
53. Valsts Kase, Pārskatu publicēšana – pašvaldības, pārskats par pamatbudžeta izpildi, pieejams: https://e2.kase.gov.lv/pub5.5_pasv/code/pub.php?module=pub, (skatīts 12.05.2017.)
54. Visu Liepājas projektu saraksts, pieejams: http://www.liepaja.lv/page/3340&action=description&o_id=126, (skatīts 05.05.2017.)
55. Zemgales plānošanas reģions, Par Zemgali, pieejams: http://www.zemgale.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=1282&Itemid=29, (skatīts 05.05.2017.)
56. Zemgale skaitļos, pieejams: http://www.zemgale.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=1281&Itemid=100118, (skatīts 05.05.2017.)

2007-2013.gada plānošanas periods

	Noslēgti līgumi, <i>euro</i>	Noslēgti līgumi, skaits*	Pabeigti projekti, <i>euro</i>	Pabeigti projekti, skaits*
Kopā	4621261126	8856	4330348981	8835
Aglonas novads	1500966	13	1500966	13
Aglonas pagasts	860452	4	860452	4
Ainaži	2065357	5	2065357	5
Aiviekstes pagasts	412636	1	412636	1
Aizkalnes pagasts	205912	1	205912	1
Aizkraukle	19711756	25	19711756	25
Aizkraukles novads	722391	6	722391	6
Aizpute	4862933	12	4862933	12
Aizputes novads	5493546	9	5493546	9
Aknīste	2646946	5	2646946	5
Aknīstes novads	6068257	10	6068257	10
Aknīstes pagasts	1296691	1	1296691	1
Allažu pagasts	249573	2	249573	2
Aloja	1868388	4	1868388	4
Alojas novads	2837672	10	2837672	10
Alojas pagasts	36269	3	36269	3
Alsungas novads	210443	6	210443	6
Alsviķu pagasts	26581	1	26581	1
Alūksne	10426873	35	10426873	35
Alūksnes novads	16437409	22	16437409	22
Amatas novads	2490651	15	2490651	15
Amatas pagasts	427922	6	427922	6
Ambeļu pagasts	174912	2	174912	2
Ances pagasts	574354	2	574354	2
Annas pagasts	295578	1	295578	1
Ape	697090	3	697090	3
Apes novads	992741	8	992741	8
Apes pagasts	285968	2	285968	2
Aronas pagasts	746192	2	746192	2
Asares pagasts	17116	2	17116	2
Asūnes pagasts	424808	1	424808	1
Atašienes pagasts	184661	1	184661	1
Auce	1539301	9	1539301	9
Auces novads	6289445	16	6289445	16
Audriņu pagasts	263068	2	263068	2
Aulejas pagasts	149482	1	149482	1
Auru pagasts	1268912	1	1268912	1
Ādažu novads	14076157	41	14076157	41
Babītes novads	26846745	22	26846745	22

Babītes pagasts	2718922	35	2718922	35
Baldone	302505	4	302505	4
Baldones novads	184694	4	184694	4
Baldones pagasts	4059521	3	4059521	3
Baloži	4279026	27	4279026	27
Baltinavas novads	4665104	9	4665104	9
Balvi	9473439	11	9338582	10
Balvu novads	2565832	14	2565832	14
Balvu pagasts	149401	1	149401	1
Barkavas pagasts	645547	4	645547	4
Bauska	6448220	18	6448220	18
Bauskas novads	12442385	24	12017388	23
Bārtas pagasts	99275	2	99275	2
Bebrenes pagasts	89447	1	89447	1
Bebru pagasts	310796	3	310796	3
Beļavas pagasts	368	1	368	1
Beverīnas novads	161379	7	161379	7
Bēnes pagasts	26654	2	26654	2
Bērzaines pagasts	350202	1	350202	1
Bērzaunes pagasts	6580626	15	6580626	15
Bērzgales pagasts	301819	1	301819	1
Bikstu pagasts	11926	3	11926	3
Bilskas pagasts	5799	1	5799	1
Birzgales pagasts	98434	3	98434	3
Blontu pagasts	23560	1	23560	1
Braslavas pagasts	39680	1	39680	1
Brenguļu pagasts	50947	1	50947	1
Briežuciema pagasts	1554815	1	1554815	1
Brīģu pagasts	31017	1	31017	1
Brīvzemnieku pagasts	150634	1	150634	1
Brocēni	436233	1	436233	1
Brocēnu novads	12145092	11	12145092	11
Brunavas pagasts	200664	6	200664	6
Bunkas pagasts	277697	1	277697	1
Burtnieku novads	624843	12	624843	12
Carnikavas novads	10970755	22	10970755	22
Cenu pagasts	936682	14	936682	14
Ceraukstes pagasts	80014	2	80014	2
Cesvaine	830595	3	830595	3
Cesvaines novads	172499	4	172499	4
Cesvaines pagasts	2379114	2	2379114	2
Cēsis	35928254	67	35928254	67
Cēsu novads	5061079	20	5061079	20
Ciblas novads	301939	4	301939	4
Cieceres pagasts	235800	1	235800	1
Cīravas pagasts	425000	1	425000	1
Codes pagasts	3222	1	3222	1
Čornajas pagasts	594308	4	594308	4

Dagda	53468	3	53468	3
Dagdas novads	2194327	8	2194327	8
Daugavpils	208578564	195	179718660	194
Daugavpils novads	10875363	22	10875363	22
Daugmales pagasts	226627	5	226627	5
Daukstu pagasts	1280585	1	1280585	1
Degoles pagasts	168404	1	168404	1
Demenes pagasts	2739975	5	2739975	5
Dignājas pagasts	124352	1	124352	1
Dikļu pagasts	31306	2	31306	2
Dobele	13667660	64	13667660	64
Dobeles novads	12712096	22	12712096	22
Dobeles pagasts	632871	3	632871	3
Drabešu pagasts	261050	18	261050	18
Drustu pagasts	352848	3	352848	3
Dubnas pagasts	403957	1	403957	1
Dunalkas pagasts	35090	1	35090	1
Dunavas pagasts	108568	1	108568	1
Dundagas novads	2692185	9	2692185	9
Dundagas pagasts	2087967	1	2087967	1
Durbe	348347	3	348347	3
Durbes novads	519412	5	519412	5
Dzelzavas pagasts	920809	4	920809	4
Džūkstes pagasts	36440	2	36440	2
Elejas pagasts	425000	1	425000	1
Elkšņu pagasts	1576150	2	1576150	2
Engures novads	2206590	9	2206590	9
Engures pagasts	78228	4	78228	4
Ēdoles pagasts	332167	4	332167	4
Ērgļu novads	4799919	8	4799919	8
Ērgļu pagasts	5021424	3	5021424	3
Ērgemes pagasts	5247	1	5247	1
Gaigalavas pagasts	26680	1	26680	1
Gailīšu pagasts	876581	4	876581	4
Galēnu pagasts	372404	2	372404	2
Galgauskas pagasts	70382	1	70382	1
Garkalnes novads	4939563	20	4939563	20
Gaujienas pagasts	431586	3	431586	3
Gaviezes pagasts	35090	1	35090	1
Gārsenes pagasts	27606	1	27606	1
Glūdas pagasts	818450	17	818450	17
Gramzdas pagasts	84094	1	84094	1
Grāveru pagasts	200585	1	200585	1
Griškānu pagasts	281752	1	281752	1
Grobiņa	5381348	19	5381348	19
Grobiņas novads	12697494	14	5210943	13
Grobiņas pagasts	1311192	3	1311192	3
Grundzāles pagasts	452116	8	452116	8

Gudenieku pagasts	1202614	5	1202614	5
Gulbene	12652619	28	12652619	28
Gulbenes novads	12402756	31	12402756	31
Ģībuļu pagasts	1047475	3	1047475	3
Iecavas novads	9310432	42	9310432	42
Ikšķile	11767481	11	11767481	11
Ikšķiles novads	7481647	13	7481647	13
Ilūkste	575042	4	575042	4
Ilūkstes novads	5755689	12	5755689	12
Inčukalna novads	1665063	13	1665063	13
Inčukalna pagasts	24956523	14	5604821	13
Inešu pagasts	7307	2	7307	2
Irlavas pagasts	1029094	1	1029094	1
Izvaltas pagasts	271437	1	271437	1
Īslīces pagasts	2254545	4	2254545	4
Īvandes pagasts	95295	1	95295	1
Jaunalūksnes pagasts	21765	2	21765	2
Jaunannas pagasts	337671	1	337671	1
Jaunbērzes pagasts	182847	2	182847	2
Jaungulbenes pagasts	182778	2	115135	1
Jaunjelgava	3847128	4	3847128	4
Jaunjelgavas novads	3097199	15	3097199	15
Jaunlaicenes pagasts	705604	4	705604	4
Jaunlutriņu pagasts	431314	2	431314	2
Jaunpiebalgas novads	146584	3	146584	3
Jaunpiebalgas pagasts	4592671	7	4592671	7
Jaunpils novads	328404	8	328404	8
Jaunpils pagasts	59754	4	59754	4
Jaunsvirlaukas pagasts	1251497	7	1251497	7
Jelgava	131685226	177	127784574	174
Jelgavas novads	18273173	28	18273173	28
Jersikas pagasts	211812	1	211812	1
Jēkabpils	49979408	69	49979408	69
Jēkabpils novads	9092023	19	9092023	19
Jērcēnu pagasts	417612	1	417612	1
Jumpravas pagasts	7648	4	7648	4
Jumurdas pagasts	19609	1	19609	1
Jūrmala	46874955	97	38304622	96
Kabiles pagasts	4477425	3	4477425	3
Kalētu pagasts	422010	5	422010	5
Kalkūnes pagasts	468155	6	468155	6
Kalnciema pagasts	8808	3	8808	3
Kalniešu pagasts	198882	1	198882	1
Kalsnavas pagasts	601382	7	601382	7
Kalupes pagasts	412024	1	412024	1
Kalvenes pagasts	416643	1	416643	1
Kandava	964461	14	964461	14
Kandavas novads	17519554	14	17519554	14

Kandavas pagasts	127152	2	127152	2
Kantinieku pagasts	289982	1	289982	1
Kaplavas pagasts	7444567	5	7444567	5
Kastuļinas pagasts	390563	1	390563	1
Kauguru pagasts	56086	1	56086	1
Kaunatas pagasts	2570712	3	2570712	3
Kazdangas pagasts	50365	2	50365	2
Kārķu pagasts	395438	2	395438	2
Kārsava	5512664	2	5512664	2
Kārsavas novads	13622545	15	13622545	15
Klintaines pagasts	175237	1	175237	1
Kocēnu novads	1763770	10	1763770	10
Kocēnu pagasts	1674390	13	1674390	13
Kokneses novads	1315313	10	1315313	10
Kokneses pagasts	2465652	7	2465652	7
Kolkas pagasts	5284816	3	5284816	3
Kombuļu pagasts	362454	1	362454	1
Konstantinovas pagasts	46166	1	46166	1
Krapes pagasts	13200	1	13200	1
Krāslava	9357958	15	9357958	15
Krāslavas novads	8598651	11	8598651	11
Krāslavas pagasts	299185	1	299185	1
Krimuldas novads	7123349	7	7123349	7
Krimuldas pagasts	203766	8	203766	8
Krimūnu pagasts	184944	1	184944	1
Krustpils novads	2093749	19	2093749	19
Krustpils pagasts	32882222	4	32882222	4
Kubuļu pagasts	149569	1	149569	1
Kuldīga	30855633	45	30855633	45
Kuldīgas novads	3612525	27	3612525	27
Kupravas pagasts	172613	1	172613	1
Kurmāles pagasts	418711	2	418711	2
Kurmenes pagasts	318586	1	318586	1
Kursīšu pagasts	416883	1	416883	1
Kūku pagasts	628286	4	628286	4
Ķeguma novads	2685953	13	2685953	13
Ķegums	519537	4	519537	4
Ķeipenes pagasts	8485250	4	8485250	4
Ķekavas novads	19425887	33	19425887	33
Ķekavas pagasts	727118	19	727118	19
Laidzes pagasts	374115	1	374115	1
Lauberes pagasts	177909	1	177909	1
Laucesas pagasts	411953	1	411953	1
Laucienes pagasts	4278784	2	4278784	2
Launkalnes pagasts	2076603	4	2076603	4
Lazdonas pagasts	6056692	3	6056692	3
Lazdukalna pagasts	871991	1	871991	1
Lejasciema pagasts	2625	1	2625	1

Lendžu pagasts	158170	1	158170	1
Lēdmanes pagasts	256859	2	256859	2
Lēdurgas pagasts	375320	1	375320	1
Lielauces pagasts	54895	1	54895	1
Lielplatones pagasts	288171	3	288171	3
Lielvārde	574132	16	574132	16
Lielvārdes novads	4524689	16	4524689	16
Liepas pagasts	3252197	1	3252197	1
Liepāja	246928469	422	246928469	422
Liepnas pagasts	372624	1	372624	1
Liepupes pagasts	576773	7	576773	7
Liezēres pagasts	122946	1	122946	1
Limbaži	7026413	51	7026413	51
Limbažu novads	8683879	27	8683879	27
Limbažu pagasts	269790	12	269790	12
Lizuma pagasts	1536327	7	1536327	7
Lībagu pagasts	1495786	7	1495786	7
Līdumnieku pagasts	2185	2	2185	2
Līgatne	2172680	8	2172680	8
Līgatnes novads	417647	7	417647	7
Līgatnes pagasts	831008	13	831008	13
Līksnas pagasts	185719	1	185719	1
Līvāni	17745298	31	17745298	31
Līvānu novads	8903533	19	8903533	19
Līvberzes pagasts	16915	1	16915	1
Lubāna	1225264	6	1225264	6
Lubānas novads	460172	4	460172	4
Lubes pagasts	328559	1	328559	1
Ludza	13160181	21	13160181	21
Ludzas novads	2296136	11	2296136	11
Lūznavas pagasts	479703	4	479703	4
Ļaudonas pagasts	312066	1	312066	1
Madlienas pagasts	297817	3	297817	3
Madona	18053475	21	18053475	21
Madonas novads	11357941	38	11357941	38
Malienas pagasts	168577	1	168577	1
Maltas pagasts	3957590	9	3957590	9
Matkules pagasts	12011	1	12011	1
Mazozolu pagasts	3590070	3	3590070	3
Mazsalacas novads	5846822	11	5846822	11
Mazsalacas pagasts	1130	1	1130	1
Mazzalves pagasts	217732	1	217732	1
Mākoņkalna pagasts	1239620	3	1239620	3
Mālpils novads	778484	10	778484	10
Mārcienas pagasts	794315	4	794315	4
Mārkalnes pagasts	66171	2	66171	2
Mārupes novads	78043493	156	78043493	156
Medņevas pagasts	2874192	2	2874192	2

Medumu pagasts	390132	1	390132	1
Medzes pagasts	237168	3	237168	3
Meņģeles pagasts	55732	1	55732	1
Mežāres pagasts	3147835	1	3147835	1
Mežvidu pagasts	1803909	2	1803909	2
Mērdzenes pagasts	1564	1	1564	1
Mērsraga novads	1170710	10	1170710	10
Mētrienas pagasts	1316537	2	1316537	2
Mores pagasts	413929	2	413929	2
Murmastienes pagasts	192737	4	192737	4
Naudītes pagasts	6561	1	6561	1
Naujenes pagasts	995848	5	995848	5
Naukšēnu novads	2757129	7	2757129	7
Naukšēnu pagasts	195059	4	195059	4
Naurēnu pagasts	2028836	1	2028836	1
Nav norādīta konkrēta pašvaldība	233520618	119	233520618	115
Neretas novads	788481	11	788481	11
Neretas pagasts	760781	3	760781	3
Nirzas pagasts	349504	1	349504	1
Nīcas novads	625339	9	625339	9
Nīcas pagasts	832550	21	832550	21
Nīgrandes pagasts	578080	2	578080	2
Nītaures pagasts	3163245	3	3163245	3
Novadnieku pagasts	3855601	5	3855601	5
Ņukšu pagasts	4638	1	4638	1
Ogre	9662965	74	9662965	74
Ogres novads	19807355	23	19807355	23
Ogresgala pagasts	694474	7	694474	7
Olaine	8289668	40	8289668	40
Olaines novads	18588325	18	18588325	18
Olaines pagasts	1145672	13	1145672	13
Ošupes pagasts	349901	2	349901	2
Ozolaines pagasts	793657	4	793657	4
Ozolnieku novads	13509199	19	13509199	19
Ozolnieku pagasts	1522614	30	1522614	30
Padures pagasts	249421	3	249421	3
Palsmanes pagasts	123442	1	123442	1
Pampāļu pagasts	394042	1	394042	1
Pārgaujas novads	6862372	11	6862372	11
Pāvilosta	565004	3	565004	3
Pāvilostas novads	143985	2	143985	2
Pelēču pagasts	572656	2	572656	2
Platones pagasts	1302	1	1302	1
Plāņu pagasts	236989	1	236989	1
Pļaviņas	3297502	7	3297502	7
Pļaviņu novads	1551839	9	1551839	9
Praulienas pagasts	1668542	6	1668542	6
Preiļi	3881146	14	3881146	14

Preiļu novads	6983061	20	6983061	20
Preiļu pagasts	1529841	3	1529841	3
Priekule	1248908	5	1248908	5
Priekules novads	1455138	12	1455138	12
Priekules pagasts	3083421	3	3083421	3
Priekuļu novads	9318810	17	9318810	17
Priekuļu pagasts	1620661	22	1620661	22
Pušas pagasts	3367582	1	3367582	1
Puzes pagasts	379268	1	379268	1
Pūres pagasts	411001	11	411001	11
Raiskuma pagasts	387739	1	387739	1
Ramatas pagasts	109441	2	109441	2
Rankas pagasts	3602475	3	3602475	3
Raunas novads	836258	5	836258	5
Raunas pagasts	58299	19	58299	19
Rembates pagasts	419879	1	419879	1
Rencēnu pagasts	62907	5	62907	5
Rēzekne	76331431	84	76331431	84
Rēzeknes novads	23933812	32	23933812	32
Riebiņu novads	639658	6	639658	6
Riebiņu pagasts	644277	3	644277	3
Rites pagasts	4049166	1	4049166	1
Rīga	1010825890	3209	933637461	3208
Rojas novads	2187753	16	2187753	16
Ropažu novads	7745823	53	7745823	53
Rožupes pagasts	751284	3	751284	3
Rubenes pagasts	498588	2	498588	2
Rucavas novads	120143	5	120143	5
Rucavas pagasts	626126	7	626126	7
Rugāju novads	187298	5	187298	5
Rugāju pagasts	3377031	6	3377031	6
Rumbas pagasts	5983731	6	5983731	6
Rundāles novads	2747289	17	2747289	17
Rundāles pagasts	388177	4	388177	4
Rušonas pagasts	2216	3	2216	3
Rūjiena	5476597	12	5476597	12
Rūjienas novads	1718338	7	1718338	7
Sabile	432197	2	432197	2
Sakstagala pagasts	264423	1	264423	1
Salacgrīva	624499	13	624499	13
Salacgrīvas novads	9357147	15	9357147	15
Salacgrīvas pagasts	213431	2	213431	2
Salas novads	5096626	10	991245	9
Salas pagasts	529069	11	529069	11
Salaspils	20018107	83	20018107	83
Salaspils novads	15049737	24	15049737	24
Salaspils pagasts	5857909	12	5857909	12
Saldus	20855104	43	20855104	43

Saldus novads	6403100	31	6403100	31
Saldus pagasts	1394842	2	1394842	2
Salienas pagasts	3412578	1	3412578	1
Salnavas pagasts	1748867	1	1748867	1
Sarkaņu pagasts	388592	1	388592	1
Saukas pagasts	6485	1	6485	1
Saulkrasti	3003763	7	3003763	7
Saulkrastu novads	5671442	13	5671442	13
Saulkrastu pagasts	329079	6	329079	6
Saunas pagasts	1157648	2	1157648	2
Sausnējas pagasts	2762164	3	2762164	3
Seces pagasts	4610176	3	4610176	3
Seda	424444	1	424444	1
Sējas novads	8116432	12	8116432	12
Sēlpils pagasts	4443133	1	4443133	1
Sēļu pagasts	251479	2	251479	2
Sēmes pagasts	184521	1	184521	1
Sērenes pagasts	1918451	1	1918451	1
Sidrabenes pagasts	333517	2	333517	2
Sigulda	7574585	52	7574585	52
Siguldas novads	9153129	24	9153129	24
Siguldas pagasts	131897	6	131897	6
Silmalas pagasts	288730	2	288730	2
Skaistas pagasts	134278	1	134278	1
Skaistkalnes pagasts	416205	3	416205	3
Skaņkalnes pagasts	114415	1	114415	1
Skrīveru novads	38871836	17	38871836	17
Skrudalienas pagasts	424953	1	424953	1
Skrunda	1659231	7	1659231	7
Skrundas novads	7787154	15	7787154	15
Skrundas pagasts	280062	2	280062	2
Skujenes pagasts	5187	1	5187	1
Skultes pagasts	138990	2	138990	2
Slampes pagasts	324690	3	324690	3
Smārdes pagasts	1256755	4	1256755	4
Smiltene	10837774	35	10837774	35
Smiltenes novads	5682921	15	5682921	15
Smiltenes pagasts	3756864	3	3756864	3
Snēpeles pagasts	533368	2	533368	2
Staburaga pagasts	2396621	1	2396621	1
Stalbes pagasts	3123018	1	3123018	1
Stelpes pagasts	272093	2	272093	2
Stende	1660849	4	1660849	4
Stoļerovas pagasts	400478	1	400478	1
Stopiņu novads	27423276	45	27423276	45
Stradu pagasts	10511545	4	10511545	4
Strazdes pagasts	70244	1	70244	1
Strenči	4497862	7	4497862	7

Strenču novads	3137530	9	3137530	9
Suntažu pagasts	5063312	5	5063312	5
Sventes pagasts	257363	1	257363	1
Svētes pagasts	508292	3	508292	3
Svitenes pagasts	107146	2	107146	2
Šēderes pagasts	172328	2	172328	2
Šķeltovas pagasts	385222	1	385222	1
Šķilbēnu pagasts	2816483	2	2816483	2
Tabores pagasts	403570	1	403570	1
Tadaiķu pagasts	275388	3	275388	3
Talsi	21302975	29	21302975	29
Talsu novads	18842131	40	18842131	40
Taurenes pagasts	317803	2	317803	2
Taurupes pagasts	1416510	2	1416510	2
Tārgales pagasts	5670676	5	5670676	5
Tērvetes novads	136126	5	136126	5
Tērvetes pagasts	397365	5	397365	5
Tilžas pagasts	397098	1	397098	1
Tīnūžu pagasts	21625	5	21625	5
Trikātas pagasts	174554	2	174554	2
Tukuma novads	23693984	27	23693984	27
Tukums	8662068	27	8662068	27
Tumes pagasts	119743	2	119743	2
Turlavas pagasts	232993	2	232993	2
Ugāles pagasts	1689456	9	1689456	9
Vaboles pagasts	114728	1	114728	1
Vaidavas pagasts	177380	2	177380	2
Vaiņodes novads	205836	5	205836	5
Vaiņodes pagasts	1372996	7	1372996	7
Vaives pagasts	458842	3	458842	3
Valdemārpils	481274	2	481274	2
Valdgales pagasts	354612	1	354612	1
Valgundes pagasts	3536250	2	3536250	2
Valka	10008612	29	10008612	29
Valkas novads	11042902	12	11042902	12
Valkas pagasts	645043	3	645043	3
Valmiera	69653581	142	69653581	142
Valmieras pagasts	3128501	11	3128501	11
Vangaži	3470725	7	3470725	7
Varakļāni	6507515	10	6507515	10
Varakļānu novads	1153822	8	1153822	8
Varakļānu pagasts	227152	2	227152	2
Variešu pagasts	166033	1	166033	1
Vānes pagasts	2747682	2	2747682	2
Vārkavas novads	163843	5	163843	5
Vārkavas pagasts	464207	2	464207	2
Vārmes pagasts	101123	1	101123	1
Vārves pagasts	842206	5	842206	5

Vecauces pagasts	89881	1	89881	1
Vecpiebalgas novads	1276939	9	1276939	9
Vecpiebalgas pagasts	596613	6	596613	6
Vecpils pagasts	35090	1	35090	1
Vecsaules pagasts	225030	1	225030	1
Vecumnieku novads	3116114	13	3116114	13
Vecumnieku pagasts	1355819	4	1355819	4
Ventspils	184763051	169	184763051	169
Ventspils novads	22635017	23	22635017	23
Veselavas pagasts	1470	1	1470	1
Vērēmu pagasts	2139178	8	2139178	8
Vērgales pagasts	1174598	5	1174598	5
Vidrižu pagasts	804723	4	804723	4
Viesīte	428793	4	428793	4
Viesītes novads	1689878	15	1689878	15
Viesītes pagasts	211151	4	211151	4
Viesturu pagasts	77060	1	77060	1
Vijciema pagasts	5247	1	5247	1
Vilces pagasts	253787	1	253787	1
Viļaka	1679726	5	1679726	5
Viļakas novads	615239	8	615239	8
Viļāni	767899	4	767899	4
Viļānu novads	5368256	6	5368256	6
Viļānu pagasts	24886	1	24886	1
Viļķenes pagasts	2680	1	2680	1
Virbu pagasts	32625	2	32625	2
Vircavas pagasts	16916	1	16916	1
Visa reģiona teritorija**	765995013	189	625173316	184
Višķu pagasts	857582	4	857582	4
Vīksnas pagasts	150879	1	150879	1
Vīpes pagasts	188550	2	188550	2
Zalves pagasts	57505	2	57505	2
Zaļenieku pagasts	656596	4	656596	4
Zaļesjes pagasts	6044	1	6044	1
Zantes pagasts	279032	2	279032	2
Zasas pagasts	166683	1	166683	1
Zaubes pagasts	7056234	3	7056234	3
Zeltiņu pagasts	8066	3	8066	3
Zemītes pagasts	1139043	2	1139043	2
Zentenes pagasts	8967	1	8967	1
Ziemera pagasts	367079	1	367079	1
Zilākalna pagasts	98800	1	98800	1
Zilupes novads	2218501	5	2218501	5
Zlēku pagasts	379820	1	379820	1
Zvārtavas pagasts	5247	1	5247	1
Zvirgzdenes pagasts	88238	1	88238	1
Žiguru pagasts	484142	2	484142	2

* Noslēgto līgumu un pabeigto projektu skaits pašvaldību un reģionu griezumā nesakrīt, jo ir projekti, kas tiek realizēti vairākās pašvaldībās un tas tiek norādīts pie katras pašvaldības

Labdien,

Mani sauc Paula Glāzere un es esmu Latvijas Universitātes Profesionālā bakalaura studiju programmas Starptautiskās ekonomiskās attiecības 4.kursa studente. Kā arī Garkalnes novada iedzīvotāja jau aptuveni 20 gadus.

Studiju diplomdarba “Eiropas Savienības fondu ietekme uz ekonomisko attīstību Latvijas novados no 2007. līdz 2013. gadam” ietvaros aptaujāju Garkalnes novada domes deputātus par Eiropas fondu izlietotajiem līdzekļiem Garkalnes novadā un viņu viedokli par Eiropas finanšu līdzekļu ieguldi novada attīstībā.

Tāpēc lūdzu Jums atbildēt uz sekojošajiem jautājumiem.

1. Vārds

Uzvārds:

2. Garkalnes novada domes deputāts kopš _____ gada.

3. Kā jūs vērtējat šo projektu nozīmi Garkalnes novada attīstībā? (5 - ļoti nozīmīgs, 1- nenozīmīgs)

N.p.k.	Projekta nosaukums	1	2	3	4	5
1	Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība Garkalnes novada Upesciema ciemā					
2	Garkalnes novada izglītības iestāžu informatizācija					
3	Veloceliņa Bergī - Upesciems - Langstiņi izbūve					
4	Garkalnes novada teritorijas plānojuma un attīstības programmas izstrādes					
5	Garkalnes vidusskolas ēkas zemas enerģijas patēriņa energoefektīva rekonstrukcija izmantojot videi draudzīgas tehnoloģijas un būvmateriālus					
6	Garkalnes novada domes kapacitātes stiprināšana līdzdalībai Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanā III kārtā					
7	Gaismas objektu nomaiņa Garkalnes novadā					

8	Sociālās dzīvojamās mājas Meža ielā 2, Garkalnē, Garkalnes novadā siltumnoturības uzlabošanas pasākumi				
9	Speciālistu piesaiste Garkalnes novadā				
10	Garkalnes novada domes kapacitātes stiprināšana līdzdalībai Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanā				
11	Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībā darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai				

4. Sarindojiet lūdzu šos projektus, pēc to ieguldījuma Garkalnes novada attīstībā (Jūsaprāt)? (No 1 līdz 11, 1 - Visvairāk devis novada attīstībai, 11 - vismazāk devis novada attīstībai)

N.p.k.	Projekta nosaukums	Nozīme attīstībā
1	Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība Garkalnes novada Upesciema ciemā	
2	Garkalnes novada izglītības iestāžu informatizācija	
3	Veloceliņa Bergī - Upesciems - Langstiņi izbūve	
4	Garkalnes novada teritorijas plānojuma un attīstības programmas izstrādes	
5	Garkalnes vidusskolas ēkas zemas enerģijas patēriņa energoefektīva rekonstrukcija izmantojot videi draudzīgas tehnoloģijas un būvmateriālus	
6	Garkalnes novada domes kapacitātes stiprināšana līdzdalībai Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanā III kārtā	
7	Gaismas objektu nomainīšana Garkalnes novadā	
8	Sociālās dzīvojamās mājas Meža ielā 2, Garkalnē, Garkalnes novadā siltumnoturības uzlabošanas pasākumi	
9	Speciālistu piesaiste Garkalnes novadā	
10	Garkalnes novada domes kapacitātes stiprināšana līdzdalībai Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanā	
11	Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībā darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai	

5. Aprakstiet savas domas par vismaz trīs projektiem, kuri Jūsaprāt ir bijuši visnozīmīgākie Garkalnes novada attīstībā? Kāpēc, Jūsaprāt, tie ir nozīmīgi?

Projekta nosaukums **Kāpēc, Jūsaprāt, šo projektu bija nepieciešam īstenot, kāda tam bija nozīme novada attīstībā?**

6. Vai, Jūsaprāt, būtu bijis iespējams šos projektus īstenot bez Eiropas Savienības struktūrfondu piesaistes?

- Jā, būtu īstenoti visi projekti, izmantojot pašvaldības budžeta līdzekļus

- Daļu no projektiem būtu iespējams īstenot izmantot izmantojot tikai pašvaldības budžeta līdzekļus. (Pie šīs atbildes lūdzam zemāk minēt, kurus no projektiem)
- Nē, nebūtu iespējams īstenot nevienu no šiem projektiem bez ES struktūrfondu finanšu piesaistes
- Cits variants

Pamatojiet savu atbildi, lūdzu.

7. Vai, Jūsaprāt, šie projekti veicinājuši Garkalnes novada iedzīvotāju pieaugumu kopš 2007. gada?

- Jā, tieši pateicoties šiem projektiem ir būtiski pieaudzis iedzīvotāju skaits novadā
- Jā, ir pieaudzis iedzīvotāju skaits, bet šiem projektiem nebija saistības ar to
- Nē, iedzīvotāju skaits kopš šo projektu īstenošanas nav mainījies
- Iedzīvotāju skaits novadā kopš šo projektu īstenošanas ir samazinājies
- Cits variants

Pamatojiet savu atbildi, lūdzu

8. Vai, jūsaprāt, šie īstenotie projekti ir veicinājuši Garkalnes novada ieņēmumus kopš to īstenošanas?

- Jā, ir novērojama būtiska izaugsme novada ieņēmumos pateicoties šiem projektiem
- Jā, ieņēmumi ir auguši, taču tam nav sakara ar šo projektu īstenošanu
- Ieņēmumi nav mainījušies kopš šo projektu īstenošanas

- Ieņēmumi ir samazinājušies kopš šo projektu īstenošanas
- Cits variants

Pamatojiet savu atbildi, lūdzu

9. Vai, jūsu prāt, šie īstenotie projekti ir veicinājuši Garkalnes novada ekonomisko attīstību, iespēju jauniem uzņēmumiem attīstīties, kopš to īstenošanas?

- Jā, tieši pateicoties šiem projektiem ir novērojama ekonomiskā izaugsme
- Jā, ir novērojama ekonomiskā izaugsme, bet šiem projektiem nebija saistības ar to
- Nē, novads nav ekonomiski attīstījies kopš 2007. gada
- Cits variants

Pamatojiet savu atbildi, lūdzu

10. Vai ir iecerēti, šobrīd tiek īstenoti projekti, arī ES plānošanas periodam no 2014. līdz 2020. gadam?

Jūsu komentāri par ES fondu izmantošanu Garkalnes novadā:

Liels paldies par Jūsu atsaucību un veltīto laiku!

Intervija ar Garkalnes domes projektu vadītāju Gundaru Krievu. 27.04.2017. Intervija klātienē.

P: 1. Kuri no šiem projektiem, Jūsaprāt, bija vissvarīgākie Garkalnes novadam un veicināja tā attīstību? Un kāpēc? Tieši Garkalnes novada attīstībai?

G: Ja tā ņemam no tiem lielajiem, tad visi svarīgi. Pirmais, nosacīti lielais bija iesākts jau pirms es parādījos domē (strādā kopš 2011.gada) – veloceļiņš. Kas bija kā pirmais nopietnais kucēns, uz kura mēs izbaudījām visus tos plusus un mīnusos. Tajā laikā tā bija tāda modes lieta, kad kaut kādu Eiropas projektu var dabūt, tad tas noteikti ir jādabū un kaut kas jādara un liekās, ka tur būs baigais labums. Un tas arī deva tādu ļoti svarīgu atziņu, ka ja mēs ejam uz kaut kādu Eiropas kaut kādu programmu, tad ir vajadzība ļoti rūpīgi izvērtēt vai tas tiešām mums ir vajadzīgs. To nevar uztvert kā modes lietu. Otra lieta – vai nav iespējams gūt kaut kādus papildus labumus, kaut kādas papildus priekšrocības, ja mēs veiksīm šo projektu, varbūt tur ir vēl kādas labas lietas, ko var iegūt un izdarīt kaut ko vairāk par mazāku naudu. Tas veloceļiņš arī parādīja, ja viņš būtu uzbūvēts tā kā sākotnēji tika izstrādāts tikai veloceļiņš, bez apgaismojuma, tad droši vien būtu aizaudzis un aizputējis utt. Tomēr tas apgaismojums ir ļoti svarīgs elements, kas ir jāņem vērā būvējot šādas lietas.

P: Sākotnēji bija plānots bez apgaismoja?

G: Jā, bez. Tur bija tāda apstākļu sakritība un lai visu to nodotu ekspluatācijā bija garš stāsts, kas beidzās tikai 2015. gadā. Lai gan uzsākās jau ātri. Kā līdzīgs piemērs, kurā gan netika izmantota Eiropas nauda, bet gan Latvijas – Klimata pārmaiņu finanšu instruments. Kur atskaitīšanās nav priekš Eiropas, tikai pašiem Latvijā, par cik rūpniecība iet uz leju, mums paliek pāri tās izmešu kvotas, kuras mēs nepārdodam dažādiem ārzemniekiem, kur rūpniecība attīstās un tad viņi mums iedod naudu un pasaka kādiem mērķiem izmantot. Garkalnes skolas rekonstruētā piebūve, ja būtu bijis sākotnējais variants, ka tikai veco ēku nosiltina kārtīgi un iebūvē iekšā glaunas ventilācijas sistēmas, kas atņem telpu, es domāju, ka skolas vadība droši vien tagad nesveicinātos. Jo tā bija viņu pašu ideja, ka viņiem vajag vēl papildus telpas, un pie viena ja tiek kaut kas darīts, tad daļa tiek izdarīta uz dāvinātās naudas rēķina un ja nebūtu piebūve uzbūvēta, skola būtu pazaudējusi daudz telpas, ieguvusi dārgu uzturēšanas sistēmu, kas īsti nav labi. No šiem te piemēriem mēs gājām.

Nākošais lielais piemērs – Baltezera ūdens saimniecības projekts, kas naudas izteiksmē, priekš novada dabūjam kādus 5.7 miljonus, kas ir ieguldīti ūdens infrastruktūrā. Šeit mēs gājām vēl tālāk, jo Bukultos vienlaicīgi ar kanalizāciju uzbūvējam arī ūdensvadu. Kur vienā tranšējā tika

ielikta ūdens truba blakus, par to mums Eiropa nemaksāja, to nosedza pašvaldība par budžeta līdzekļiem, nu nodokļu maksātāju naudas. Bet izvēloties šādu tehnisko risinājumu, mēs ietaupījām aptuveni 400 tūkstošus. Tranšeja jau ir izrakta. Otra lieta, ko mēs ļoti daudz izdarījām, vienlaicīgi ar šo te projektu, nu tās lielās maģistrālās ielas, vai kā lai viņas nosauc, kur bija asfalta segums līdz tam, kas bija bēdīgā stāvoklī. Mēs tās atjaunojām ar asfaltu arī pilnā apjomā, jo par asfaltētu ielu pusi aizņem šīs tranšejas, no pusi ielas, kur bija tranšeja, šo asfaltu maksā Eiropa. Tas ir Baltezerā, Bukultos un Priedkalnē. Un tad mēs sakombinējam, ka šo asfaltu segumu/konstrukciju neliekam tik biezu tā kā uz Brīvības ielas, bet uzliekam mazliet plānāku, un tad var noasfaltēt lielāku platību, pieliekam mazliet savu naudu klāt un tādā veidā mēs esam daudz km noasfaltējuši. Tā kā mēs iegūstam trīskāršu labumu no šīs Eiropas naudas.

P: Vislielākais finansējums tika piešķirts veloceliņam?

G: Nē, vislielākais tika Baltezera ūdenssaimniecībai. Viena summa ir cik ir piespriests, otra summa cik dabūjām. (tabulā) Eiropas naudu. Baltezera projektam bija aptuveni 7.5 miljoni, $\frac{3}{4}$ aizgāja mūsu nauda infrastruktūrā, šis projekts ir kopīgs ar Ādažu pašvaldību un arī ar Rīgu.

P: Tieši no Garkalnes domes budžeta, kuriem projektiem vislielākais finansējums?

G: Procentuāli vai naudas izteiksmē?

P: Procentuāli

Tad Garkalnes skolai.

P: Vai, Jūsaprāt, būtu bijis iespējams šos projektus īstenot bez Eiropas Savienības struktūrfondu piesaistes?

G: Nē. Nu paskatieties, kopējais cipars ir 7 miljoni. Budžets Garkalnes novadam ir ap 13 miljoniem. Tā kā šie te lielie Eiropas projekti bez Eiropas naudas vispār būtu neiespējami.

P: Labi. Un Vai, Jūsaprāt, šie projekti veicinājuši Garkalnes novada iedzīvotāju pieaugumu kopš 2007. gada?

G: Es domāju, ka jā. Nu skola jebkurā gadījumā, tas ir, tāpēc, ka mēs.. tagad nākošais lielais projekts, kurš būs vislielākais ir – Bergu skolas piebūve Upesciemā. Mēs tagad vērtējam, bet diemžēl jau tās Eiropas naudas pavisam samazinās. Bet nu, nodrošināt bērniem pamatizglītību tuvu dzīves vietai, tā ir loģiska prasība un visas tās izglītības reformas uz to ir vērstas. Pamatizglītībai, pirmajām klasēm, jābūt pēc iespējas tuvāk mājām. Vidusskolu, tur var izvēlēties, gadījumā, par cik droši vien mēs esam Pierīga, tad vecākiem arī prātīgi to bērnu vidusskolā sūtīt uz Rīgu.

Par kanalizācijas projektu, to mēs neiegūstam uzreiz vienā gadā to rezultātu ka esam pabeiguši, bet nu principā kāpēc tie cilvēki pie mums pārceļas dzīvot? Jo ir tīrs gaiss, tīrs ūdens Baltezerā un zaļš mežs. Un skolas projekts ir dubultā, viens ir par bērniem, otrs par vidi- mēs pārgājām no fosilā kurināmā uz atjaunojamiem energo resursiem, CO2 samazinājums ir fantastisks, pāri pa 100 tonnām gadā. Runājot par Baltezera projektu, mēs katru dienu no mazā Baltezera reģiona uz Rīgu aizpumpējam ap 200 kubikmetru notekūdeņu diennaktī. Šobrīd mums ir pieslēgušies 60% no plānotā. Tā kā tas ir daudzums, kas līdz tam nonāca Baltezerā, kas izfiltrējās caur grunti, bet vienalga viņš kaut kur paliek, nav jau tā ka viņš izkūp gaisā. Pēc pārdesmit gadiem mēs Baltezeru redzēsīm labākā stāvoklī nekā tagad, tas būs arī faktiski rezultāts šim te projektam, ne tikai tīri uz pakalpojumu iedzīvotājiem vērsts, bet pa lielam tas ir vides projekts.

P: Kā notiek lemjšana par to, kādi projekti ir nepieciešami? Un kā tie izlemts kurus projektus realizēt?

G: Ir dažādi, viens tā kā Baltezera lielais projekts, pašvaldībai bija tā sāpe, ka tas mazais Baltezers acīmredzami iet bojā. Pēc zinātnieku slēdziena, mirušais slānis ezerā ir briesmīgs. Mēs šo projektu realizējam kopā ar Ādažiem un Rīgu – meklējām variantus, saprotot, ka tāds cipars, ko šis maksā (7 miljoni), ka tas nav iespējams aizņemties, jo paralēli tam, ka ir skolas un ceļi utt.. nu kur ņemt to naudu. Un tad mēs meklētu risinājumu un atrastu kā šinī gadījumā mēs to projektu palikām zem tiem rāmjiem, kur nosacījumi, Eiropa dot to naudu. Tas ir viens gadījums, mēs ar Berģu skolu arī līdzīgi, ka mēs meklējam variantus, kuras programmas, zem kurām mēs varētu “palīst” un dabūt mazliet naudu, jo , ņemot vērā, ka visā Latvijā skolas būtu jāslēdz ciet, mums vajag būvēt jaunu, tas ir Pierīgai raksturīgi. Tāpēc ir jādomā, ar rekonstrukcijām, lai mēs to naudu varētu saplānot. Otrs ir atkal tas, kas ir no augšas, ko rīko Eiropa un atkal kas ir vērsts uz mūsu birokrātiskajiem gaitenīem, ka mūs piedāvā, ka ir tagad kaut kāda programma, kas tur tiek specifiski apsaukta – atbalsta mērķi kā tagad, agrāk bija vēl kaut kādos svešvārdos, horizontālās prioritātes utt. Tās mēs gan tā kā izvērtējam, ja runājam par šo klimata pārmaiņu instrumentu, tā nauda jau vēl piedāvājās. Bet tā ir pie izglītības iestādēm utt.. vienubrīd tika izskatīts variants siltināt arī Upesciema skolu, bet tur īsti neredzēja jēgu, jo tā ēka nekad nav būvēta kā skola, to vajag uzreiz lielāku. Arī tika piedāvāts siltināt domes ēku, bet nu ja tā paskatās, tur ir svarīgi arī pieaicināt speciālistus, tehniskos ekspertus, mēs jau visi neesam specializējušies visās jomās. Varbūt dažas lietas, ja šis viss ir komplicēti, kuras mums nemaz īpaši nevajadzētu. Bet nu tā, ka mums būtu kaut kāda īpaša komisija, kur to vērtēt nav. Vienkārši piedāvājumi nāk no vienas ministrijas vai no otras.

P: Bet vispār Garkalnes novadam ir diezgan liels finansējums salīdzinot, piemēram ar novadiem lauku reģionos?

G: Tāpēc man ļoti nepatika tas, ka Delfos mēs bijām 110 vietā. Kur mums sanāca, ka mēs esam faktiski tikai kaut kādas 800 000 ieguvuši Eiropas naudas infrastruktūrā, bet pēc fakta, kas ir šajā tabulā, tas ir daudz vairāk. Vienīgais, ko mēs varbūt neizmantojām, bija pirms laika, kad es šeit sāku strādāt. Par ielu apgaismojumu, kad bija iespēja uzlikt šo te moderno LED apgaismojumu par šiem klimata pārmaiņu finanšu instrumentiem. Eiropas projekti, pašvaldību projekti, parāda cik pašvaldība ir spējīga! Neko nedarīt jau būtu visvienkāršāk – neviens nekritizēs, neviens nepārbaudīs un kā tas būs, tā tas būs. Ja tādas iespējas ir dotas, es domāju, ka Garkalne viņas izmanto par 95% no visām iespējām. Pie tam ne muļķīgi. Arī par elektromobīļiem arī mēs ilgi domājam, jo šis auto ir divreiz dārgāks nekā parastais, bet pagaidām kalpo ļoti labi! Zaļš novads, tad domājam arī zaļi!